GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

KÄRFVEN

Berättelser af MARIA.

INNEHÅLL:

Jaakko. — En saga. — Tänk på ålderdomen! — En sannfärdig orlofssedel. — Kova kohtalo gård. Den objudna gästen. — Smeden. Kummallinen. Söndag på förmiddagen. — Anna-Lisa. — Niinis friare.

HELSINGFORS. G.W. EDLUND 1883.

Lith. F. Tigerstedt, Hfors.

+

Jernvägsbetjeningens bibliotek
i Tammerfors.
№ 169 Ra
Utlånas på 2 veckor.

Ics T
169 R

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
LUND

Vitt.
Sv.

Kärfwen.

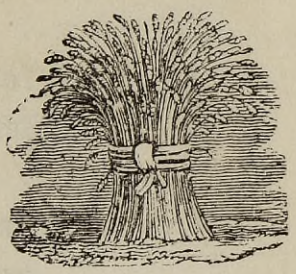

Berättelser

af

Maria. Forsthjelm

Helsingfors, 1883.

G. W. Edlunds förlag.

Helsingfors, Hufvudstadsbladets tryckeri, 1883.

Innehåll.

		Sid.
1.	Jaakko	1.
2.	En saga	19.
3.	Tänk på ålderdomen!	27.
4.	En sannfärdig orlofssedel	36.
5.	Kowa kohtalo gård	60.
6.	Den objudna gästen	74.
7.	Smeden Kummallinen	79.
8.	Söndag på lördagen	91.
9.	Anna-Lisa	102.
10.	Niinis friare	116.

Jaakko.

En fattig koja wid den stora, stora skogen war hans hem. Liten och mörk war kojan, små och söndriga woro fönstren, bräckligt och gammalt war golfwet, men han trifdes wäl der inne, han war wan wid fattigdomen och den tarfliga bostaden. Han hade en så god och redlig fader och så kärleksfull och arbetsam moder. Desutom hade han en yngre bror och twenne små systrar. Barnen hade lekt många glada stunder om sommaren wid stranden och i skogen, om wintern i kojan wid skenet af pertan som mor stuckit i wäggspringan. Då spann mor och då slöjdade far och Musti låg under bänken och sof, men katten satt på spiselkanten och wärmde sig. Mången gång war det ondt om bröd, men Wår Herre sände alltid hjelp i rättan tid och folket arbetade flitigt. Kilpi och Jaakko wäxte upp, de började smått att hjelpa far med wedhuggning och körslor samt på höängen. Men flickorna woro ännu bra små.

Så blef far sjuk, många weckor, många månader. Den närmaste grannen -- han bodde mycket långt ifrån — måste ibland komma och hjelpa till wid gården, men han war en dålig menniska och han tog stor lön för sitt arbete af det fattiga folket. Ändteligen blef fadren frisk och började arbeta. Rågen stod härlig i solskenet, potäterna wäxte och frodades, korna råmade förnöjda i skogen, och gräset stod grönt på ängen. Då kom långwarig torka. Solen brände, himlen war

molnfri, jorden war torr, gräset gulnade, den saftiga gröna ängen stod torr och förderfwad. Små flickorna greto.

„Ack, hwad skola Kukkanen och Muurikki äta i winter!“ klagade de.

„De måste nöja sig med halm“, swarade modren med en suck.

Så kom hösten. Wisst såg rågen klen ut efter den långa torkan, men den hade dock repat sig rätt bra mot hösten. Far gick alla dagar ut för att se på den. Det war ju hans enda hopp för wintern. Men också detta hopp slog fel. En förfärlig frostnatt förstörde så wäl rågen som hafren. Blek med tårlös blick stod den fattige mannen, och hustrun gret stilla. Jaakko, den äldste gossen, war det enda af barnen, som rätt förstod olyckan. Så länge korna kunde gå ute, lefde det fattiga folket på mjölk och potatis. Fadren arbetade för dagspenning här och der i byarne. Men nu blef det höst. Stormen tjöt och regnet föll, gräset war förwissnadt, hö och halm fanns ej mera än till några weckor. Då detta war slut, sade fadren:

„I morgon måste wi sälja korna; jag kan ej se dem swälta, och mjölk ge de ej utan föda.“

„Ack far, far!“ ropade lilla Katri, „will du då skicka bort wår wackra Muurikki och wår snälla Kukkanen?“

Fadren wände sig sorgsen bort, men modren sade:

„Kära Katri, wi hafwa ej föda åt dem; du will wäl ej se dem dö af hunger.“

Så fingo då barnens goda wänner säljas till en förmögen bonde.

Då fadren kom tillbaka med penningarne, sade han till hustrun:

„Jag måste nu gå bort ifrån dig. Här förtjenar jag ingenting. Jag lemnar dig nu dessa penningar. Potäter har du ännu i potatisgropen och litet mjöl i bodan. Gud ware

med dig och barnen! Är jag frisk och får arbete, så sänder jag dig penningar."

Tyst och bedröfwad räckte hustrun honom handen, och barnen klängde sig gråtande wid hans rockskört.

Så gick han. Modren arbetade som en träl, och Jaakko hjelpte henne efter sina krafter. Men han war så ung ännu och så klen. Han försökte att äta så litet som möjligt, men ändå såg han huru mjölet i bodan och potäterna i gropen minskades för hwarje dag. Då låg den lille Jaakko mången natt på sin hårda bädd och gret öfwer att han war så liten och bad Gud gifwa honom något råd. Slutligen hittade Jaakko på hwad han skulle göra. Han skulle gå ut på arbete såsom fadren och skicka penningarne till modren och systrarna. Och fick han ej arbete, så skulle han tigga. Detta berättade han för modren en morgon.

„Ack, mitt barn, du är för ung ännu", swarade modren.

„Jag skall ändå försöka", sade gossen, „och Kilpi tager jag med mig, jag arbetar nog för honom också, så har du bara flickorna att förja för."

„Ja gå då i Guds namn", sade modren. „Jag kan icke se er swälta ihjel, och ingen hjelp hafwa wi fått från far. Han är wäl sjuk eller har ej fått arbete. Jag får icke heller arbete här nu mera. Nöden är stor öfwerallt."

Nu twättade modren de båda gossarnes helaste skjortor, lappade deras slitna jackor, drog ihop de största hålen på deras stöflar och så lade hon en bit bröd i deras fickor. Hon wille också gifwa dem litet penningar, men Jaakko sade:

„Nej, mor, behåll du dem, du kan blifwa sjuk och komma i större nöd. Wi hjelpa oss nog fram. Någon barmhertig menniska ger wäl oss arbete eller bröd. Och farwäl nu mor!"

Den stackars gossen lutade hufwudet mot modrens axel för att gömma bort sina tårar.

Modren slätade hans hår och kinder och sade: „håll Gud för ögonen, war redlig som din far och låt ingen nöd locka dig till ondt. Bättre dö af hunger än göra synd. Kommer du ihåg det?“

„Ja mor“, swarade Jaakko allwarligt.

„Och haf wård om lille Kilpi; du är nu hans mor och far.“

„Ja mor“, swarade Jaakko.

Detta war kort före jul. Dag efter dag wandrade de små gossarne sin tunga stig. I hwarje by, i hwarje gård weko de in och Jaakko begärde arbete. Mycket kunde en tolfårig gosse ej uträtta, men menniskorna rördes dock af allwaret i det lilla, bleka ansigtet och läto honom stundom hugga wed och granris, stundom skotta snö eller till och med hemta watten och skala potäter. Allt uträttade gossen flinkt och ordentligt och då han fick ett stycke bröd eller en skål soppa som lön, räckte han alltid först skeden åt sin lille broder; han hade ju lofwat modren att sörja för honom. Då det war kallt eller yrwäder och obanade wägar, hände det ofta att Kilpi gret af köld och trötthet. Då gaf Jaakko honom sina wantar och gick förut för att bana wäg. Då de fingo bannor och hårda ord af menniskorna, tröstade han sin lille bror och intalade honom mod och hopp. Ofta drog han Kilpi på den lilla klumpiga kälken de medfört hemifrån, och kommo de då till någon nedför-backe, satte Jaakko sig bakom och då bar det af så snön yrde. Det war deras enda nöje. Mången gång fingo de gå hela dagen utan en enda bit bröd att stilla sin hunger med. Nöden war stor öfwerallt detta år. Och på många orter war folket så öfwerlupet af tiggare, att de ej kunde hjelpa alla.

Så kommo de en dag till en stor skog. På morgonen hade de fått en liten rifwa kalla potäter i ett torp och Jaakko hade några kopparslantar wäl förwarade i en gammal strump-

fot gömd under jackan; det war allt hwad de egde. Dagen war kall och blåsig, wägen war obanad och barnens stöflar dåliga. De frös grufligt och blefwo snart trötta. Middagstiden framtog Jaakko de kalla potäterna och förtärde dem tillsammans med sin bror.

„Till aftonen hinna wi nog någon by eller gård", sade Jaakko tröstande. „Då få wi kanske warm qwällsward och nattqwarter, kanske till och med badstuga, om folket badar."

Uppmuntrade af denna tanke fortsatte de sin färd med raskare steg.

Den korta dagen började lida mot slutet, men ingen gård eller by syntes, icke ens den minsta koja. Kilpi war så trött, att han gång efter gång bad att få lägga sig ned i snön för att hwila, men Jaakko hade hört att man sålunda lätt kan frysa ihjel och försökte på allt sätt få brodren widare. Slutligen tyckte de sig se en byggnad och skyndade dit. Nej, det war endast en stor wedtraf och här war wägen slut. Då sjönk till och med Jaakkos mod. Han kastade sig gråtande ned i snön bredwid brodren. Hwad war nu att göra? De hade gått wilse i den stora skogen, och i mörkret kunde de omöjligen hitta ut igen och dödströtta woro de.

„Jag will dö här", sade Kilpi med halfslutna ögon.

„Nej, du skall icke dö", sade Jaakko", men wi skola bygga oss en koja och hwila tills i morgon."

Nu började de af wedträn och granrisqwistar bygga en liten, liten koja, så stor att de båda kunde få rum att ligga der; så gräfde de sig ned i snön och somnade båda.

Tidigt följande morgon kom en dräng från närmaste herrgård för att köra hem wed och fann då de stackars barnen i deras lilla koja. Han swepte in dem i ett hästtäcke, lade dem på sin släde och körde fort hem. Der blefwo de införda i warma stugan, gnidna med snö och wårdade på allt sätt. Sedan fingo de en riklig frukost och löfte om att få

stanna der hela dagen. Jaakko repade sig snart och bad enträget att få hjelpa drängarne med att spjelka pertor, men lille Kilpi låg matt och blek på den warma ugnen halfsofwande hela dagen. Under natten angreps han af en häftig feber med yrsel, så det war omöjligt för honom att wandra widare. Herrskapet lät bädda en god säng åt honom i kammaren bakom stugan, och hönsgumman åtog sig att sköta den lille sjuklingen. Jakob stod stum och bedröfwad wid brodrens säng. Han såg wäl att hans små arbeten woro obehöfliga här på gården, ty utom fogden och de fullwuxna drängarne fanns här en dränggosse och två wallgossar, hwilka förut warit i tjenst endast under sommaren, men nu fått stanna qwar öfwer wintern, emedan de annars haft tiggarstafwen för sig. Dessa uträttade nu alla mindre arbeten och intet blef öfrigt för den främmande gossen. Tiggare gingo här också 20, 30 ja 50 om dagen. Han tog derföre på tredje dagen sin trasiga mössa, sin kälke och sin lilla påse och rustade sig till affärd. Men först gick han till husbonden.

„Min bror tycks inte blifwa bättre", sade han, „och jag kan icke stanna här; jag måste söka arbete. Men om herrn will wara så god och låta sköta honom så länge tills han blir frisk, så skall jag nog bjuda till att betala hwad han kostat. Jag ämnar mig nu till Helsingfors; der höras menniskorna wara rikare än annorstädes, kanske jag der kan förtjena något, så kommer jag tillbaka och hemtar Kilpi, om Wår Herre låter honom lefwa . . . Tusen tack och farwäl nu."

„Du är eu dugtig gosse", sade husbonden wänligt. „Din bror skall blifwa wäl wårdad och får stanna här tills du återkommer; det lofwar jag. Gå nu med Gud. Här gifwer jag dig tre mark, så att du har en liten summa att börja med, efter du ämnar skicka hjelp till din moder."

Jaakko tackade med tårad blick och sedan han ännu en gång warit inne hos brodren, hwilken alls icke kände honom,

wandrade han med tungt hjerta bort från herrgården, der så mycken wälwilja bewisats honom. Den goda husfrun hade gifwit honom ett par hela stöflar och en warm tröja, så att den fattige gossen tyckte sig wara rigtigt rik. Hade blott brodren nu warit frisk!

Jaakko sökte sig fram till Helsingfors. Lång och mödosam war färden. Januari kom med stark köld och högre blefwo drifworna. Men här woro menniskorna redan litet förmögnare; nöden hade icke warit fullt så stor här, och arbetsförtjenst kunde dock stundom fås, ehuru för ringa lön och alltid endast för kort tid.

En afton träffade Jaakko på en annan tiggare, en fullwäxt karl, trasig och jemmerlig, och de beslöto wandra tillsammans, för karlen ämnade sig också till Helsingfors och sade sig känna wägen. Glad och förtroendefull slöt sig gossen till honom och berättade i sin barnslighet för honom om tre marken som han fått på herrgården och att han ännu dessutom förtjenat 50 penni för hwarjehanda små arbeten. Natten tillbringade de båda kamraterna i en större bondgård, der wärdinnan gaf dem ett fat hafwermjölsgröt till qwällen och en halmkärfwe på badstugugolfwet. Jaakko somnade djupt och lugnt, trött och frusen som han war. Men föreställ dig hans sorg och grämelse, då han följande morgon fann sin kamrat borta och med honom strumpfoten med hela hans lilla sparpenning. Gråtande frågade han af gårdsfolket efter tiggaren. De hade sett honom gå bort redan i dagningen, men kunde ej upplysa om hwart han gått. Jaakko frågade efter honom i byn. Ja, en trasig enögd karl hade de wisst sett på morgonen dricka ett glas bränwin hos en qwinna som brukade sälja kaffe och öl åt resande, men annars wisste de ej hwart han gått. Dermed måste den stackars gossen nöja sig och fortsätta sin wäg. Så förtwiflad hade han ännu icke warit under hela sin långa sorgliga färd från hemmet. Mot aftonen kom han

till en liten nätt och snygg stuga inwid wägen. Brasans sken lyste ända ut på den kalla drifwan och der inne satt en skräddare så flitig wid sitt arbete. Jaakko stod en stund utanför fönstret. Månne man här skulle gifwa honom nattqwarter? Försagd klappade han på dörren. En liten flicka öppnade och då Jaakko blygsamt stannade wid dörren, uppmanade skräddaren honom wänligt att stiga bättre fram och sätta sig wid brasan. Jaakko gjorde så och betraktade skräddarens arbete, medan han wärmde sig. Denne frågade honom nu, hwarifrån han war och hwart han ämnade sig. Jaakko, uppmuntrad af mannens wänliga tilltal, berättade hela sin lilla historia både om föräldrar och syskon, Muurikki och Kaunikki och Kilpis sjukdom och den kära tre marken, som han skulle skicka hem och den stygga tiggaren som röfwat hans lilla skatt för att köpa sig bränwin. Härunder snyftade han bittert, och den medlidsamma skräddaren torkade äfwen en tår, hwarwid hans lilla dotter gret med för sällskaps skull.

„Will du stanna hos mig en tid och hjelpa med hwarjehanda?“ frågade skräddaren slutligen. „Min hustru ligger sjuk och wår lilla flicka kan ingen nytta göra. En rask gosse, som du tycks wara, bör kunna göra ett och hwarje, och så dum är du wäl ej, att du ej kan lära dig sy, om jag sätter nålen i handen. Will du det?“

Jaakko lofwade, öfwerlycklig att stanna. Nu såg han också en mager hand skjuta undan förhänget i andra ändan af rummet och der låg den sjuka hustrun och såg på honom med wänlig blick ur de milda insjunkna ögonen.

„Mycket kan jag ej lofwa dig“, sade skräddaren, „ty det är dåliga tider, men 10 penni om dagen och maten kan du wäl få, om du är flitig och bjuder till.“

Jaakko räknade flinkt på fingrarne. Tio penni om dagen, 60 penni i weckan, 1 mark 20 penni på 2 weckor. Gode Gud! På det sättet kunde han ju snart blifwa rik, skicka pen-

ningarne till modren och göra slut på all deras nöd! Huru lycklig, huru tacksam somnade ej den fattige gossen denna natt på den gamla mattan framför spiseln. Han läste två gånger sitt „fader wår" i glädjen och tillade dessutom: „jag tackar dig gode Gud och Fader! Wälsigna den gode skräddaren och hela hans hus!"

Nu började ett lyckligt lif för Jaakko. Han hade fullt upp med arbete, rent rågbröd och en warm soppa till hwarje middag och en matta bredwid spiseln hwarje natt. Då lördagen kom, gaf skräddaren honom sin weckolön och den stoppade Jaakko i en gammal läderbörs, som skräddar-hustrun skänkt honom. Börsen hängde han på ett snöre kring halsen; och nu skulle han icke mera wara så barnslig och berätta för hwarje främling om sin skatt, det lofwade han sig sjelf. Hwad sömnaden beträffade, gick det bra nog. Skräddaren sydde mest åt bönder, och Jaakko lärde sig snart att sy de gröfre sömmarne, plocka bort tråckeltrådar, träda tråd på nålen, pressa ut sömmar och lappa gamla kläder. Han war lika flitig som uppmärksam och ordentlig. Deremellan högg han wed och hemtade watten, skalade potäter och kunde till och med redan koka mjölgröt utan allt för mycket klimpar. Skräddarfolket höll rigtigt af den beskedlige gossen. Och denne skulle känt sig nöjd och lycklig, om ej tanken på Kilpi bedröfwat honom. Jaakko kunde omöjligen lemna sin goda plats för att återwända till brodren; han måste först förtjena litet mera peningar, skicka dem till modren och först sedan gå att uppsöka Kilpi och med honom wandra widare. Fem weckor hade Jaakko warit hos det goda skräddarfolket och tre mark lågo förwarade i hans läderpung; inte en penni hade han anwändt, fast hans byxor woro så slitna att de knappt skylde honom mera. Skräddarhustrun war nu frisk, och det war wisst mycket bra, men det gjorde det goda folket ondt att nödgas skicka honom ifrån sig, men de woro sjelfwa fattiga och kunde ej hålla flera per-

soner i maten än nödigt war. Hustrun hade om aftnarne, då Jaakko sof, ändrat ett par af sin mans benkläder åt gossen, och då han gick ifrån dem, gaf hon honom dessa jemte några kakor bröd och ett halft dussin strömmingar. Jaakko måste lofwa att besöka dem på återwägen och så skildes de.

Nu hade den lille wandringsmannen ej mer än fyra mil till Helsingfors. Dagarne började blifwa längre, och om wintern också ännu war bister, sken dock solen så warmt och de fattiga sparfwarne qwittrade muntert på wägar och gårdar. En sådan kall och klar dag träffade Jaakko en dag ett litet sällskap på stora landswägen. Det war en fattig sjuk och utmerglad qwinna, som drog sitt yngsta barn i en stor korg på en kälke. Fyra små gossar, trasiga och bleka, gingo bredwid henne gråtande af köld och hunger. De hade stannat nedanför en hög backe. Modrens krafter woro slut. Då spände sig wår raska Jaakko för kälken, drog den uppför backen i ett tag och bar sedan den näst yngsta på sina armar samma backe upp. Den stackars trötta modren wälsignade honom af hela sitt hjerta. Då Jaakko såg deras toma påsar och hörde de små barnen begära bröd, tog han hastigt twenne kakor och några strömmingar af sitt förråd och delade dem bland de hungriga små. Modren wille icke taga något för sin egen räkning, men Jaakko nödgade henne dertill, sägande, att hon måste samla krafter för barnens skull. Nu följdes de åt en hel dag; Jaakko lät än ett, än ett annat af barnen sätta sig upp på kälken bredwid den lilla systern, och sjelf war han häst. Först följande dag lemnade han dem på en herregård, der den lilla familjen fick hwila ut i drängstugan. Sjelf gick han widare, angelägen att snart komma fram till Helsingfors, der han hoppades kunna öka sin lilla skatt och ändteligen afsända den till hemmet, men innan dess skulle ännu ett äfwentyr möta honom.

Några werst från en större by såg han ett fint fruntimmer stå midt på landswägen hållande en ståtlig häst wid tygeln, slädan låg omkullstjelpt med afbrutna timmelstänger der bredwid och på en fäll på snön låg kusken, som det tycktes, sanslös med ett blodigt sår i pannan. Häpen stannade Jaakko och betraktade detta skådespel. Men fruntimret berättade i hast att hästen skenat, brutit af timmelstängerna och lemnat henne redlös på landswägen, sedan kusken wid stjelpningen skadat sitt hufwud mot en sten och förlorat sansningen. Hon bad gossen skynda tillbaka till byn efter hjelp, så skulle han blifwa redligt belönad. Jaakko wände genast om och sprang allt hwad han förmådde. I byn fick han en karl och ett par nya timmelstänger och så skyndade de tillbaka. Kusken lyftes i slädan, hästen spändes för och karlen satte sig upp på kuskbocken för att köra. Då fruntimret hörde, att Jaakko ämnade sig till Helsingfors, tillsade hon honom att sätta sig upp i slädan och följa med. Jaakko lät icke säga sig detta två gånger. Och nu bar det af. På wägen till byn hade Jaakko funnit en börs med silfwermynt och sedlar. Då de nu woro färdiga att resa, räckte han börsen till fruntimret och frågade om den tillhörde henne. Ja, den gjorde det och fruntimret tog genast derur 10 mark som hon skänkte gossen som hittarelön.

Så kom Jaakko till Helsingfors rigtigt storståtligt. Men icke woro menniskorna så gifmilda der som Jaakko föreställt sig eller woro de kanske ej så rika som han hört sägas. Mången gång fick han förgäfwes gå uppför de höga trapporna utan att förtjena så mycket som en bit torrt bröd. Mången gång blef han bannad och skuffad, ja misstänkt för stöld och osanning, ty i den stora staden fanns tiggare i stor mängd och bland dem många små lögnare och tjufwar, olyckliga barn, hwilka ej haft lika redliga föräldrar som Jaakko. Wår lille finske gosse blef bekant med flera bland desse och frestad till

många odygder, men han kom ihåg sin moders ord: „bättre dö af hunger än göra ondt.“ Om han förblef ärlig. Allt sedan han kom till Helsingfors hade han haft ett mål för ögonen, det war att kunna sända sina penningar till modren. Stackars Jaakko hade ingen aning om huru detta skulle gå till, och derföre wille han uppsöka en gammal herre, som han wisste att bodde i Helsingfors och hwilken han under somrarna sett i sin hemsocken. Denne herre skulle nog för gammal bekantskaps skull gifwa honom ett godt råd. Men huru få reda på honom, när Jaakko ej kände hans namn? Han frågade sig före på flera ställen, men dels förstod man ej finska, dels skrattade man åt den enfaldige gossen, som i en stor stad wille uppsöka en man, hwars namn han ej kände. Några hade wäl medlidande med honom, men kunde ej hjelpa honom i denna angelägenhet.

En morgon satt han bedröfwad i en portgång och öfwertänkte hwad han skulle göra med sin skatt, som han war så rädd att förlora, och som han wisste att modren så wäl behöfde. Då gick der en ung herre förbi med lyra i mössan. Han såg gossen och tilltalade honom wänligt på finska. Jaakko blef glad öfwer att höra sitt eget språk och steg hastigt upp.

„Ack, kære herre“, sade han, „kan ni inte säga mig hwar den herrn bor, som om somrarna bor i Pyhäjärwi?“

„Det är swårt att säga“, swarade studenten, „om du ej wet hans namn.“

„Nej, det känner jag ej“, swarade Jaakko modlös.

„Hwad will du honom då?“

„Jag har ett angeläget ärende, som jag ej kan anförtro någon annan“, swarade gossen.

„Wet du ej hwad han har för ett slags tjenst?“

„Jag tror han är landtmätare.“

„Så, nå kom nu med mig ett stycke, så skall jag wisa dig landtmäterikontoret, kanske du der får weta något om honom.“

Jaakko följde glad och hoppfull och tackade hjertligt, då studenten lemnade honom wid ett stort, wackert hus och bad honom gå in der. Han stannade försagd i en tambur och bockade djupt, då waktmästaren kom emot honom. Men denne sade barskt:

„Packa dig bort, pojke, här få inga tiggare komma. Herrarne hafwa ej tid."

Jaakko bönföll om att få weta om der fanns en herre som om somrarna bodde i Pyhäjärwi, men waktmästaren wille ej höra på honom. Då syntes i dörren just den samme herrn och Jaakko ropade:

„Ack, käre herre, låt mig tala ett ord med er! Känner ni mig icke?"

„Nej", swarade herrn, „hwem är du?"

„Jag är ju Jaakko från Saaris torp i Pyhäjärwi."

„Jag minns icke att jag sett dig", sade den gamle herrn wänligt, „det fins många torpargossar i Pyhäjärwi, men om du har ett ärende till mig, så säg fritt ut."

Jaakko berättade nu om sin mor och om peningarne, som han skulle skicka henne. Den gamla herrn fick tårar i ögonen, då han åhörde gossens enkla berättelse om den mödosamma färden och fann huru troget Jaakko sträfwat för att hjelpa sin mor.

„Jag är just nu på wäg hem", sade den gode gamle, „kom med mig, så skola wi tala widare om saken."

Nu fick Jaakko en middag, sådan han aldrig ätit förut, och sedan han ännu ytterligare fått berätta om sitt hem, sin bror och allt, fick han följa med den gamle herrn till postkontoret. Der lades Jaakkos penningar i ett kuwert jemte ett bref som den gode herrn skrifwit till presten i Pyhäjärwi. Så förseglade postmästaren det med fem stora sigill och så lade han det till en stor hög andra bref i en låda. Den fattige Jaakko war så lycklig och glad, då allt war undangjordt, som

om han fått penningarne sjelf och lika wisst egde han ej så mycket som en penni. Han fick stanna öfwer natten hos den gamle herrn, men sedan wille han genast begifwa sig bort för att uppsöka Kilpi. Efter en lång wandring och mycken nöd kom han slutligen fram till herrgården, der han lemnat sin lille bror.

Men der kände man inte mera igen honom. Hundrade tiggare hade gått der sedan dess, tiotal hade legat sjuka der, de kunde icke minnas alla och kunde intet säga om Kilpi. Jaakko satte sig ned på tröskeln och gret. Hwar fanns wäl hans stackars bror? War han lefwande eller död? Då såg han husbonden sjelf på gården. Jaakko gick till honom.

„Käre herre, jag har återkommit för att höra efter min bror Kilpi, som jag lemnade sjuk i er stuga. Ni lofwade hålla honom tills jag skulle återkomma. Hwar är han nu?"

Husbonden swarade: „Jag mins dig nog. Din lille bror låg sjuk en wecka, så tog wår Herre honom till sig. War icke bedröfwad", tillade han mildt, då Jaakko förde tröjärmen öfwer ögonen för att borttorka sina tårar, „war icke bedröfwad, i himlen har han det bra, behöfwer ej lida nöd och är nu en salig engel."

Nu war det ingen annan råd för Jaakko än att wända till Helsingfors igen, kanske han ändå kunde finna arbete på wåren eller under sommaren.

En dag i mars månad stod Jaakko utanför ett stort fönster wid gatan och såg på huru ett fruntimmer arbetade wid en symaskin. Den fattige gossen hade aldrig sett en sådan maskin och stod nu förwånad framför detta underwerk. Slutligen gick han in genom den stora dörren och bad att få på närmare håll se den konstiga inrättningen. Rummet war en stor handelsbod, och herrarne der räckte honom några kopparslantar och bad honom gå sin wäg, men Jaakko bad ännu en gång att få se maskinen på närmare håll. Nu inträdde

egaren till boden och då han fick höra gossens begäran, biföll han den genast, ty han war en wälwillig man. Jaakko följde fruntimrets rörelser med uppmärksamma blickar.

„Huru mycket kan man sy om dagen?" frågade han.

„En aln i minuten", swarade hon.

„Kunde man få köpa en sådan?"

Bodbetjenterne började skratta, men handelsmannen swarade wänligt:

„Wi hafwa en hel mängd till salu, men de äro dyra, min kära gosse. De billigaste kosta 100 och 200 mark."

„Om jag hade en sådan", sade Jaakko, „skulle jag gå till den beskedlige skräddaren, som bor 4 mil härifrån i W—, han skulle klippa till och jag skulle sy."

„Men det är ganska stor konst att sköta en sådan maskin", sade handelsmannen.

„Jag skulle lära mig", sade Jaakko beslutsamt. „Jag lärde mig också koka mjölgröt, fast det gick dåligt i början."

Handelsmannen log. „Detta är wäl något swårare, dessutom har du ju inga penningar."

„Om ni blott wille gifwa mig en sådan maskin och frun der wille lära mig sy, så skulle jag småningom betala den med mitt arbete, sade gossen.

„Men det skulle räcka flera år, innan du kunde få ihop denna summa, och hwilken säkerhet skulle jag hafwa att du werkligen wille betala mig?"

„Mitt ord", sade gossen enkelt och blickade trohjertadt upp till handelsmannen.

Denne blef så rörd att han måste wända sig bort för att dölja tåren i sitt öga. Den fattige gossens wäsende behagade honom så mycket, att han beslöt wåga denna märkwärdiga handel. Han war rik och skulle han äfwen förlora de 200 mark, blef han ej mycket fattigare deraf.

„Nåwäl", sade han, „jag will gifwa dig en sådan maskin mot löfte, att du årligen betalar hwad du kan, tills du afbetalat hela skulden. Säg mig ditt namn och din hemort samt skräddarens, till hwilken du ämnar dig, namn och wistelseort."

Jaakko gjorde så. Och nu walde handelsmannen ut en passande maskin åt honom. Frun började genast med underwisningen, och Jaakko war här lika uppmärksam och flitig som han warit hos skräddaren i W—. Fruntimret, som bodde i samma gård, lät honom komma till sig alla dagar och gaf honom dessutom middag hwarje gång. Äfwen hon hade fäst sig wid den beskedlige, ihärdige gossen.

Då man nu ansåg Jaakko tillräckligt skicklig, packades symaskinen i en packlåda, handelsmannen gaf honom en större stadig kälke, och så wandrade wår Jaakko till W— rikligt försedd med wägkost, goda kläder och äfwen litet penningar, hwilket allt bodbetjenterne samlat ihop åt honom, ty de ångrade att de skrattat åt den fattige gossen.

Huru förwånad blef ej den beskedlige skräddaren, då han fick se Jaakko med sin packlåda! Både han och hustrun samt den lilla flickan togo wänligt emot honom och åhörde förwånade berättelsen om symaskinen. Skräddaren hade nog sett sådana, men aldrig haft råd att anskaffa sig en och gick nu gerna in på förslaget att arbeta tillsammans. Det gick öfwer all förwäntan wäl. Arbete fingo de så mycket de wille hafwa, och Jaakko stod upp med solen och sydde dagen om. Herremännen i socken fingo höra historien om symaskinen och började låta göra sina kläder här, och som skräddaren war en skicklig tillskärare, blefwo de nöjda med arbetet. Men wid årets slut kunde Jaakko redan sända en liten del af sin skuld till den gode handelsmannen. Då den sista afbetalningen skulle ske, gick Jaakko sjelf till staden. „Här är nu resten af penningarne", sade han, „och tusen tack för er godhet. Nu kan jag lifnära

mig sjelf på ett hederligt sätt och hjelpa mina fattiga föräldrar. Gud skall löna er!"

Nu arbetade Jaakko en tid hos en skicklig mästare i Helsingfors för att äfwen lära sig skära till, och så besökte han flitigt aftonskolorna för att lära sig skrifwa och räkna. Snart kunde han skrifwa ett bref till sin mor. Efter en tid kom swaret, presten hade skrifwit det. Fadren hade återkommit frisk och med litet penningar. Torpet kunde de behålla; det hade följt flera goda år på nödåren, och nu stodo de sig skäligen bra. Gerna wille de se sin käre gosse, men wägen war så lång.

Då Jaakkos lärotid war ute, spände han renseln på ryggen, ställde sin symaskinslåda på kälken och wandrade bort till Pyhäjärwi, sedan han tusenfalt tackat handelsmannen, skräddaren och alla som warit goda emot honom.

Stor blef glädjen der hemma, då han en afton steg in i stugan och ingen annan än modren först kände igen honom, då han så lång och stor stod framför dem, wälklädd och med maskinlådan bredwid sig. Qwällswarden stod på bordet: ett fat warm potatis och några saltade mörter samt ett stort hafwerbröd.

Jaakko tog en korg från sin kälke, och derur tog han en stor bit fläsk, en smörbytta och en hwetebulle, hwilket allt han ställde på bordet. Kaffe och socker hemtade han åt mor och en hel kardus åt far. Åt Katri och Anni gaf han hwar sin brokiga warma ylleduk.

Det blef en glad måltid. Elden i spiseln war länge sedan utslocknad, innan Jaakko slutat berätta om alla sina äfwentyr.

„Ja kära mor", sade Jaakko slutligen, „jag lofwade förja för wår lille Kilpi och det gjorde jag redeligen, men Gud tog honom ifrån oss."

„Ske Guds wilje", swarade modren stilla med knäpta händer.

Jaakko bosatte sig nu i sin hemsocken helt nära föräldrarnes torp och fick rikligt med arbete.

Han delade med sig af förtjensten åt föräldrar och syskon och tackade Gud, som så nådeligen hållit sin hand öfwer honom.

En saga.

Det war en gång en gosse, som skulle gifta sig, men det war icke lätt att weta hwar han skulle finna en rigtigt bra och passande hustru. Så fick han höra att bortom den stora skogen bodde en mägta rik och mycket wacker flicka, och henne beslöt han då att fria till. Ja, han lät spänna ett par de wackraste hwita hästar för sin guldwagn, och så reste han bort. Först kom han till björkskogen, der sjöngo fåglarne på hwarje gren, solen sken och daggen låg som silfwerperlor i gräset. Så kom han till tallskogen, der war swalt och godt och ljungen blommade. Men i granskogen war ett elakt kärr, och der wille wägen aldrig blifwa rigtigt god. Der war gropar och hjulspår, och bäst det war stjelpte wagnen, och gossen låg midt uti en enrisbuske, så lång han war. Der låg han och hästarne skenade bort med wagnen så att gnistorna sprakade. Hwad war nu att göra? Gossen steg upp helt skamflat och började gå hemåt igen, „ty", sade han, „till fots kan ingen friare färdas." En skata, som hoppade hit och dit i skogen, skrattade åt dessa ord, men gossen knöt näfwen åt den och sade: „ja skratta du elaka djur, jag har ju min silfwerwagn qwar der hemma, men hade jag nu min goda bössa, så gaf jag dig ett skott." Litet förargad war han, den stackars gossen, men snart tröstade han sig igen, begynte hwissla och sjunga och wandrade hastigt på. Der hemma lät han spänna de wackraste kolswarta hästar för silfwerwagnen, och snart bar det af igen, den samma wägen.

Solen sken och fåglarne sjöngo; ljungen blommade och barrskogen doftade. „Nu skall jag akta mig för kärret", sade gossen, men huru han satt och tänkte på den rika flickan, glömde han bort både gropen och kärret, och bäst det war, låg han igen i enrisbusken så lång han war, och hästarne skenade bort med wagnen, så det gnistrade i stenarne. Nu kan jag blifwa rent af förargad", sade gossen, då han steg upp igen, „men fria skall jag, om jag aldrig hade annat än min ebenholtswagn med elfenbenshjul", och så wände han om hem igen. Skatan skrattade af hjertans lust, och gossen knöt näfwen åt den och sade: „ja, skratta du elaka djur, jag har ju de wackraste silfwergrå hästar qwar och med dem gör jag den här resan ännu en gång, men hade jag min goda bössa, så gaf jag dig ett skott."

De silfwergrå hästarne dansade stolt för ebenholtswagnen, när gossen för tredje gången åkte genom skogen. Solen brände het och fåglarna togo sin middagslur, men ljungen stod ljusröd af blommor och skogen doftade. „Här är nu kärret", sade gossen, och i samma stund låg han som förut i den gamla enrisbusken. Nu måste han skratta. „Det här är en wacker historia? Nu är jag lika långt kommen som förut, men nu har jag inte mera någon wagn der hemma. Dock, när jag tänker rätt på saken, är det kanske det klokaste, att jag beger mig till fots på min friarefärd, så får jag se om flickan tager mig för min egen skull, eller om det är wagnarne, som lysa henne i ögonen."

Den kloke gossen wandrade således widare, fast det litet kostade på för den, som warit wan att åka i guld- och silfwerwagnar, men allt är bra att försöka.

När han gått ett stycke, såg han en fattig gumma som höll på att gräfwa en djup grop. Trött och blek såg hon ut, och bredwid henne stod ett skrin som gossen snart igenkände, för det war hans eget matskrin, som fallit ur wagnen, då hästarne skenade bort med den.

„God dag, hwad gör hon och hwem är hon, gamla mor?" helsade gossen höfligt.

„Ack, jag gräfwer en grop för att gömma det här skrinet uti, som jag hittat. Det är för tungt att bära, och jag will gömma det, tills jag får reda på den rätta egaren. Ärlig är mitt namn."

„Men du ser ju sjuk och eländig ut, aldrig orkar du gräfwa den gropen", sade gossen.

„Jag är ej sjuk", swarade gumman, „endast mycket hungrig."

„Nå det är ju ett matskrin, öppna det och ät dig mätt."

„Icke förr än den rätte egaren kommer och ger mig lof dertill", swarade gumman.

„Nåwäl, jag är rätte egaren. Här ser du nyckeln, ät dig mätt och behåll resten."

„Tusen tack", sade gumman, „jag har ingenting annat att gifwa dig än ett godt ordspråk på wägen. Kom ihåg: det är ej allt guld som glimmar."

„Tack", sade gossen, „det är ett godt ordspråk, farwäl!"

Litet längre såg han en liten gosse hoppa på ett ben fram åt landswägen.

„Hwarföre hoppar du så der?" frågade wår friare; „har du sjuk fot?"

„Nej", swarade pojken, „men jag har nya skor och will icke slita ut dem so snart, derföre turar jag om att gå först på den ena foten och så på den andra."

„Det war mig en lustig kurre! Stig upp på min rygg, så skall jag bära dig ett stycke. Hwad heter du?"

„Jag heter Sparsam."

De gingo nu ett godt stycke tillsammans och kommo slutligen till en åker, der en man flitigt arbetade med hacka och spade.

„Der är min fader Omtänksam", sade Sparsam, „här skall jag stiga ned. Tack för skjutsen. Annat har jag ej att gifwa dig än ett godt råd på resan: bättre en rätt kål i frid än en gödd oxe med kif."

„Det war ett godt ordspråk, tack för det!"

Nu kom mannen från åkern och frågade hwart resan gälde.

„Jag skall ut och fria", swarade gossen.

„Såå, det är en wigtig färd", sade mannen, „en dygdig qwinna är ädlare än allra kosteligaste perlor."

„Det skall jag lägga på minnet", sade gossen, „farwäl!"

Nu wandrade gossen widare, tills han kom till en liten stuga. Der utanför satt en flicka och stickade strumpa, derunder läste hon öfwer sin lexa och satte en wagga i rörelse med foten.

„Du är flitig, du", sade gossen.

„Ja tiden är kort", swarade flickan, „men en idog hand gör rik och en lat gör fattig."

„Det skall jag lägga på minnet", sade gossen, „hwad heter du?"

„Flitig är mitt namn", swarade flickan.

Gossen gick widare. Så kom han ändteligen till den rika gården. På ängen betade hundrade kor och hästar, och fåren stodo midt uti ett klöfwerfält. I stallet fanns det marmorkrubbor och gården war stenlagd med finaste porslin. Men icke såg der trefligt ut för det. Slarfwig hette inspektoren och Höglös hette fogden. De sutto på hwar sin sten och rökte pipa, medan arbetsfolket dref omkring hwar det wille. Hushållerskan Falsk sprang från wisthuset till källaren och från köket till stugan, för att matmodren skulle tro att hon war flink och pålitlig, men egentligen gjorde hon ingenting annat än smög sig jemnt och ständigt i en mörk skrubb, der hon drack kaffe med sina wänner och bekanta. Hennes lille son Slös-

aktig hälde ut en stor påse hwetemjöl i smågrisarnes fat, medan farfar Girig stod i porten och med en stor knölpåk jagade bort alla tiggare, huru eländiga och hjelpbehöfwande de än sågo ut. Gossen skakade missnöjd på hufwudet och tänkte: sådan herre, sådan dräng, men när han fick se den wackra flickan han wille fria till, glömde han hela werlden, för så wacker war hon. Klädd war hon i sammet och siden och många guldringar, armband och örhängen, så att de glänste i solskenet. Hon låg sysslolös i fönstret och pratade med sin sömmerska Lätjefull, som satt i en mjuk soffa och knapprade på nötter, medan en liten hund, Sqwaller som den hette, skälde på kända och okända.

Gossen steg in och helsade höfligt.

„Hwad är ditt ärende?" sporde flickan kort.

„Jag har hört huru skön och rik du är och har kommit för att fria till dig", swarade gossen.

„Jasså fria? Och till mig?", utbrast flickan. „Nej tack, jag kastar inte bort mig åt hwarje wandrande riddare. Nyligen for här förbi en guldwagn, en silfwerwagn och en ebenholtswagn; egaren till dem will jag taga, men för dig är jag för god."

Gossen log, för det war ju hans egna wagnar hon talade om, men han sade intet.

Will du blifwa dräng på min gård, så kan du få det, och sedan, om du är beskedlig och flitig, kan du kanske få en af mina kökspigor till hustru, när året är slut."

„Ja tack", swarade gossen, „det duger ju att försöka." Inom sig tänkte han: ser hon en gång, huru flitig och kunnig jag är, så ändrar hon tankar snart, och jag will tjena henne troget."

Gossen arbetade för två; den ena dagen kom och den andra gick, men lika stolt förblef flickan. Och elak war hon,

ja så elak att det war grufligt. „Det är ej allt guld som glimmar", tänkte gossen.

I den stora gården fanns en liten kökspiga, som hette Trogen Kärlek. Hon war så flitig som en myra, så from som ett lam och så glad som en fågel. Hennes blårandiga linneklädning war alltid ren och slät, och de många lapparne sutto trådjemt och ordentligt öfwer hålen. Mot henne war matmodren allra styggast, och gossen hade medlidande med den lilla stackaren. Han högg wed åt henne till köket, bar in watten och hjelpte henne på mångahanda sätt. Trogen Kärlek lönade honom med den warmaste tacksamhet.

Slutligen tröttnade gossen wid den elaka matmodren och begärde sitt afsked. „Bättre en rätt kål i frid än en gödd oxe med kif", sade han.

Men flickan wille icke låta honom gå. Hon såg nog att han war arbetsam och ärlig och märkte nog, att gården fått ett helt annat utseende än förut. Gossen war enwis och så fick han lof att lemna sin tjenst. Nu fanns der på gården en liten springpojke, som hette Flink. Honom skickade gossen till sin gård med ett hemligt bud, att man skulle taga reda på de trenne wagnarne och sända dem till honom. Det skedde.

En wacker dag, då den rika flickan som wanligt låg sysslolös i fönstret, gick gossen der förbi. „En idog hand gör rik, men en lat gör fattig", tänkte han och skakade på hufwudet. I det samma körde de tre wagnarne med sina hwita, swarta och grå hästar upp på gården.

„Lätjefull", ropade flickan, „nu kommer den rätte friaren. Gif fort min silkesschal och mitt nya armband. Ack, hwad jag är glad.

Hon gick ut på trappan för att taga emot friaren, men wagnarne woro toma.

„Hwem tillhöra de wackra wagnarne och de wackra, wackra hästarne?" frågade hon kusken.

„De tillhöra min herre der på andra sidan skogen. Han är här och har bedt oss hemta honom hem."

„Men han är icke här", sade flickan häpen.

„Jo här står han", sade gossen och rätade upp sin resliga gestalt, „och nu reser han härifrån."

Flickan stod ett ögonblick stum af förwåning och wrede. Men snart log hon så sockersött och sade: „skall du resa bort? Nej, stanna qwar som min gäst. Hade jag wetat hwem du war, icke hade jag då låtit dig wara dräng. Falsk, hwar är Falsk! Laga genast en fin middag med stekar och kakor, skynda dig, wi hafwa rart främmande".

„Behöfs inte", sade gossen, „jag har redan i köket ätit min wanliga kost, mögligt bröd och mjölkwassla; nu är jag inte mera hungrig. Men jag har en bön till dig."

„Begär hwad du will", sade flickan inställsamt.

„Du lofwade mig redan den första dagen en af dina kökspigor till hustru. Gif mig nu Trogen Kärlek."

„Tag dem allesammans", ropade flickan i wredesmod, sprang in och slog dörren igen så att fönsterrutorna skallrade.

I köket stod Trogen Kärlek wid spiseln. Hon hade förgråtna ögon och rörde i grötgrytan, medan tårarne runno som perlor nedför de runda kinderna. Det kostade så grufligt på henne, att gossen skulle fara bort, för han war den enda i hela gården, som warit god emot henne.

„Lilla Trogen", sade gossen wänligt och fattade hennes hand, „will du komma med mig och blifwa min hustru?"

„Ja", swarade Trogen Kärlek och log genom tårarne.

Men hwem kan beskrifwa hennes förwåning, när hon kom ut på trappan och såg de tre wagnarne och fick höra, att de tillhörde gossen och att hon skulle sitta wid hans sida i guldwagnen. Så reste de. Under wägen togo de upp både Omtänksam och Ärlig, Flitig och Sparsam och kommo lyckligt fram utan att stjelpa en enda gång. Omtänksam blef inspek-

tor. Hans hustru Ärlig blef hushållerska. Flitig blef sömmerska, och Sparsam hjelpte till med ett och hwarje. Så lefde de lyckliga till dödedagar och Trogen Kärlek blef den bästa hustru gossen kunnat önska sig.

Hon war ädlare än de kosteligaste perlor.

Tänk på ålderdomen!

I den rymliga drängstugan på en stor herrgård sutto en stormig winterafton twenne gamla gummor så nära den flammande brasan på spiselhärden som möjligt. Båda woro skrynkliga och gråhåriga, båda woro uselt klädda och sågo ömkliga och sorgsna ut. De woro fattighjon och hade nyss anländt till herrgården, der de skulle stanna på rota. I stugan befunno sig äfwen gårdens drängar, sysselsatta med hwarjehanda arbeten under det de rökte och pratade. Stallpojken satt uppkrupen på ugnen och spjelkte pertor under det han sög på små cigarstumpar, dem han hittat i spottlådorna uppe i gästrummen då han tände brasorna. Ute war bitande kallt och stormen hwen och tjöt i skorstenarne, men här inne war warmt och godt, så att karlarne sutto i skjortärmarne medan de likwisst hade den kära mössan på hufwudet.

„Laga dig nu litet åt sidan, gamla mommo", sade en ung dräng med ett muntert och sjelfswäldigt utseende, „maka dig undan, att jag får tända min pipa."

„Se så, se så", jemrade sig gumman, „nu får man inte ens wärma sig en smula, fast en kan frysa själen ur sig en sådan qwäll."

„Håll munnen käring", swarade ynglingen häftigt, „jag står ju ej här hela dagen. Hafwa wi icke lemnat de bästa platserna åt er, fattiglappar?"

„Fattiglapp kan du wara sjelf", snäste gumman, „jag har sett bättre dagar än du".

„Det är skada för dig gammelmor", återtog ynglingen, „desto bittrare smakar nådebrödet."

„Bittert är det wisst", suckade gumman, „och aldrig, aldrig trodde jag, att jag skulle sluta så här eländigt".

„Ja", sade en gammal dräng, som lappade sina stöflar, „jag mins när du, Stina, war en rik flicka och när du gifte dig med den rikaste gossen i byn. Men det gick på kneken för er sedan."

„Åh ja, åh ja", suckade gumman och sträckte sina darrande händer öfwer elden, medan tårarne, wid minnet af de goda dagarne, runno nedför kinderna.

„Nej, hör nu! Det här blir alltför sorgseligt", sade den unge drängen, „marsch, Janne, och spring efter en tår bränwin till Jansonskan. Det är fasligt ruskigt i qwäll, man kan behöfwa någonting uti sig, och så sitta de här käringarne här och klaga, så man kan bli riktigt hjertängslig."

„Jag tycker du har warmt nog", sade en af de andra drängarne, „och du wet att husbonden förbjudit Janne att gå efter bränwin åt oss."

Stina som satt närmast stallpojken, ryckte honom sakta i foten och sade halfhögt:

„Gå du, min gosse, så får jag kanske också en tår; jag fryser så grufweligen!"

Men stallpojken drog foten till sig och sade förtretad: „börjar nu du också? Jag törs inte gå."

„Och inte törs du låta bli heller", sade en af drängarne, „för då får du stryk af oss."

Stallpojken lagade sig just att stiga ned från ugnen, willrådig om hwad han skulle göra, då det kom bud att qwällswarden war färdig. Kökan kom in med ett stort stenfat rykande warm ärtsoppa åt de gamla gummorna och ställde det på en bänk wid spiseln.

„Se så", sade hon wresigt", äten er mätta nu, det lär ni icke fått göra på länge!" Derpå gick hon ut och återkom med ett bredt halmbolster, ett par dynor och en fårskinnsfäll. „Arbete hade man förut tillräckligt", sade hon och kastade kläderna i ett hörn på golfwet, „och nu kom det här till. Jag är nästan för god till att passa upp fattighjon skall jag säga."

„Akta att du inte sjelf kommer i samma klämma", sade Fattig-Stina, „du ser just ut att hafwa god början till det."

„Jag skall hafwa rik man", swarade kökan, „så behöfwer jag hwarken arbeta sjelf eller ligga andra till last."

„Will du inte hafwa mig, Regina?" frågade den unge drängen skämtsamt.

„Nej, tack! Bättre upp! Det lär dröja innan du blir rik, och så — super du."

„Ja bara en tår ibland."

„Och twå emellanåt. Se så, kommen till qwällsward nu! Hwar och en må se till sina affärer och tänka på sin ålderdom".

Folket aflägsnade sig nu, och de gamla gummorna blefwo ensamma.

„Ja, ja tänka på ålderdomen", jemrade sig Stina, då hon stack skeden i soppfatet", om man wore så klok medan man har någonting!"

„Huru har du blifwit så fattig, eftersom du warit rik?" frågade nu den andra gumman, som hela aftonen suttit tyst.

„Bränwin, bränwin, bränwin!" swarade Stina. „Det förbannade bränwinet war det som gjorde mig fattig. Jag war rik och wacker och jag hade friare till tiotal och jag tog den allra rikaste. Men han söp och han såg inte efter sitt och gu'nå's kanske jag inte såg efter mitt heller . . . . wi hade stor slägt och mycket främmande och det gick pengar som gräs. Wår rikedom smälte ihop. Så gick gården. Wi köpte en stuga med ett potatisland och bete för en ko. Men

det war så swårt att arbeta när man aldrig warit wan derwid, och i sorgen söp han än mera. När jag såg honom glömma hela werlden wid flaskan, så försökte jag samma konst, och det fanns dagar . . . . Gud förlåte oss arme syndare! . . . . det fanns dagar, då wi inte hade en nykter timme någondera."

„Men barnen då, och arbetet?" frågade den andra gumman.

„Ja barnen slickade glasen och fingo smak för det, de också, och emellanåt hälde jag sjelf uti dem en tår, för att de skulle glömma hungern. Arbetet, ja . . . det stod stilla, förstås. Barnen kommo sedan ut i werlden, så snart de kunde förtjena sitt bröd och då blef det just som litet lättare för oss igen . . . men wi blefwo så sjukliga båda twå. Folk sade att det war af drickandet. Och ingenting wille wäxa. Och kon dog, den hade lefwat på halm och skräp hela wintern. Och nedåt gick det för oss. Så dog min man, och då dröjde det icke länge förrän jag kom på rota."

„Men slägten och barnen då?" frågade den andra.

„Slägten, kära Brita, slägten åt och drack hos oss, medan wi hade något att bjuda, men när wi blefwo fattiga, glömde de oss mycket snart. Socknen är ju skyldig att föda sina fattiga, säga de, och den kan ju göra det också. Och wåra barn! Ja, herre Gud! Ordspråket säger, att „en mor kan försörja tio barn, men tio barn kunna inte försörja en mor", och det är då sant. Barnen äro spridda kring werlden, och ingen enda af dem har en wrå för sin gamla mor. De äro fattiga och jag tror . . . jag tror att de supa allesamman. Det har inte warit någon wälsignelse med wår rikedom. Håhå! Rikmansbarn och nu draga de werlden omkring som drängar och pigor och sluta nog som jag i annan mans knut."

I kammaren, innanför drängstugan, hade hela aftonen hörts det sakta surrandet af en spolrock. Nu stannade rocken, och en snyggt klädd qwinna, om några och femtio år gammal, stod i dörren. Hon hade ett friskt och rödlett ansigte och ett glädtigt uttryck i de klara ögonen. Det war Wäfwar-Lisa, som ofta arbetade på herrgården. Hon satte sig framför elden, bredwid gummorna och sade wänligt tröstande: „kanske edra barn taga lärdom af sina föräldrars olycka och blifwa arbetsammare och förståndigare."

„Ja, om icke bränwinet wore", sade Stina dystert, „det förbannade bränwinet, som man icke mera kan wara förutan, när man en gång fått smak för det. Ack, om jag kunde få en enda droppe bränwin!"

„Ni skall inte tala så gudlöst, Stina", sade Lisa, „just nu förbannade ni bränwinet och så will ni hafwa det ändå. War nu beskedlig, så skall jag gifwa er en kopp kaffe i stället. Det smakar bra ofwanpå ärtsoppan."

Lisa hemtade från kammaren en liten kaffepanna, ett par koppar, en strut kaffe och några sockerbitar och ställde pannan fyld med watten på glöden i spiseln.

„Icke alltid kan jag bestå mig kaffe, men emellanåt går det för sig, och nu skall ni se, Stina, hwad det hjelper när bränwinslusten kommer på." Medan de tre qwinnorna sutto och hörde på det trefliga sjudandet i kaffepannan, sade Brita: „jag wet icke huru det är här i werlden, men inte hjelper arbetet heller alltid. Jag har arbetat som en träl, sedan jag war 10 år gammal, och här sitter jag nu ändå, en stackare, som släpas från gård till gård och snäses här och knuffas der, och den uslaste wallpojke anser sig bättre än jag, ty han förtjenar sitt bröd och jag äter nådebröd".

„Ni har arbetat", sade Lisa, men har ni också sparat? Blif inte ledsen att jag frågar, men efter wi nu en gång tala om de här sakerna, så . . ."

„Hwarföre skulle jag blifwa ledsen? Det är inte ofta man får höra ett wänligt ord. Nej — jag har inte sparat, det har aldrig räckt längre än från handen till munnen. Jag har inte supit och inte har jag haft man och barn heller, men det har gått som det har kommit."

„Har ni warit sjuklig då?"

„Nej, det kan jag inte klaga öfwer, utom nu ålderdomskrämpor, förstås. Men när man börjar med två toma händer, så lär det inte sluta bättre heller, om man inte har lyckan med sig. Husbonden här i gården han började också som wallpojke, och nu har han en stor herrgård och är gift med klockarens dotter. Jag kände dem båda förr i werlden. Se, han har haft lyckan med sig."

„Det är sant, men har ni också hört huru han lefwat?"

„Nej, det wet jag inte, men nog har han wäl warit nykter och arbetsam."

„Jo, det kan ni lita på! Han har aldrig smakat hwarken bränwin eller öl för att ej komma i frestelse, ty hans far dog af supande, och han beslöt akta sig för det. Och arbetsam har han warit. Medan han gick i wall, skar han träskedar, gjorde wisplar och qwastar, korgar och näfwerarbeten, plockade bär och konwaljebuketter, blåsippor och nyponrosor och alltsammans sålde han. Hwarje liten penning han fick derför, gömde han i bottnen på sin trasiga matpåse. När han blef dräng, sparade han in af sin lön, lade ihop penning efter penning på sparbanken och nöjde sig med det minsta möjliga. När han såg unga flickor som gerna gingo på danser eller woro lata och fåfänga, tänkte han: „de duga ej till fattigmans hustrur" och wäntade tills han fick se en som war flitig, sparsam, kunnig och enkel. Han sökte sig till en jordbruksskola, blef först fogde och sedan inspektor här på gården och gifte sig med klockarens dotter, som war en bra flicka — just en sådan

som blir en duglig hustru. När herrgårdens egare dog, blef inspektoren arrendator, och nu eger han gården sjelf och har ej mycket af skulden qwar att betala. Wisst har han haft lyckan med sig — det will säga:] han har haft Guds wälsignelse, helsa och förstånd. Men resten har han gjort sjelf."

„Men huru är det med er, Lisa? Folk säger, att ni har något slags pangsjon eller hwad det är att lefwa på."

„Ja", swarade Lisa leende, „en pangsjon som jag skaffat mig sjelf."

„Men ni har ju warit enka i tio år och ni har haft fyra, om icke fem barn. Och dessutom har ni ju nu ett barnbarn som ni försörjer sedan föräldrarna dogo båda två."

Det är sant nog, men jag har också haft lyckan med mig, den samma lyckan som husbonden: Guds wälsignelse, helsa och förstånd. Will ni höra huru det gått mig?"

„Ja berätta nu", sade Brita surmulet, „det wore roligt att weta huru ni burit er åt."

„Jag blef först barnsköterska hos ett herrskap. Då war jag bra barnslig ännu, men jag hade en god matmoder. Hon lärde mig sy, sticka, stryka och alla slags syssloг. Så begärde jag barnens skrifböcker, när de ej mera behöfde dem, fick en gammal griffeltafla och små griffelstumpar och så lärde jag mig skrifwa."

„Men hwartill skulle det tjena?" frågade Stina.

„Allting är bra att kunna", swarade Lisa. „När jag nu hade rum, wed, mat och ljus för intet, såsom hwarje tjenare har, behöfde jag ju ganska litet af min lön. Jag hade aldrig mera än två klädningar. När hwardagsklädningen blef utsliten, tog jag helgedagsklädningen till hwardagsdrägt och köpte en ny. Hela sommaren gick jag barfota, och hwarken bestod jag mig parasoll eller muff. Ett par goda yllewantar woro warma nog, och solen har jag alltid tyckt om. När de andra flickorna talade om fästmän och giftermål, tänkte jag:

jag har ingen haft med den saken. Finner jag inte en hederlig, nykter och flitig man, så är jag hellre utan. Men jag fann en — Gud ske lof och tack — jag fann en. Samma dag wi kommo till wårt nya hem, jemförde wi wåra sparbanksböcker och beslöto att, så långt det war möjligt, hwarje år lägga af en liten summa. Min man war skomakare. Som han war den enda nyktra i hela socknen, fick han arbete, mera än han kunde hinna med. Då tog han en lärpojke, och jag hjelpte också hwad jag kunde genom att sy på maskin åt dem, och deremellan wäfde jag och spann och sydde klädningar åt bönderna och skref bref åt dem och fick sålunda alla möjliga små inkomster. Men så kom det barn i huset, det ena efter det andra, emellanåt låg man sjuk och då blef det kort om tid, och mat och kläder behöfdes för de små. Det hände mången gång att wi icke hade en bit smör på wårt bröd och icke en kopp kaffe i huset på flera månader, men hwarje år lade wi ändå en liten summa i banken. Enkel war wår föda, men stark och god, och deraf bibehöllos wi friska. När barnen wäxte upp, höllos de till arbete så snart de kunde hålla en nål eller twätta en sked; de större skötte de mindre, och på det sättet gjorde de snart nytta för maten utom att jag fick sitta i fred med mitt arbete. Så dog min man och det war ett hårdt slag, men Gud hjelpte förbi den sorgen också. Barnen gingo ut i tjenst och några kommo i lära hos handtwerkare, och de hafwa alla blifwit bra menniskor med Guds hjelp och godt exempel. Mycket behöfde jag inte nu mera för min egen person, men jag tänkte på ålderdomen, på den tid då jag inte mera skulle orka arbeta. Derföre har jag fortfarande sparat och arbetat, ehuru jag redan i några år fått en liten ränta på mina penningar. Kommer nu sjukdom eller olycksfall, så behöfwer jag icke ligga andra till last. Men nu är kaffet färdigt och det bör drickas genast, om det skall göra nytta."

Lisa slog uti, och de främmande drucko turwis hwar sin kopp, hwarefter de lade sig på halmbolstret i wrån, sedan de tackat och wälsignat Lisa för hennes wänlighet.

„Ja“, sade Brita, då hon drog fårskinnsfällen öfwer sig, „kanske jag kunnat hafwa en sparpenning, om jag haft omtanke. Men nu är det för sent, för jag tänkte inte på ålderdomen.“

En sannfärdig orlofssedel.

„Fredrik, nu hafwa wi ändteligen fått en tjenarinna, som passar", sade unga fru Björklund, då hon en dag trädde in i sin mans arbetsrum. „Se bara på denna orlofssedel: kunnig i matlagning och bakning, strykning, twätt och sömnad."

„Nå, det är ju förträffligt", swarade herr Björklund, „nu hafwa wi sökt och pröfwat i långa tider, och ändteligen kommer lyckan till wår egen dörr. Antag henne genast."

„Hon ser så hygglig ut dessutom", sade frun och gick ut i köket.

Der stod en tjensteflicka, något öfwer 20 år gammal, wälklädd och med ett trefligt utseende. Fru Björklund talade med henne om lönewilkoren och hennes blifwande göromål, och saken uppgjordes snart till bådas belåtenhet.

Den första nowember kom, och samma dag inträdde Ewa Strandberg i sin nya tjenst. Hennes första göromål war att anställa en grundlig städning i det ganska slarfwiga, osnygga köket.

„Här måtte hafwa warit en rigtig odugling förut", sade hon för sig sjelf, när hon öppnade köksskåpet och såg de oskurade kastrullerna samt en hop skurtrasor och orena handdukar, rostiga knifwar och allt möjligt skräp tillsammans. „Nu skall här blifwa en annan ordning."

Och Ewa höll ord. Det war en fröjd att dag efter dag se det prydliga köket, städadt och skuradt med blanka ka-

struller och snöhwita träkärl. Herr och fru Björklund singo dessutom fröjda sig åt den wällagade maten och de wälstrukna kläderna. Ewa war flink och skicklig, och herrskapet tyckte att hon war en mönstertjenare. Wäl hände det, att småsaker förswunno då och då, än ifrån twätten, än ifrån köket, men sådant händer wäl i hwarje hus, tänkte de, och kan icke hjelpas. En äldre och erfarnare wärdinna hade kanske märkt, att af en del matwaror gick oförswarligt mycket åt, men fru Björklund misstänkte ingenting, utan war blott nöjd öfwer att få sitta i sitt wackra rum, sysselsatt med handarbete eller musik och läsning och låta Ewa sköta hushållet.

Så förgingo nära tre år. Herr Björklund sade wisst, att deras hushåll kostat mera än någonsin förut, men det kunde wäl icke hjelpas, menade han, och frun sade, att det warit så trefliga år och hon hade haft det så beqwämt och bra.

En dag skulle herrskapet fara ut på wisit, och frun öppnade sin låda för att uttaga en brosch, som hon ämnade begagna. Men broschen fanns icke. Hon sökte förundrad en stund, men som klockan redan war mycket och hästen förespänd, tog hon en annan brosch i stället, och de reste. Följande dag beslöt hon likwisst att taga reda på broschen, ty den war en gåfwa af hennes nu aflidna moder och således ett mycket kärt minne. Den unga frun genomsökte icke allenast denna låda utan äfwen alla de andra, hon sökte i skåp och bordslådor, men broschen fanns icke.

„Du har wäl fält den någon gång, då du warit ute", sade hennes man.

„Ja, så måste det hafwa gått till", swarade frun, „den kan ju ej hafwa förswunnit från min låda. Men det är mycket ledsamt att jag warit så wårdslös", och hon brast ut i gråt.

Ewa hade gått genom rummet några gånger, medan frun sökte, och hade äfwen blifwit tillfrågad om hon sett broschen, men hon sade sig ej weta någonting om den.

Någon tid derpå, då Ewa en dag war sysselsatt med twätt och frun ensam sysslade i köket, wille hon framtaga några kökshanddukar ur en stor kista, som stod i kökskammaren, för att skicka äfwen dem i twätten. Medan hon stökade i kistan, fick hon någonting hårdt i handen. Hon sköt undan kläderna och fann en större pappask, som hon också för en längre tid sedan saknat. Förundrad öppnade hon denna, och det, som först lyste henne i ögonen, war den kära, förlorade broschen, som låg der tillsammans med några kragar, fina näsdukar och ett par små sidendukar, alltsammans den unga fruns tillhörigheter. Bestört, nästan förlamad, stod hon med den öppnade asken i handen, då hennes man, som kommit för att uppsöka henne, inträdde.

„Se hit Fredrik", sade hon slutligen, blek af sinnesrörelse. „Hwad tror du att detta betyder? Det har jag funnit i bottnen på denna kista, under en hop nyttjade kläder."

„Din brosch!" utbrast mannen, „huru har den kommit hit?"

„Ja, huru? Den måste wara stulen, och ingen annan än Ewa har kunnat göra det."

„Har du förut märkt oärlighet hos henne?"

„Ack, jag har aldrig tänkt på det", sade frun bittert. „Jag har ju anförtrott henne alla mina nycklar, mina lådor hafwa stått öppna. Hon har gått i bod och källare, ja till och med fått taga penningar ur min börs."

„Har du icke saknat dessa saker, som nu ligga här jemte broschen?"

„Åh ja och äfwen mycket annat, men jag har aldrig tänkt på att de kunnat wara stulna, jag har trott, att de tappats bort i twätten eller förkommit på annat sätt.

Nu öppnades dörren, och Ewa inträdde hastigt. Hon wille hemta kökshanddukarne, om hwilka frun redan talat och kom direkte från twättstugan med uppfäst klädning och uppwikta

ärmar. Då hon såg sitt herrskap i kökskammaren och den öppnade asken, blef hon blek som ett lärft och tog fatt i dörrposten för att ej sjunka till golfwet.

„Ewa", sade hennes matmor, „jag trodde icke att du war en tjuf. Förklara genast huru dessa saker kommit hit!"

Ewa hade hastigt fattat sitt beslut och förswarade sig så godt hon kunde. „Jag har köpt dukarne och sytt kragarne", swarade hon trotsigt, „och det är orätt att herrskapet snokar i mina lådor."

„Denna kista är icke din utan min och denna ask likaså, kragarne och näsdukarne äro märkta med mitt namn, och broschen är den samma jag sökt nu i flera weckor."

Den stackars flickan försökte ännu ljuga och förswara sig, men hennes herrskap wille icke mera höra derpå, utan lemnade rummet och tog asken med sig. Ewa skyndade tillbaka till twättstugan; wrede, skam och förtwiflan rasade inom henne. Hon hade länge stulit, än det ena, än det andra, men det hade ej blifwit upptäckt, nu war hon brännmärkt som tjuf, nu skulle hon kanske blifwa bortkörd, omtalad och hånad. Hwad skulle hon nu taga sig till: Arma flicka! Ej ett ögonblick tänkte hon på hwad Gud skulle tycka om detta. Hon tänkte bara på hwad menniskorna skulle säga. Hon kände ingen ånger öfwer sin synd, endast blygsel och wrede öfwer att den blifwit upptäckt. Efter många ångestfulla tankar och allehanda planer, beslöt hon att bekänna allt och bedja om förlåtelse samt bönfalla om att herrskapet wille hålla hela saken hemlig och ej omtala den för någon. Detta gjorde hon ännu samma dag, men frun förklarade wredgad, att Ewa skulle flytta den första nowember, hon wille icke hafwa en tjuf i sitt hus.

Då orlofssedeln skulle skrifwas, wille frun att der skulle stå att Ewa war oärlig, men herr Björklund tyckte, att det war straff nog att hon blef bortkörd och tillade:

„Skrifwer jag nu att hon är oärlig, så får hon ju icke mera tjenst. Ingen menniska tager med affigt en tjuf i sitt hus.“

„Ja, det är också alldeles rättwist“, sade frun; „hwarför skall hon stjäla? Och det är orätt, att hennes förra husbonde skref en falsk orlofssedel.“

„Han skref, att hon är kunnig i matlagning och allehanda syssler, och det är ju sant“, sade herr Björklund skrattande.

„Ja, men han skref ej att hon är oärlig, och deruti gjorde han orätt, ty nu hafwa wi litat på henne, och hon har bestulit oss i tre års tid. Nu kan jag också förstå hwart mina penningar tagit wägen. Jag fick aldrig mera utgifterna och inkomsterna att passa ihop, men jag trodde att jag glömt skrifwa upp, eller missräknat mig.“

„Det må nu wara“, sade herr Björklund, som war en godmodig man.“ Hon har bedragit oss, och det är wisst mycket illa, men jag kan omöjligen förderfwa hela hennes framtid och säga hela werlden, att hon är en tjuf. Hon skulle ju swälta ihjel på det sättet. Låt mig se, så här skall jag skrifwa: Ewa Strandberg har tjenat hos mig från den 1 nowember 1865 till den 1 nowember 1868 och är nu ledig från min tjenst.

Fredrik Björklund.

Se så, nu har jag hwarken berömt eller förtalat henne. Nu må andra åter försöka sin lycka och se bättre upp än wi gjort.“

Den unga frun, som så bittert missräknat sig på den annars utmärkta tjenarinnan, war ej rätt nöjd, men då den första wreden lagt sig, tänkte äfwen hon att det kanske war för hårdt att skicka en ung wärnlös flicka ut i wida werlden med namn om sig att wara oärlig. Både herrn och frun woro dessutom godhjertade nog att icke omtala händelsen för någon, och så gick Ewa ifrån dem med „rena papper“ och kunde med upprätt panna söka sig tjenst hos hwem som helst,

utan att någon kunde ana att hon blifwit skild för stöld. Hade hon nu insett sin synd, så hade denna hennes herrskaps godhet möjligen kunnat lända henne till bättring och ånger, men hon insåg den ej, utan war endast glad öfwer att allt slutades så wäl. Wisst kände hon i afskedsstunden ett ögonblicks ånger öfwer att hon så illa lönat sitt herrskaps wänlighet och förtroende och fälde äfwen några tårar, men denna ånger war ej nog djup för att åstadkomma en werklig förbättring.

Ewa hade fått en god plats hos en rik rusthållare i samma socken och gladde sig öfwer att komma tillsammans med flere andra kamrater. Men rusthållarmor war en helt annan wärdinna än den unga fru Björklund. Hon gick sjelf öfwerallt, gaf ut mjöl och salt, kött och smör, hade kaffet och sockret i lästa skrin och penningelådan i godt förwar. Det oaktadt war hon en mycket god matmor, både omsorgsfull och wänlig mot sina tjenare, men hon war ordentlig och sparsam, war dessutom en gammal erfaren qwinna och hade haft tjenare af alla slag; hon wisste att icke alla woro fullt pålitliga och ansåg det ej wara rätt att utsätta fattiga, okunniga menniskor för så stora frestelser. Naturligtwis gaf hon ändå, när så behöfdes, nycklarne ifrån sig och war ej onödigtwis misstänksam, men som hon hade god reda på hwad som fanns i huset och förstod hwad som borde gå åt, war hon ej lätt att bedraga. Det dröjde derföre ej länge innan hon märkte, att den nya tjenarinnan war oärlig. Ewa hade ej blifwit wis af skadan, utan så snart hon wäl fått reda på wanorna i huset och lagt märke till hwar allting förwarades, började hon småningom tillegna sig ett och annat. Nu war hon dock mycket försigtigare än förr, ty hon insåg snart att rusthållarmor ej war så lätt att bedraga som den unga sorglösa fru Björklund, men i stället litade hon på att man, der det fanns flere tjenare, lättare kunde skylla på andra. När rusthållarmor märkte att Ewa ej war pålitlig, gaf hon noga akt på henne,

och första gången hon hade säkra bewis, kallade hon flickan i sitt rum och talade allwarsamt med henne. Ewa försökte som wanligt neka, men wärdinnan hade så säkra bewis, att det ej hjelpte. Då gret hon och lofwade bättring, och wärdinnan förlät henne gerna. „Du är ung ännu", sade hon, „om du will, så kan du bättra dig. Lyd nu mitt råd och war en ärlig flicka, annars blir du en olycklig menniska, ty stöld är en stor synd inför Gud och likaså lögnen."

Ewa lofwade allt och höll äfwen ut en tid, men då tillfället kom, föll hon i sitt gamla fel igen. Nu började äfwen de andra tjenarne märka detta och blefwo förargade öfwer att Ewa alltjemt sköt skulden på dem. Ewa hade ofta berömt sig öfwer att wara skickligare och finare än de andra; nu betalade de henne med hotelsen att upptäcka hwad de wisste för husbondefolket. Då en tid förgått, warnade wärdinnan Ewa för andra gången och sade: jag will i tid underrätta dig om att rusthållaren alltid ger sannfärdiga orlofssedlar åt sina tjenare, ty han anser det för ett bedrägeri att göra annorlunda. Lägger du ej af din owana att stjäla och ljuga, så skall det stå i ditt betyg, när du går härifrån, det kan du lita på. Nu har jag warnat dig."

Ewa blef först mycket uppskrämd häröfwer, men sedan lugnade hon sig och tänkte att det ej war så farligt, hennes föregående husbönder hade icke heller talat någonting om oärligheten, fast de nog wisste derom. Till en tid aktade hon sig wäl, men det räckte ej länge, och wid årets slut blef hon således skild från sin tjenst på rusthållet. Då husbonden gaf henne orlofssedeln, frågade han: „kan du läsa skrifwet?"

„Nej, det kan jag ej", swarade Ewa trotsigt.

„Då will jag läsa den för dig: Ewa Strandberg har tjenat hos mig från den första november 1868 till den första november 1869. Derunder har hon ordentligt uppfylt sina

åligganden, är kunnig i matlagning, twätt och strykning m. m., men är oärlig och opålitlig. Karl Selander. Rusthållare."

Ewa hade blifwit både röd och blek under uppläsandet af denna orlofssedel, nu brast hon ut i gråt och ropade full af wrede: „jag skall stämma rusthållaren till tinget för en sådan osanning! Hwad är det för dumheter . . . . när har jag stulit . . . . när har jag ljugit . . . . har jag inte warit flitig och ordentlig hela året, och wärdinnan har alltid warit nöjd med mitt arbete, och till belöning får jag nu en sådan orlofssedel."

Rusthållaren swarade lugnt: Du har werkeligen warit både flitig och ordentlig, och derför står det äfwen omnämndt i betyget, men du har också warit oärlig och ljugit, oaktadt man warnat och förmanat dig flere gånger. Och derför står äfwen det i betyget. Hwarför skulle jag omnämna dina förtjenster och förtiga dina fel? Jag skulle ju göra mig delaktig i din synd och bedraga den husbonde, du härnäst kommer till. Hwad det beträffar, att du will stämma mig till tinget, så wet du att det fins bewis och wittnen emot dig, och du blefwe blott offentligt straffad för hustjufnad. Beslut hellre att hädanefter blifwa ärlig, så kan ditt nästa betyg blifwa bättre."

„Ja", sade Ewa, nu mycket nedslagen, „hwem skall taga mig i tjenst, när jag har en sådan orlofssedel? Ack goda rusthållaren, gif mig en annan och war barmhertig!"

„Nej", swarade husbonden allwarsamt, „min hustru sade dig redan för länge sedan att jag alltid gifwer sannfärdiga orlofssedlar, så att du wisste hwad du hade att wänta. Du har icke aflagt ditt fel, utan endast bjudit till att dölja det. Nu får du också njuta frukten af det."

Det dröjde länge, innan Ewa kunde förmå sig att med detta betyg söka en annan tjenst, men då hösten nalkades, måste hon ändå försöka, om hon ej wille blifwa alldeles utan. Hon gick från gård till gård, hon skickade sin orlofssedel med

posten och genom bekanta, men alltid kom den tillbaka. Hwem skulle wåga taga en oärlig, osannfärdig person i sin tjenst? Slutligen kom den första november. Ewa packade sin kista och gick bort från rusthållet, utan att weta hwar hon nästa natt skulle få tak öfwer hufwudet. I hemsocknen war det alls icke mera wärdt att försöka få tjenst, ty hennes orlofssedel hade blifwit läst och omtalad på så många ställen och hon tyckte, att hon i hwarje mötande persons blick läste ordet „tjuf", men hon wille försöka på i en af grannsocknarna, der hennes syster war gift. Dit begaf hon sig nu. Redan på gästgifweriet derstädes, som war beläget i kyrkobyn, blef hon tillfrågad om hon ej wille taga tjenst, och antog med glädje anbudet, men då wärdinnan fick se orlofssedeln, sade hon kallt: „Jaså, nej tack, jag behöfwer dig ej. På ett sådant ställe som här behöfs ärligt folk, för jag orkar ej wara i redet både natt och dag, och den ena skall hafwa kaffe, den andra bränwin, den tredje mat, och här är jemnt och ständigt penningar i omlopp — nej, här passar du inte." Och så war det hoppet förbi. När Ewa kom till närmaste skog, ref hon orlofssedeln i små bitar och utbrast gråtande: „jag får swälta ihjel, om jag längre går omkring med detta olyckliga papper." Men nu kom en ny swårighet. Hwar och en frågade efter orlofssedel, och när Ewa kom fram med den wanliga osanningen, att hon tappat den, skakade man på hufwudet och wille ej tro det, och alltid war det misstänkt, att hon lemnat sig så utan tjenst ända till in i november. Hon fick afslag öfwerallt. Slutligen kom hon till sin syster och beklagade sin nöd.

„Men huru har du då lemnat dig så der ända in på höften?" frågade denna.

„Jag har ej fått plats."

„Hwad är det för prat! Du kan ju allting och är flink och behändig."

„Ja, det hjelper ej. Det fanns ingen ledig plats i wår hemsocken och ej i de twå grannsocknarna, derför kom jag hit för att bedja dig hjelpa mig."

"Nåwäl, jag will försöka. Länsmannen är ogift och har nu från höften stält upp eget hushåll; han har ännu icke fått hushållerska åt sig, utan en madam har gått der dagligen. Det är wisst inte en passande plats för en så ung flicka som du, men du kan ju ej lefwa annars, och jag har gu'nå's ej någonting att dela med mig, för wåra åtta små, de äro omättliga som swalungar och mera nytta göra de just inte heller, Gud wälsigne dem! En nödfallsplats är det hos länsman Brandt, men se till att du håller dig allwarsam der, och sök dig bort med det första, det säger jag dig!"

Redan följande dag gick Ewa med tungt hjerta till länsmannen. Han war en ung, gladlynt man, och när Ewa sade att hon tappat sin orlofssedel, skakade han skämtsamt på hufwudet och sade: aj, aj min flicka, det war en olycka; nu kan man ju tro att den war så dålig, att du ej täcks wisa den; hos hwem tjenade du senast?"

„Hos rusthållar Selander."

„Aha", skrattade länsmannen, „det är han som har för wana att alltid gifwa sanna orlofssedlar. Ja, då lär din wisst warit god, ha, ha, ha! Nå, det är det samma, efter du kan laga mat och jag ledsnat wid alla madammer, så må det gå. Du är också tillräckligt wacker för att passa till wärdinna i ett ungkarlshushåll."

Ewa rodnade af harm wid dessa ord. Med all sin oärlighet och lögnaktighet hade hon dock hittills warit en anständig flicka och warit nästan litet stel och tillbakadragen mot unga män, så att dessa sällan haft mod och lust att säga henne dumma artigheter eller på något sätt förnärma henne. Hade icke nu den olyckliga orlofssedeln warit, så hade hon wid dessa länsmannens ord genast wändt honom ryggen och gått

sin väg, men nu vågade hon ej. Hon hade intet annat än hälften af sista årets lön att lefwa af, och wintern stod för dörren. Hon fick ej försmå en så förmånlig plats. Swäljande sin harm och blygsel, swarade Ewa således, att hon skulle antaga platsen och begaf sig tillbaka till systern för att hemta sina saker.

Det lif Ewa nu fick föra, war mycket beqwämt och behagligt. Hushållet war naturligtwis obetydligt, ungkarlswåningen liten och lätt att hålla i ordning och husbonden glad och wänlig och alltid nöjd med hennes anordningar. Wäl fanns allt många saker, hon hade swårt att wänja sig wid, och när hennes husbonde hade främmande hos sig, glada, öfwerdådiga ungherrar, hwilka flitigt anlitade toddyglasen, fick hon lof att höra ord, hwilka i början kommit henne både att rodna och blekna, men småningom wande hon sig derwid och blef likgiltig för allt sådant.

Det led mot hösten. Oktober månad hade kommit med regn och storm. Länsmannen war ofta borta, och Ewa war ensam hemma. Hon hade blifwit mycket allwarsam på senare tider, såg nedslagen och orolig ut och gret många bittra tårar i tysthet. Ännu för ett halft år sedan gick hon omkring stolt och glad och förde sig som ett fint fruntimmer. Hon hade allt mer och mer undwikit bekantskapen med granngårdarnes tjenare och klädde sig så fint och herrskapslikt som möjligt. En liten guldring bar hon på wenstra handens ringfinger, och den hade hon ännu för en tid sedan betraktat med stolthet och glädje. Nu fälde hon många tårar öfwer den och knöt stundom hårdt den hand, på hwilken ringen satt.

En dag, då husbonden war hemma, tog Ewa en handduk och begaf sig till det rum, der han satt och skref, under förewändning att torka dammet, hwilket hon dock gjort redan en gång samma dag. Medan hon stilla sysslade härmed, kastade hon då och då en tankfull blick på husbonden, som war ifrigt

sysselsatt wid bordet. Ewa tyktes hafwa någonting att säga, men hade swårt att komma fram med det. Slutligen tog hon mod till sig och sade med litet darrande röst:

„När ämnar herr Brandt taga ut lysning!"

Husbonden wände sig hastigt om. „Hwad menar du?"

„Jag frågade, när ni ämnar taga ut lysning för oss", swarade Ewa.

Hon stod framför honom med nedslagna ögon, och han märkte, att hon blifwit blek och mager på senare tider.

„Ni har lofwat gifta er med mig, herr Brandt", sade hon och såg oroligt på honom. „Det är nu tid på att taga ut lysning om . . . . om . . . . icke . . . . om jag icke skall blifwa en olycklig menniska."

Herr Brandt steg häftigt upp. „Det är omöjligt, . . . alldeles omöjligt . . . jag är förlofwad . . . det war ju bara . . . . det war ju ett, ett förfluget ord . . . du förstår . ."

„Jag har er ring, herr Brandt och ert löfte", sade Ewa med af tårar darrande stämma, „och jag trodde ert ord. Ni måste, ni måste hålla ert löfte! Om några månader skall jag blifwa mor åt ert barn."

Herr Brandt gick af och an med hastiga steg. „Det är omöjligt! Du måste genast lemna mitt hus — jag är sedan två weckor förlofwad med prostens dotter, och får hon eller fadren höra ett ord om hwad här passerat, så blir förlofningen bruten. Jag skall gifwa dig ett hederligt underhåll, så länge tills . . . . tills du åter blir i stånd att gå i tjenst, och jag will göra allt hwad jag kan för dig. Se så, Ewa, war nu en förnuftig flicka och låt oss skiljas som wänner. Du kan ju begripa, att jag inte kan gifta mig med dig, en obildad flicka, hwars syster är gift med en af mina torpare. Jag tycker du hade bort förstå det från början."

Ewa stod stum och blek med ett förtwifladt uttryck i sitt ansigte.

Husbonden klappade henne på axeln och fortfor: „du har ju alltid warit så wänlig mot mig, tjenat mig till min fulla belåtenhet, inte will du göra mig olycklig och till en wisa i hela socknen.“

Men Ewa drog sig med affky undan honom och utbrast häftigt: „Jo jag skall göra er olycklig, så olycklig som Ni gjort mig! Jag skall berätta er brud hurudan Ni är. Hwad skall jag göra med penningar? Med dem kan jag ej köpa mitt goda namn och min heder tillbaka.“

„Ditt goda namn“, sade herr Brandt föraktligt! „Jag skulle kunna anklaga dig för hustjufnad, ty jag har ej warit blind detta år, fast jag med affigt blundat för dina små snatterier, och jag wet nu äfwen, att du blifwit skild från rusthållar Selander för stöld. Om du alltså ställer till en brytning mellan min brud och mig, så hjelper det dig föga, ty jag kan inte gifta mig med en tjuf.“

Ewa trykte händerna hårdt emot sitt ansigte och lemnade rummet utom sig af skam och smärta. Sedan hon reglat dörren till sin lilla kammare, kastade hon sig på knä wid sängen och wred sina händer af ångest. Hon yttrade wisserligen: „o Gud, o Gud“, men kunde ej bedja, ty bönen likasom Gud war henne främmande; hon hade aldrig sökt honom, aldrig känt behof af att närma sig honom, och så olycklig hon än war i denna stund, insåg hon inte heller nu sin synd. Hon tänkte icke på att hon brutit både mot sjette och sjunde budet, utan tänkte endast på att hon blifwit bedragen och att alla menniskor skulle få weta att hon fallit. Hon bäfwade för framtiden. Härifrån måste hon bort, hon wille ej stanna en timme till hos denne löftesbrytare. Hwart skulle hon gå! Hwarmed skulle hon lefwa? Hwar skulle hon gömma sin skam?

Då hon grätit så en stund, steg hon upp och började skyndsamt packa ihop sina saker. Då detta war gjordt, drog hon ringen af fingret, lade den på bordet jemte några små-

saker, som hon under årets lopp hade fått af sin husbonde, och gick sedan sakta ut kökswägen, medtagande endast så mycket af sina tillhörigheter, som hon sjelf kunde bära. Hon styrde sina steg till systerns hem. Der hade hon på senare tider warit mycket sällan, emedan systern gjort henne förebråelser för det att hon ej sökt sig en annan plats och ytterligare warnat henne för länsmannen. Nu emottogs hon också ganska snäft, och då systern fick weta, att hon gått bort från länsmannen och hört huru det stod till, blef hon både ond och ledsen och sade gråtande: „ser du nu huru du ställt till åt dig! Sade jag icke det! Hwarför skulle du stanna der? Hwart skall du nu taga wägen?“

Ewa sade: „jag tänkte, att jag kunde få stanna hos dig en tid och söka något slags arbete.“

„Ja, för mig kunde du wäl få det, du är ju ändå min köttsliga syster, men få nu se hwad Anders säger, han är noga i sådana saker och säger, att wi fattiga ha intet annat än wårt goda namn och rykte, och det få wi wara aktsamma om.“

Torparehustrun gissade rätt. När hennes man kom hem och fick höra allt om Ewa, begaf han sig genast till länsmannen, och sedan han talat med denne och insett, att der intet kunde uträttas, tog han Ewas kista med sig hem, spände sin häst för en kärra, lyftade kistan derpå och sade till hustrun: „gör nu i ordning en bra wägkost åt din syster och stick en tremark i hennes börs och tag sedan afsked af henne, ty hos oss får hon ej stanna en dag. Alla weta att wi äro fattiga, men ingen har ännu wetat något ondt om oss. Din slägt skall icke draga skam öfwer oss heller.“

Der hjelpte intet. Ewa måste sätta sig upp och resa bort till en socken några mil derifrån och helt nära Helsingfors, och sedan swägern der skaffat henne rum hos ett fattigt folk mot en billig hyra, lemnade han henne der med förmaning att låta dessa händelser wara en warning för framtiden

och bad henne noga betänka sig på att hädanefter lefwa så, att hon ej drog olycka öfwer sig och andra. Der satt nu Ewa ensam i sin lilla kammare på en främmande ort med hjertat fullt af sorg och många tunga tankar. Ewa hade gått bort från länsmansgården med en ganska liten summa penningar, ty största delen af sin årslön, som hon tagit ut på förhand, hade hon anwändt till grannlåter och fina kläder, efter hon trodde sig blifwa en herremansfru, och några penningar utöfwer den egentliga lönen kunde hon ej förmå sig att emottaga af den man, som så bedragit henne. Hon war wisserligen ganska skicklig i hwarjehanda handarbeten, äfwensom finare twätt och strykning, men någon särdeles stor inkomst hade hon ej häraf. Bönderna betalade endast en ringa penning för sådant och behöfde det ej så ofta, och på de kringliggande herrgårdarne hade de sina bestämda twätterskor och sömmerskor, hwilka de förut anwändt, och sådana funnos dessutom i mängd här på orten. Således fick Ewa för att kunna betala sin hyra, wed och uppehälle, småningom sälja det ena efter det andra af sina tillhörigheter och ofta nog för underpris. När julen kom, war hon så utan penningar, och hennes lilla egendom hade så smält ihop, att hon beslöt wandra till Helsingfors för att der söka bättre förtjenst. Hon walde nu ut ett par omgångar starka, goda kläder och sålde resten samt kistan, uti hwilken hon förwarat allt det hon egde. Sedan iklädde hon sig den ena drägten, den andra lade hon ihop till ett knyte, och så tog hon afsked af sitt wärdsfolk, betalade resten af sin hyra och wandrade till Helsingfors.

Sent en iskall mörk winterafton ankom hon trött, sjuk och genomfrusen till en helt liten koja, några werst utom stadens tullar. Der bodde en fattig, ensam gumma, som gjorde qwastar och twagor samt bröt granris, hwilket hon sedan på en kälke förde till torget i Helsingfors för att säljas. Här begärde Ewa nattqwarter, och sedan hon förtärt en kopp kaffe

samt wärmt sig wid brasan, somnade hon tungt på golfwet inwid spiseln.

Den fattiga gamla gumman betraktade den främmande med till hälften medlidsamma, till hälften misstänksamma blickar, men som hon bodde wid stora landswägen, war hon wan wid att allt möjligt folk som färdades förbi wek in hos henne för att köpa en kopp kaffe eller begära nattqwarter. Hon släckte också nu sin lilla lampa och lade sig lugnt till hwila. I hela hennes torftiga stuga fanns ingenting som kunde fresta en tjuf, och den stackars qwinnan som kommit dit hade sett så lidande och olycklig ut, att hon säkert icke hade lust att begå något brott. Följande morgon war den främmande så sjuk, att hon ej kunde wandra widare, och innan nästa afton inbröt, hade hon gifwit lifwet åt en liten gosse, mycket späd och klen, så att man knappt kunde märka att han lefde. Nu förgingo några weckor, under hwilken tid Ewa måste stanna hos den fattiga qwastgumman till stort bekymmer för denna, som ej war säker på huruwida den främmande kunde betala för det beswär och de utgifter gumman haft för henne. En försigtig undersökning af knytet, som Ewa medfört, wisade dock att der fanns både goda kläder och litet penningar. När Ewa blifwit så återställd, att hon kunde tänka på att begifwa sig bort, blef frågan hwad hon nu skulle företaga sig.

„Jo", sade qwastgumman, „om hon ej wet annat råd med sig, så skall jag försöka skaffa henne plats som amma i något bättre hus i staden, men då får hon också betala mig wäl."

„Ja det skall jag wisst göra", sade Ewa, „men hwart skall jag göra af med den här lilla stackaren?"

„Ja", sade qwastgumman betänksamt, „det är nu det wärsta. Skall jag hålla honom, så kan jag aldrig mera gå till staden med mina qwastar, och då får Ni betala mig, så att jag kan lefwa den förtjensten förutan. Men jag är dess-

utom gammal och orkar just inte mera med sådana der skrikhalsar, så jag wet just inte om det ej wore bättre att få honom till någon i staden. Jag skall nu försöka när jag går i morgon till torget."

Följande dag satt Ewa ensam med den lille gossen, som skrek nästan oupphörligt. Emellertid kom gumman mot aftonen med det glada budskapet, att hon werkeligen fått en god plats hos ett ungt herrskap, som behöfde amma åt sitt lilla nyfödda barn. För Ewas eget barn hade hon ej fått någon plats, men hon skulle sjelf hålla det tills widare, och Ewa kunde när hon kom till staden höra åt om en bättre wårdarinna åt det. Ewa tackade gumman på det hjertligaste, lemnade henne resten af sina penningar och lofwade med det första skicka mera samt begaf sig full af förhoppningar följande morgon till staden. Hos det unga herrskapet blef hon wäl behandlad och lärde sig snart wårda det lilla barnet. Den unga frun tyckte om Ewas ordningssinne och berömde ofta hennes sätt med barnet. Ewa återfick snart under dessa lyckliga omständigheter sitt förra glada lynne och litet öfwermodiga sätt. Snart hade hon förgätit de bittra stunder af qwal, blygsel och ångest, hon genomlefwat, och kommo de någon gång i hennes minne, sköt hon dem förskräckt åt sidan och tänkte bara på huru bra hon nu hade det. Då hon först kom till sitt nuwarande herrskap, hade de frågat efter orlofssedel, men då Ewa undwikande swarade att hon de senaste tiderna bott för sig sjelf, läto de saken wara, eftersom läkaren förklarade, att hon war frisk och duglig till amma. En dag kom emellertid en främmande tjensteflicka till köket, och Ewa igenkände i henne en af sina förra kamrater hos rusthållar Selander. Förskräckt öfwer att denna möjligen kunde yttra något om hennes uppförande under den tid de tjenat tillsammans, skyndade Ewa in i barnkammaren, utan att ens helsa på den främmande. Flickan hade emellertid redan hunnit igenkänna Ewa

och sade till frun, som kommit till köket för att tala wid henne:

„Jaså Ewa Strandberg är nu hos ett så fint herrskap."

„Känner Ni henne?" frågade frun oroligt.

„Må wäl det, som tjenat ett helt år med henne i samma gård hos rusthållar Selander i T—. Det är en skön slyna, stal fem mark från rusthållarens bordslåda och skylde felet på mig, som alls inte warit i hela kammaren den dagen, utan war ute på höängen. Och så hittades femmarken i hennes klädningsficka. Men hon fick sin lön; rusthållaren gaf henne betyg derefter." Frun blef obehagligt berörd af denna berättelse, afskedade hastigt den främmande med förklaringen, att hon ej behöfde någon tjenarinna för tillfället och gick in till sin man, der hon omtalade hwad hon hört.

Mannen blef förskräckt. „Wi hafwa warit mycket oförsigtiga, som antagit en obekant person utan något slags orlofssedel."

„Men hon har uppfört sig så wäl", sade den unga frun medlande, „och jag har hittills ej märkt någon oärlighet. Kanske den främmande qwinnan är en fiende till henne och endast wille skada henne."

„Jag skall genast skrifwa till rusthållar Selander. Jag har händelsewis hört talas om honom och wet att han är en bra och hederlig karl. Säg emellertid ingenting åt Ewa utan gif akt på henne."

Frun gick i barnkammaren, der Ewa satt hos det sofwande barnet, med ett, som frun tyckte, oroligt uttryck i sina ögon. Hon sade dock ingenting, kysste endast sitt barn och gick åter bort.

Någon tid derpå, då herrskapet en förmiddag warit ute på wisiter, hörde de wid hemkomsten sitt lilla barn bitterligen gråta och skrika. Frun skyndade till barnkammaren och frågade hwad som händt. Ewa förklarade, att barnet troligen war hungrigt eller sömnigt, men det wille hwarken emot-

taga föda eller somna. Då det på flere timmar ej kunde få ro, efterskickades läkaren. Han undersökte barnet, gjorde noggranna förfrågningar och sade slutligen: „barnet måste hafwa stött sig eller skadat sig på något sätt."

Ewa förnekade det och sade att barnet sofwit lugnt, men uppwaknat skrikande. Läkaren afklädde barnet och undersökte dess kropp. „Men det har ändå fallit", sade han. „Se här en rödblå strimma twärs öfwer ryggraden och på bakre delen af hufwudet. Bekänn nu genast, att du fält gossen."

Nej, Ewa förnekade allt på det bestämdaste, men såg dock mycket uppskakad ut. Nu inträdde kökan, en äldre, redbar person och sade: „jag trodde inte att Ewa kunde wara så gemen och neka till sitt fel, derför berättade jag ej genast hwad jag wisste, men nu måste jag säga, att dörren stod öppen till köket, medan hon syslade med gossen och skrattande pratade med mig, och i det samma fälde hon gossen twärs öfwer kakelugnsdörren, wäl att han ej föll i elden."

Då kökan gått, aflägsnade sig herrn i huset och återkom efter en stund med ett bref i handen. Han sade till Ewa: „detta bref är från rusthållar Selander i T— och lyder sålunda: „Edert ärade bref af den 15 dennes har jag erhållit och skyndar mig att beswara det. Ewa Strandberg har werkeligen tjenat hos mig ett år och måste jag medgifwa, att jag i hennes orlofssedel ansåg mig skyldig att, jemte det jag uppräknade hennes förtjenster, äfwen tillägga att hon wisat sig wara oärlig och opålitlig, men som det är möjligt att hon sedan dess förbättrat sig, will jag ingalunda påstå, att hon ännu förtjenar samma witsord." Detta swar på mina förfrågningar om dig har jag redan några weckor haft i min ego, men har ej welat göra något bruk deraf, innan jag sett huruwida du werkeligen förbättrat dig. Denna dagens händelse har emellertid wisat, att du ännu wandrar lögnens och opålitlighetens wäg, således wilja wi icke mera anförtro

wårt barn i din wård, utan du är skild från din tjenst. Hade du bättrat dig, så hade wi glömt dina forna fel och behållit dig i wår tjenst."

Så stod Ewa åter utan hem, utan utsigt till bergning och med en dålig orlofssedel, ty hennes senaste husbonde hade följt rusthållar Selanders exempel och gifwit henne en sannfärdig orlofssedel.

Hon tog nu sin tillflykt till qwastgumman, dels för att gifwa henne de utlofwade penningarne, dels för att hon icke wisste, hwart hon skulle taga wägen. Qwastgumman blef ond, när hon hörde, att Ewa mistat sin plats och wille weta orsaken dertill. Ewa swarade undwikande.

„Ja, då får hon också taga ungen på ryggen och gå sin wäg, men först skall jag hafwa betalt för den här skrikwargen, som gett mig ro hwarken dag eller natt. Ett så godt herrskap, rikt hus och bara ett enda barn att sköta! Och sedan bära sig så åt att man blir skild efter några månader!"

Ewa gaf gumman de penningar hon skulle hafwa och öfwerräknade derefter resten. Det war en ganska ringa summa, men det war dock något. Wisste hon blott hwad hon skulle göra med barnet! Hon böjde sig öfwer waggan för att se på sin gosse. Han låg med slutna ögon och hårdt sammanpressade läppar, blek och mager, och det lilla bröstet roslade tungt.

„Är han sjuk?" frågade Ewa och tänkte med en suck på det friska rosiga barn hon dessa tider wårdat och huru fin och ren dess bädd war med mjuka kuddar och warma filtar.

„Wisst är han sjuk", swarade gumman wresigt, „hwad har han annat warit sedan han blef född."

Ewa upptog sakta och ömt den lille stackaren och lade honom i sin famn. Han qwed sakta, öppnade ögonen och såg på henne med en underlig skum blick. Ewa satt hela aftonen så med den lille i sin famn, och många tankar gingo genom hennes sinne. Frestaren hwiskade: bäst wore om han sluppe

allt elände och finge dö, då wore du fri och kunde gå hwart du wille. Men den gode anden sade: i synd är han född, och du är skulden till att han såg dagens ljus. Dör han, så har du mördat honom, ty han dör af wanwård. Du har icke tagit reda på huru han blifwit skött, och nu har du genom ditt felsteg förlorat utsigt till bergning. Ewa såg med bäfwan på huru det lilla bröstet arbetade; de små händerna kallnade, och snart satt hon med ett litet lik i sina armar. Hon kände sig så underbart kall och likgiltig och hade icke ens behof af att fälla en tår. Men några dagar derpå, då den lilla kistan sänktes i jorden och hon såg grafwen fyllas, greps hon af en djup smärta, och hon kastade sig högt snyftande på knä, der hon förblef liggande ännu när dödgräfwaren och ett par åskådare gått. Åsynen af grafwen, de allwarliga orden wid jordfästningen, tanken på död och ewighet hade ändteligen brutit det hårda skalet kring hennes hjerta. Der hon nu låg, flöt hela hennes förflutna lif förbi hennes själs ögon, och hon kunde intet annat än halfhögt utbrista: „Jag fattig syndig menniska, som i synd både aflad och född är och jemwäl sedan i alla mina lefnadsdagar ett syndigt lefwerne fört hafwer . . . .“ och så läste hon hela syndabekännelsen till slut, dessa ord som hon söndag efter söndag tanklöst upprepat i kyrkan och som nu kommo som ett förtwiflans rop ur djupet af hennes hjerta. Då hon slutat och just skulle resa sig upp, hörde hon steg inwid sig, och en hand lades warsamt på hennes axel. Hon wände sig om och igenkände presten, som jordfäst hennes barn.

„Barnet war dig mycket kärt och det war swårt att förlora det?“ frågade han mildt, „war det så?“

„Jag wet icke“, swarade Ewa med af rörelse darrande läppar, „jag tror icke att jag gret deröfwer.“

„Hwad är det då, som så djupt uppskakat dig, ty jag ser att du lider. Jag är Herrans tjenare; will du ej

lätta ditt hjerta för mig? Måhända kan jag finna ett Guds ord, som tröstar dig, så wida din sorg är „en sorg efter Guds sinne".

„Jag är en olycklig, syndig menniska . . . . och jag har haft motgångar . . . ."

„Kom, sätt dig här på denna grafsten och berätta mig allt."

Ewa satte sig. Det war slutet af maj månad. Träna begynte löfwas och gräset grönska, det war en mild ljuflig afton, och här på kyrkogården war det så stilla och fridfullt. Prestens wänliga ord hade gifwit henne mod att öppna sitt hjerta, och hon berättade sanningsenligt allt, ända från de första gånger hon gifwit efter för frestelsen att stjäla och ljuga och huru hon sedan fortgått på syndens wäg. Hon berättade om den sannfärdiga orlofssedeln, och huru sedan den dagen olyckan likasom rigtigt förföljt henne. Hon berättade allt, ända till barnets död och denna dag, då hon börjat se sitt lif i en helt ny dager.

Presten sade: „kan du nu också se Guds finger i allt detta? Du säger att olyckan rigtigt förföljt dig, sedan du fick den sannfärdiga orlofssedeln. Det är sant, men dessa olyckor hafwa alla warit en följd af ditt eget uppförande. Du hade aldrig fått ett sådant betyg, om du ej förtjenat det. Detta hindrade dig sedan ifrån att få plats hos någon annan än en person, hos hwilken en ung flicka aldrig bort stanna. Men hade du nu sjelf uppfört dig wäl, så hade du ändå kunnat börja ett nytt lif och framdeles förtjenat ett bättre witsord. Dock, det gjorde du ej, utan lät fåfänga och winningslystnad locka dig ännu längre på lastens wäg. Men icke ens nu lät du warna dig af sjukdom, nöd och ångest, utan när du kom till bättre förhållanden, började du på nytt med lögn och bedrägeri. Slutligen måste Gud påminna dig om att wi ej för alltid stanna här på jorden, för att wäcka upp dig ur denna

syndens sömn och öppna ditt hjerta för ångern. Stöt nu icke Guds fadershand ifrån dig, som så gerna will leda dig, utan fatta hårdt i den och bed, bed om nåd för Kristi skull och om kraft att wandra inför honom."

Ewa satt med ansigtet gömdt i sina händer och gret stilla. Efter en stund sade presten: „Hwad tänker du nu företaga dig?"

„Jag wet icke."

„Kan du icke gå tillbaka till rusthållaren; du sade ju att de äro goda menniskor, de känna dig och skola måhända bättre tro på din ånger än främlingar, hwilka åter skola läsa din dåliga orlofssedel eller också taga dig utan en sådan."

„Det blir grufligt swårt", sade Ewa och borttorkade sina tårar, „men jag will försöka det. Kanske skola de ännu hafwa tålamod med mig. Wärst blir det att möta alla dem, som känt mig förut, men . . . hwad förtjenar jag annat!"

Ewa tog nu afsked af den gode presten, tackade för hans wänlighet och råd och började sin wandring hemåt.

Då hon med bäfwande hjerta nalkades rusthållet, det war en wacker sommarafton, stannade hon en lång stund bakom häcken inwid porten, innan hon wågade gå in. Det war tyst och stilla på gården. Arbetarne hade ännu icke återwändt från sina arbeten, och wärdinnan satt ensam på trappan med sin stickstrumpa. Ewa öppnade porten och gick långsamt öfwer gården. Det dröjde några ögonblick, innan wärdinnan kände igen den nu så bleka, allwarsamma flickan, som gått ifrån dem glad och frisk med ett trotsigt uttryck i sitt wackra ansigte. Ewa berättade i korthet sina öden och frågade, om wärdinnan ännu en gång wille försöka med henne, så skulle hon bjuda till att blifwa en bättre menniska.

Den goda qwinnan hade under tårar afhört den sorgliga berättelsen. Och då Ewa slutat, räckte hon henne handen och sade hjertligt: „ett fel som du ångrat och afbedit will jag

glömma, och nu skall du börja från början med Guds hjelp. Jag är säker på, att min man gerna räcker dig en hjelpsam hand härtill. Nu under sommaren behöfwa wi folk nog, så du kan stanna qwar." Då rusthållaren kom hem och af sin hustru fick höra om Ewa, war han genast willig att emottaga henne, ty han war icke någon elak man, fast han hade för sed att gifwa sannfärdiga orlofssedlar. När det blef kändt i trakten att Ewa återkommit och det hwiskades om hwad hon upplefwat under dessa år, fick hon lida mången sned blick och försmädliga anspelningar. En och annan frågade huru Ewa hade lust att återkomma till en husbonde, som en gång gifwit henne en så ful orlofssedel. Men då swarade Ewa: „kanske kunde det wara godt för mången att höra ett sant ord om sig, men min husbonde är ej elak, han är en god menniska." Ewa stannade qwar hos rusthållaren i många år och ångrade aldrig att hon följt prestens råd. Hon war nu wärdinnans högra hand och förtjenade allt förtroende de wisade henne.

Kowa-kohtalo gård.

I en liten dal, inwid en af Tawastlands wackraste sjöar stod, för en längre tid tillbaka, en wälbyggd gård, wittnande om både wälstånd och ordning. Åkrarne och ängarne deromkring woro wälskötta, kreaturen feta och wackra, redskap och byggnader i godt skick, allt såg trefligt och bra ut och likwäl bar gården det sorgliga namnet „Kowa kohtalo", som betyder hårdt öde. Ett namn betyder ju ej mycket. En föregående egare hade, måhända, gifwit det — en egare för hwilken det ej gått så wäl som det tycktes gå för den nuwarande. Men när man åter betraktade de menniskor, som nu bebodde det trefliga stället, måste man owilkorligen tänka på det sorgliga namnet och undra hwad det kunde wara, som gjorde att så wäl husbonden som wärdinnan, hwilka båda ännu woro i sin kraftfullaste ålder, sågo betryckta och betungade ut som om någon stor sorg hwilade öfwer dem. Mannen, ehuru endast några år öfwer 40, hade gråsprängdt hår och hustrun war blek och mager. De hade någonting skyggt i sin blick och woro aldrig ute bland andra menniskor, så wida de icke hade något ärende. Aldrig såg man dem skratta eller skämta. De gingo med tunga steg och nedböjdt hufwud och tycktes hafwa endast en tanke: den tunga hopplösa sorgen som följde dem år ut och år in. Man hade kunnat tro att de begått något swårt brott, men de hade wäxt upp i samma socken och alltid warit wäl ansedda, ehuru fattiga, och något ondt wisste

man ej om dem. En underlig händelse i deras lif hade wisserligen wäckt mycken nyfikenhet, men menniskorna fingo aldrig reda derpå, och den glömdes sedan. Mannen hade nemligen, på sjelfwa bröllopsdagen, lemnat sin brud och sin hemort och wandrat bort, ingen wiste hwart. Men efter 15 år kom han tillbaka och som det äkta paret lefde stilla och arbetsamt, flitigt besökte kyrkan, gingo till nattwarden och läste Guds ord, kunde man icke heller nu misstänka dem för något ondt, utan de fingo wara i fred på sitt ensliga lilla ställe. Naturligtwis kunde menniskorna ej låta bli att gissa både hit och dit, men deras werkliga historia blef inte känd förr än långt efter deras död. Och denna historia will jag nu berätta.

Den rike bonden på Isotalo hade upptagit en liten tiggarflicka som egen dotter. Det war ett wackert lifligt barn och gjorde sig snart omtyckt af hela gårdens folk. Till och med den gamle rotgubben, som satt wid spiseln och spjelkte pertor, måste småle, när den öfwerdådiga Alina spelade honom något spratt. Hennes egen mor hade, sedan dottren blef så wäl försörjd, upphört att tigga och bodde nu, tillsammans med en annan fattig gumma, i en liten badstuga, några werst från Isotalo. Hon fick spånad om wintrarne, och om somrarne hjelpte hon till på åkrar och ängar så hon lefde temmeligen bekymmerfritt. Emellanåt kom hon äfwen till Isotalo för att helsa på sitt barn, men ehuru hon der blef wänligt emottagen och fick både kaffe och mat, satt hon wanligen med händerna i kors i famnen, waggade sig fram och tillbaka, gret och jemrade sig och tycktes läsa böner och wälsignelser för sig sjelf. Den glada Alina hade först i början grätit med utan att weta hwarföre, men snart ledsnade hon wid det, och så snart hon, på wärdinnans befallning, framsatt maten för modren, sprang

hon ut igen för att leka eller sköta sina små sysslor. Isotalo wärdinnan war en duglig och förståndig qwinna och så rik hon war, arbetade hon flitigt och lärde sin fosterdotter det samma. Då Alina war omkring femton år gammal, städslade Isotalo en ny dräng, en ung gosse som äfwen warit fosterbarn, men hos en fattig qwinna, som, när han blef äldre, måste låta honom gå i tjenst. Den unge Ananias hade blifwit hittad under en buske wid allmänna landswägen, en söndagsmorgon, då folket wandrade till kyrkan. Den fattiga gumman, som först hört hans skrik, hade sjelf flera barn der hemma, men hon ömkade sig öfwer den arme, tog honom i sin famn och bar honom till kyrkan. Der berättade hon för presten hwad som händt, presten lät lysa i flere kyrkor om det upphittade barnet, men då man icke kunde få reda på hwems det war, blef det döpt, ty det war helt spädt, och samma gumma, som hittat det, beslöt att behålla det. Ananias wäxte upp till en hurtig och flink gosse och gjorde snart nytta för sig. Nu kom han då, som sagdt, i tjenst till Isotalo. Han stannade der i fem års tid. Husbonden ansåg honom för en stadig och pålitlig yngling och behandlade honom som en son. Under tiden hade Alina haft en mängd friare, ty hon war både wacker och glad, och husbonden hade lofwat skänka henne ett litet godt hemman till hemgift samt ett präktigt utstyre. Men friarne fingo korgen, den ena efter den andra. Alina skrattade och sade, att hon icke hade någon hast med giftermål och derwid blef det. Stundom war hon dock allwarsam, ja till och med litet sorgsen, men det gick öfwer igen. En dag hade hon åter bortwisat en friare, en ung rik hemmansegare. Då frågade fosterfadren slutligen litet häftigt hwad hon då wäntade på, efter en af sockens rikaste karlar icke dugde åt henne. Hon war nu tjugu år gammal och således icke mera någon barnunge. Alina blef röd som ett smultron och smög sig ha-

stigt ut ur stugan och in i mjölkkammaren, der fostermodren war sysselsatt med kerning.

„Hwad är det nu?" frågade wärdinnan wänligt, „ångrar du dig redan för det du skickade bort Uotila Heikki?"

„Nej", swarade Alina hastigt, „men jag tycker så illa wara . . . far är så ledsen öfwer att jag ej tog honom . . . jag will icke alls gifta mig! . . . ." Och nu brast hon ut i bitter gråt.

„Kära barn", sade wärdinnan lugnande, „gråt inte så onödiga tårar! Far grälar litet, men han will icke twinga dig. En gång skall du wäl gifta dig, men du hinner ju med det ännu. Torka nu dina tårar och gå till bodan efter salt åt mig. Smöret är strax färdigt, och jag will skynda mig för att få kernmjölk till middagen."

Alinas tårar torkades, men den glada minen wille ej komma tillbaka. Hon steg dock upp, och gick till bodan. På gården mötte hon Ananias, som med räffan på axeln kom från höängen. Alina skyndade med nedslagna ögon förbi honom, men han gick långsamt efter och ställde sig i boddörren medan hon tog saltet.

„Du har gråtit, Alina", sade han. „Är det sant att . . . att en friare warit här igen?"

„Warit och farit", swarade flickan med bortwändt ansigte.

Ananias hoppade öfwer den höga tröskeln och stod wid hennes sida. „Alina", sade han allwarsamt och wänligt, „jag har nu hållit af dig i fem års tid . . . Om jag går till Ryssland eller Swerige och försöker samla penningar . . . . will du wänta på mig och sedan . . . sedan blifwa min hustru?"

„Ja det will jag", swarade flickan och räckte honom handen.

I det samma hördes arbetsfolkets röster der ute, de kommo

från höängen. Ananias skyndade till stallet, och Alina sprang in med saltet.

„Länge dröjde du också", sade wärdinnan, då den unga flickan kom in, men hon hade knappt kastat en blick på sin fosterdotters ansigte, förrän hon utbrast:

„Hwad är det nu då?! Du är då en rigtig aprildag, bäst du gråter så skrattar du."

Alina ställde saltkaret på bänken och stod djupt rodnande framför wärdinnan. „Mor", sade hon, „Ananias will gifta sig med mig."

„Jaså, det är derföre du skickat bort alla friare?"

„Så är det."

„Nå ja", sade modren betänksamt, „få nu se hwad far säger till det. Ananias är en fattig dräng."

„Han skall fara till Ryssland eller Swerige och samla penningar", skyndade Alina att inwända.

„Ja, ja det kan räcka i tio år."

„Hwad gör det?"

„Och under tiden blir du gammal."

„Hwad gör det?"

„Hm, wi få se."

„Är han inte bättre än alla de andra, mor, är han inte? Han är så god, så flitig . . . . far tycker om honom."

„Åh ja, som dräng."

„Tala om det för honom, kära, kära mor, jag törs inte!"

„Jag skall göra det. Men du wet, wår äldste son, som en gång skall få Isotalo, har friat till dig och du wille inte."

„När jag tyckte om Ananias", swarade Alina sakta och petade förlägen på halsduksnibben.

„Nå wi få se. Skynda dig nu och ställ gröten på bordet. Jag kommer strax."

Då wärdinnan på eftermiddagen, sedan folket åter gått till höängen, försigtigt kom fram med sitt kinkiga ärende, blef hon helt förwånad öfwer att mannen ej war så obenägen som hon trott.

„Se på den lilla markattan", utbrast han skrattande, „wår Jonas wille hon inte hafwa och Uotila Heikki fick gå såsom wånga andra före honom, men den der fattiga drängpojken duger."

„Han ämnar fara till Ryssland eller Swerige på arbetsförtjenst."

„Hwad är det för prat! Jag har ju lofwat ett hemman åt Alina, och det skall hon få. Ilola der wid sjön är nu till salu, det är ej stort, men kommer en sådan karl som Ananias dit, så arbetar han upp det till ett af de bästa i socken. Den lilla skatan har mera förstånd än jag trodde. Ananias är en så bra gosse som någon."

„Bara en dräng är han", sade wärdinnan.

„Ja wisst, men hon har också warit en tiggarflicka, och så snart de blifwit wigda, är Ananias hemmansegare."

„Det är sant."

Om aftonen, det war just en wacker fredagsafton i Juli månad, då folket, efter qwällswarden, ämnade begifwa sig till den andra stugan för att gå till hwila, sade husbonden: „stanna qwar Ananias!"

Den unge mannen, som trodde, att husbonden wille tala med honom om morgondagens arbete, såg upp.

„När will du taga ut lysning?"

Ananias stod blek och förskräckt framför sin husbonde. Han kunde icke begripa hwad det skulle betyda. Den stackars gossen kastade en hastig blick på Alina som med glödande kinder stod och bet i ena hörnet af sin halsduk.

„Min fosterdotter har sagt, att du will gifta dig med henne", fortfor Isotalo wänligt.

„Jag har ingenting", stammade Ananias, „först måste jag . . ."

„Hör på, min gosse", sade husbonden och klappade honom på axeln, „om du will lofwa mig att wara lika nykter, arbetsam och sparsam som hittills, så behöfwer du resa hwarken hit eller dit. Jag skänker Alina ett hemman, och der kan en ordentlig karl icke allenast slå sig ut, utan till och med blifwa rik. Lofwar du?"

„Ack, husbonde, hwarföre skulle jag ej lofwa! Ni är så god . . . jag har ej förtjenat . . ."

„Du har i fem års tid warit den bästa tjenare", sade husbonden allwarligt; „Alina har warit mig kär som en egen dotter, jag gifwer henne tryggt i din wård. Se så, tagen nu hwarandra i hand. I söndag lyses det för första gången, och tredje lysningsdagen står ert bröllop. Och ännu en sak. Jag tål inte att man skall säga det minsta ord om er till ondo, derföre far Alina i morgon till min swägerska, Helkala wärdinnan, och ni ser inte hwarandra förrän på bröllopsdagen."

De unga woro nöjda härmed, och så gick hwar och en till hwila.

Hela detta samtal hade åhörts af gårdens öfriga folk, som i den öppna dörren och i förstugan nyfiket stannat för att lyssna. Den stora nyheten spred sig således snart wida omkring och kom äfwen till det lilla pörtet, der Alinas mor bodde. Gumman låg swårt sjuk i nervfeber och sköttes af den fattiga qwinnan, som bodde tillsammans med henne. Då den sjuka fick höra, att Ananias och Alina skulle gifta sig, satte hon sig upp och ropade: „nej, nej, nej, nej! Det får icke ske! . . . Gud i himmelen, det får icke ske!"

„Se så, war nu tyst, kära Maja", lugnade henne den andra, „Ananias är ju en så bra gosse och . . ."

„Nej, nej", ropade den sjuka, „låt mig gå till dem ... skicka efter Alina ... ack, herre Gud! ... jag blir galen! ..." och den arma föll tillbaka i sin bädd under full yrsel.

„Hon är litet högfärdig af sig", mumlade sköterskan medan hon sakta sysslade i stugan, „hon skulle gerna welat hafwa Isotalo sonen eller Uotila Heikki till måg, men det går icke alltid som man will. Och jag tycker hon kunde wara nöjd med som det är."

Emellertid yrade den sjuka oupphörligt, kastade sig af och an i bädden och talade obegripliga ord. Några dagar före bröllopet waknade hon efter en lång slummer och war då så matt, att hon knappt förmådde tala. Då hon legat en stund, märkte hon att kamraten, gamla Greta, också låg i sin säng.

„Hör du", sade hon, „har jag drömt att ... att ... Alina skulle gifta sig ... med Ananias?"

„Nej, nog är det sant", swarade Greta.

„Herre Gud, herre Gud! Hwad skall jag nu göra? Skynda dig, Greta! Gå, bed Alina komma hit genast! Fort, fort, de äro wäl ej gifta ännu?"

„Nej, det äro de ej, men i söndag blir bröllopet!"

„Redan i söndag! Gå fort och bed Alina komma hit!",

„Du pratar, kära Maja", sade Greta matt, „Alina är i andra ändan af socken på Helkala, och jag är så sjuk, att jag trodde jag skulle dö i natt. Jag har fått nervfebern, jag med ... Ligg stilla du och tacka Gud för din dotter. Isotalo ger dem Ilola hemman och det är ej alla dagar tiggarungar få sådan hemgift."

Maja wände sig mot wäggen och gret förtwiflad. Derpå steg hon upp och försökte gå, men strax inwid sängen föll hon ned affwimmad. Då hon åter kom till sig, hörde hon Greta tala obegripliga ord och förstod att denna yrade. Hon lade sig åter ned i bädden och tänkte: „kanske någon kommer

och ser till oss, arma, då kan jag ännu skicka efter Alina eller Ananias." Men ingen kom. På Isotalo woro alla sysselsatta med bröllopstillrustningar. Wärdinnan hade lofwat Greta god betalning, om hon skötte Maja ordentligt, hade dessutom skickat dem mjölk, kaffe och matwaror till flera dagar och wisste ingenting om att äfwen Greta insjuknat. Pörtet låg temmeligen enstaka, alla menniskor woro ute på sina höängar dagen igenom, och ingen råkade besöka de stackars sjuka. Då söndagsmorgonen kom och ingen menniska infunnit sig, steg Maja upp, klädde sig med stor möda, tog en käpp i handen och stapplade ut ur stugan. Hon släpade sig långsamt framåt till en liten stig, som gick genom skogen rakt till Isotalo, och wandrade steg för steg under suckar och tårar. Då hon kommit ett stycke, måste hon lägga sig ned och hwila. Solen sken warmt, flugorna surrade muntert och träden susade sakta. Den trötta wandrerskan slumrade snart sött på den warma ljungen. Då hon waknade, for hon förskräckt upp och kastade en blick på solen, det måste wara nära på middagstid. Måtte hon bara ej komma för sent! Hon wandrade åter sakta och stapplande framåt. Ändteligen stod hon wid Isotalo trappan. Ingen menniska syntes på gården, men dörren till den stora helgedagsstugan stod halföppen, och der inne stod folket tätt packadt, helgdagsklädda och tysta. Just då den stackars Maja steg öfwer tröskeln, hörde hon presten högt och klart säga „amen". Församlingen skulle just, tyst för sig sjelf läsa wälsignelsen, då ett förfärligt skri genljöd i stugan. Alla wände sig emot dörren, brudparet reste sig hastigt och det blef ett sorl och prat, rop på hjelp och beklaganden. Wärden och wärdinnan trängde sig genom hopen och funno Alinas mor, hwilken de trodde ligga sjuk i sitt pörte, sanslös på golfwet. Wärdinnan lät strax bära ut henne till en stor swal boda på gården, der hon lades i en god bädd, och Alina skickades efter. Den unga bruden stod förskräckt och gråtande wid den dödsbleka modrens

säng och wisste ej hwad hon skulle göra. Wärdinnan och några andra qwinnor hemtade watten och ättika och försökte få den sanslösa till lifs. Slutligen öppnade hon ögonen. Då hennes blick föll på den unga dottren i bruddrägt med wigselringen på fingret, började hon åter jemra sig och ropade att alla skulle gå ut och brudparet stanna hos henne. Då Ananias inträdde och dörren blifwit stängd, kastade sig den sjuka på knä på golfwet, lyftade händerna i höjden och utbrast: „wet ni hwad ni gjort! Gud förbarme sig öfwer mig, arma syndare! . . . wet ni hwad ni gjort? J ä r e n s y s k o n!“

Den starke unge mannen sjönk ned på en bänk såsom träffad af åskan, och bruden stod blek och förskräckt utan att rätt förstå hwad hon skulle tro och tänka.

Några minuter förflöto, under hwilken tid man endast hörde den gamla qwinnans snyftningar och jemmerrop.

Då reste sig Ananias, grep henne med ett kraftigt tag i skuldrorna, skakade henne häftigt och sade med wildt stirrande ögon: „Berätta . . . bekänn genast, förbannade . . .“

„Tyst, tyst“, utbrast qwinnan, „jag är ju din mor!“

Den unge mannens händer sjönko ned och han satte sig åter blek och stum.

„Jag will ju allt bekänna“, jemrade sig den gamla, „jag är en förtappad, fördömd warelse . . . jag har ju aldrig haft en glad dag sedan dess . . . du blef född några månader efter din fars död . . . jag war då på tiggarefärd i en främmande socken . . . fattiga hade wi alltid warit, men när din far dog, så blef allt slut . . . En sommardag, du war då tre weckor gammal, odöpt och ingenstädes skrifwen ännu . . . kom frestaren . . . och jag lade dig under en buske wid wägen der kyrkfolket skulle gå fram . . . Sedan skyndade jag bort, allt widare och widare utan att wika in någonstädes. Två år senare blef Alina född . . . ett syndens barn är hon . . . Men hon blef upptagen på Isotalo . . . Det war

nog en lycka . . . men samwetsqwalen gnagade mig förfärligt! Så fick jag höra, att du blifwit funnen och lefde och hade det bra, och då tyckte jag att allt war bra . . . men hwarje gång jag såg min dotter, kommo samwetsqwalen igen och jag tänkte . . . kanske hade jag kunnat arbeta för honom. Men jag wågade icke tala om det för någon. Så kom du till Isotalo. Jag war glad öfwer att du fick ett så godt ställe. Aldrig, aldrig, aldrig kom jag att tänka på att ni kunde . . . att ni skulle . . . åh herre Gud, herre Gud! Ingen har talat om er . . . det gick så hastigt . . . och jag war så sjuk . . . jag wille ju skicka Greta, men hon war också sjuk och jag wågade ej säga hwad det war . . . och jag arma, förtappade warelse!" Och åter kastade hon sig på golfwet, talande förwirrade ord och stirrande wildt omkring sig.

Alina skyndade nu fram, lyftade sin olyckliga mor i sängen och försökte tala wänliga, lugnande ord till henne.

„Bed presten komma till mig", hwiskade den sjuka slutligen.

Alina skyndade upp till stugan och framförde med bäfwande läppar sitt ärende. Men då presten trädde fram till bädden, förmådde den sjuka ej säga annat än: „jag ångrar, jag ångrar". Presten lutade sig ned öfwer henne och sade högtidligt: „den sin synd ångrar och afbeder, honom warder förlåtet". Den sjuka hopknäppte sina händer, rörde sakta sina läppar och war död. Presten läste en bön öfwer henne och tillslöt hennes ögon. Derpå wände han sig om och betraktade det unga paret han nyss sammanwigt. Bruden låg snyftande på knä wid sängen och mannen satt som förstenad på bänken med hårdt sammanbitna läppar och knutna händer. Då ingendera tycktes wara böjd för att meddela sig eller berätta hwad som händt, gick presten åter stilla ut.

Ananias satt emellertid stum och orörlig qwar. Slutligen reste han sig, räckte handen åt Alina och sade: „nu går

jag. Kanske wi inte mera råkas här på jorden, men det måste ske."

„Du går?" frågade den unga bruden sakta.

„Ja, hwad kan jag annat!" swarade han bittert. „Äkta makar kunna wi ej wara . . . och huru det står till kunna wi ej säga . . . åt någon menniska. Jag går till Ryssland på arbete . . . om jag någon gång kommer tillbaka . . . blir det först efter många år . . . då wi kunna råkas som . . . syskon . . . Guds förbannelse . . ."

„Ananias, Ananias!" bad Alina gråtande.

„Nåwäl — måtte Gud wälsigna dig till ewig tid och låta oss råkas i himmelen — farwäl!"

Han gick med stadiga steg ut ur bodan.

Bröllopsfolket stod här och der i grupper, dels i stugan, dels på gården. En förstämning hade kommit öfwer alla, man hwiskade sinsemellan och undrade hwarföre brudparet dröjde så länge hos den sjuka. Månne hon war döende? Hwarföre skulle hon släpa sig hit så sjuk hon war? Hon hade säkert i yrseln begifwit sig af hemifrån. Nu syntes Ananias. De omringade honom för att fråga huru det stod till der inne, men han gick förbi dem tyst med nedslagna ögon och tog wägen till prostgården.

Detta berättades för wärdinnan. Hon skyndade till bodan. Der satt Alina blek med heta, torra ögon wid sin mors dödsbädd.

„Hwar är Ananias?" frågade fostermodren.

„Borta."

„Hwad säger du? Swara mig? Kommer han ej tillbaka?"

„Nej!"

„Har du förlorat förståndet, flicka? Hwad betyder det?"

Den unga qwinnan såg upp på sin fostermor med en förtwiflad blick. „Jag kan intet berätta . . ack, fråga mig icke!"

bad hon. „Han har gått . . . kanske kommer han aldrig tillbaka . . . min mor, min mor, min mor!"

Isotalo wärdinnan skyndade upp till stugan — hon förstod intet af allt detta. Hon berättade för sin man och presten hwad hon hört, Alina blef inkallad, men swarade ingenting annat än det hon sagt fostermodren. Slutligen bad hon ångestfullt: „fråga mig icke — jag kan ändå icke swara — låt mig fara till Ilola der wi skulle bo, och kanske — kanske kommer Ananias tillbaka."

Här war intet att göra. Gästerna sutto tysta och förstämda omkring det rikliga middagsbordet, bruden war blek och stum, brudgummen hade gått sin wäg och swärmodren låg lik i gården, det war ett bedröfligt bröllop. Strax efter middagen reste gästerna bort och bruden fördes till Ilola der allt redan war i ordning, det wackra utstyret i kistor och skåp, höet i ladorna, matwaror i bodarna, kreaturen på bete, och en dugtig ung piga stod rödkindad och glad i förstugudörren. Då schäskärran körde upp på gården och Alina såg sig omkring på de nybyggda, trefliga husen, sade hon: „Ilola! Nej — Kowa-kohtalo skall gården heta, det passar bättre."

I flera weckor talade man om ingenting annat än denna underbara händelse. Så glömdes den. Alina hade emellertid blifwit förwandlad från en glad, öfwerdådig flicka till en allwarsam, förståndig qwinna. Hon tog sin en farbror till sig, en fattig, men duglig och arbetsam man, som skötte gården tillsammans med pigan och en dränggosse. Sjelf arbetade den unga wärdinnan som en träl från solens uppgång till dess nedgång. Men aldrig såg man henne ute ibland menniskor, utom i kyrkan. Så förflöto femton år. Då återwände Ananias. Han såg ut som en 60 års man med böjd rygg och gråsprängdt hår. Stilla inträdde han i stugan en sommarafton, och der stannade han sedan. Farbrodren lemnade gården igen, och Ananias öfwertog sjelf wården om hemmanet.

Allt gick dem wäl i händerna, men som sagdt: den stora, hopplösa sorgen hwilade öfwer dem som ett tungt swart moln. Drängen och pigan berättade, att husbonden och wärdinnan alltid talade höfligt och wänligt till hwarandra, men att det war mycket tyst och stilla i huset. En dag kom Alina hem från byn. Hon war mycket hjelpsam mot alla sjuka och fattiga och hade just nu besökt en ung moder som dött och lemnat efter sig flera små barn i största armod. „Jag tänkte", sade Alina twefsamt, „om wi kunde taga det yngsta till oss, det wore en hjelp för fadren, och wi äro rika." „Ja, tag det gerna", swarade mannen stilla. Så kom den lille Johannes till sitt nya hem. Menniskorna tyckte att den lille gossen haft en märkwärdigt god lycka, ty troligen skulle han ärfwa sina fosterföräldrar, hwilka icke hade egna barn. Kowa-kohtalo hette gården emellertid numera, men den lille fosterson tänkte wisst icke på det sorgliga namnet och wisste icke ens att den förut hetat Ilola. Då Johannes skulle konfirmeras, följdes han till kyrkan af sina fosterföräldrar. Efter gudstjenstens slut, då folket redan började skingra sig på wägar och stigar, stodo en man och en qwinna i sakristian och bådo om ett enskildt samtal med presten. Det war Ananias och Alina. De stannade der en god stund, men då de kommo ut derifrån, woro deras ansigten som förklarade. De knäböjde ännu en gång wid altaret i den tomma kyrkan och foro sedan hem med så lätta hjertan som de ej haft på 30 år. Det swarta molnet war borta och den tunga bördan aflyftad.

Den objudne gästen.

Midt inne i djupaste ödemarken af Ewois kronoskog stod en gång en liten bristfällig koja, bebodd af en fattig enka och hennes två små barn. Om sommaren fanns ett potatisland och en liten trekantig jordbit besådd med rofwor på stugans solsida, men rundt omkring stod tallskogen hög och djup, och marken war betäckt med ljung så långt ögat kunde nå, Från kojans enda lilla fönster kunde man se en liten sjö, omgifwen af sumpiga stränder bewäxta med getpors och tranbär. Här lefde den fattiga enkan ensam med sina barn både winter och sommar och lifnärde sig dels med spånad och näfwerarbeten, dels genom att i byar och större gårdar hjelpa till wid skörd och höbergning. Då modren war borta, ofta ända från soluppgången till sent på natten, woro barnen ensamma hemma. De lekte om wintern i stugan, om sommaren i skogen, plockade tranbär om wåren och lingon om hösten och woro förnöjda och glada små barn. Stundom hände det att mor war så långt borta, att hon ej kunde komma hem till natten. Då sköt den förståndiga lilla Lena klinkan för dörren, så snart det blef mörkt, släckte elden i spiseln och kröp upp på den warma ugnen med sin lille bror. Sedan de der förtärt sin hårda brödbit, läste de sin aftonbön och somnade lugnt.

En sådan natt, Lena kunde då wara åtta år gammal och Thomas fem år, waknade barnen af att dörren häftigt ryckтes upp och en kall windpust jemte en störtsjö af regn ru-

sade in i den lilla kojan. Förskräckta och yrwakna satte de sig upp och stirrade ut i mörkret.

„Fins här ingen menniska? Tänd genast upp eld", ropade en grof, hes röst.

Lena kröp darrande ned och trefwade sig fram till spiseln, der hon i askan letade upp några ännu glödande kol, blåste på dem och med tillhjelp af några spånor och litet torr ljung snart fick elden att brinna. Nu såg hon sig omkring och upptäckte, till sin förfäran, en storwäxt, skäggig karl, klädd i fångkläder, stå midt på golfwet, betraktande henne med bister blick under de buskiga ögonbrynen. Den lilla flickan hopknäppte owilkorligt sina magra små händer och såg bönfallande upp till den främmande. Hon hade just för några dagar sedan hört sin mor tala om att en fånge rymt från Tawastehus häkte, och som det den tiden war mycket wanligt att tjufwar och förrymda fångar togo sin tillflykt till dessa ödemarker, war barnet wälbekant med alla historier om desse olyckliga och kände äfwen till fångklädernas utseende.

„Nå", sade fången, „tag hit mat nu genast och stå ej der och gapa, jag är hungrig som en warg och äter upp dig sjelf, om du ej hemtar fram det bästa huset förmår."

Lena steg upp på bänken och nedtog från en hylla två brödkakor, en stentallrik med några kalla potäter samt litet salt i en näfwerrifwa och ställde alltsammans på bordet.

„Är detta allt?" röt den främmande med barsk stämma.

„Ja", swarade den lilla sakta.

Fången såg sig omkring i stugan, undersökte hyllan, det olästa skåpet, halmen i sängen, men fann intet. „Har ni ingen boda?" frågade han misstänksamt.

„Nej", swarade flickan. „Här fanns wisst en medan far lefde, men den war så gammal att den ramlade omkull, och mor har ej haft råd att bygga upp en annan. Men mor

säger att det behöfs inte heller, för att allt det wi ega ryms nog här i stugan."

Den främmande hade satt sig wid bordet och slukade med glupskhet den enkla maten. „Hwar fins din fars kläder."

„De äro länge sedan sålda för bröd", swarade barnet enkelt.

„Ären I då så fattiga?"

„Ja. Men mor säger, att wi måste tacka Gud för det goda han gifwit oss. Det fins många som ej hafwa tak öfwer hufwudet, och det hafwa dock wi. Och så är mor frisk, hon arbetar."

„Kasta mera wed på elden, jag är wåt som en hund och genomfrusen. Hwarföre hafwen I bara skräp och stickor, när ni bor midt inne i skogen?"

„Wi bo på kronomark", swarade flickan snusförnuftigt, „och hafwa ej lof att taga annat än torra grenar och sådant skräp som fallit ned."

„Ah, jag förstår, skogwakten bor nära?" sade fången med en orolig blick.

„Nej, långt härifrån, men mor säger att Guds öga ser oss."

Fången kastade en skygg blick på det lilla, oskyldiga ansigtet framför honom. Flickan såg huru den ena brödbiten efter den andra förswann, och då allt war slut, till och med saltet i rifwan, brast hon ut i bitter gråt.

„Hwad är det nu?" frågade fången.

„Ack", snyftade Lena, „jag gråter för att all maten är slut. Mor trodde att den skulle räcka åt oss ännu några dagar, och nu har jag ej ens frukost åt lille Thomas."

Det war som om den sista brödbiten fastnat i fångens hals, han sade med mildare röst än hittills: „potäter har ni wäl den här tiden på året?"

„Nej, de fröso bort, och mor har fått en kappe då och då för arbete."

„Nåwäl", sade fången och tog fram en blank silfwerslant ur sin ficka, „här får du betalt för maten. För detta markstycke kan mor köpa mycket mera än jag nu ätit i afton. Det är den sista jag eger, men det är det samma, det fins wäl rikare gårdar der jag med bättre samwete kan taga för intet."

„Ack nej!" utbrast den lilla flickan och lade skyndsamt silfwerpenningen tillbaka i fångens hand, „mycket hellre swälta wi än wi wilja taga er sista penning. Gud föder fåglarna under himmelen, han skall ej glömma oss, och ni får icke stjäla mera, han skall föda också er, det är jag wiss på."

Den starke mannen stod darrande framför den lilla flickan. Nu höjde han sin knutna hand, skakade den och sade: „jag skall icke stjäla mera, om jag ock skall dö!" Derpå kastade han sig ned på bänken, gömde ansigtet i sina händer och brast ut i wåldsamma snyftningar. Häpen och willrådig stod den lilla Lena framför honom. Plötsligt reste sig fången, lade sin grofwa hand på barnets hufwud och sade, med af rörelse darrande stämma: „helsa din mor från stortjufwen Turwa och säg henne, att om hon kan lära er att blifwa lika ärliga, flitiga och gudfruktiga som hon sjelf är, så .. så . . . behöfwer hon aldrig få den hjerteſorgen att se sin son i jern och fångkläder. Farwäl!" Han gick, men stannade wid dörren, tog upp den söndriga klinkan, rätade ut spiken och slog in den igen. „Stäng nu dörren, mitt barn", sade han wänligt, „och somna sedan i Guds namn."

Nya underbara känslor rörde sig i den arme mannens bröst, då han åter stod der ute i den kolmörka natten i det iskalla höstregnet. Han ställde sig under det utskjutande taket och lutade sig mot wäggen för att öfwertänka hwad han nu skulle göra. Han hade i flera dygn irrat fredlös i skogar och

ödemarker, gått wilse i de stora mossarne och warit nära att drunkna i kärren, frusit, hungrat och lidit.

Han hade nog insett att i denna usla koja ej kunde finnas penningar, men hade beslutit att åtminstone stilla sin hunger här och skaffa sig några kläder för att sedan kunna wåga sig ut ur skogarne till bebodda trakter. Då hade det lilla barnets oskuld, förtröstan och allwarliga ord underbart gripit hans förhärdade hjerta, och tanken på den fattiga modrens flit och tålamod, gudsfruktan och goda lärdomar stod för honom som ett anklagande sammwete, och en dunkel önskan att ej mera behöfwa stjäla och mörda rörde sig inom honom. Då hörde han den lilla flickans röst helt tydligt genom den öppna gluggen i wäggen. „Thomas sofwer du redan? Låtom oss ännu en gång läsa wår aftonbön, så äro wi icke så rädda. Tack, gode Gud, för att du bewarat oss för rysliga tjufwar och onda menniskor! Gif oss åter bröd och låt oss ej hungra! Wälsigna den stackars fången och hjelp honom att hålla sitt löfte, föd honom såsom du födde profeten Elias i öknen.“ Sedan läste hon „fader wår“, och då hon kom till de orden: „förlåt oss wåra skulder såsom ock wi förlåte dem oss skyldige äro och inled oss icke i frestelse“, sjönk den stackars brottslingen på knä, lutade sitt hufwud mot den wåta marken och bad med af hjertans grund under det tårarne strömmade ned öfwer hans kinder, icke mera bittra och häftiga som der inne i stugan, utan milda och wälgörande som ett sommarregn.

Smeden Kummallinen.

Uti Sywäranta by bodde en skräddare som hade en enda son, Johannes. Denne skulle lära sig fadrens handtwerk, men tycktes hafwa hwarken lust eller fallenhet derför. En underlig pojke war han, och Kopparstina i byn hade spått, att han skulle blifwa någonting märkwärdigt. Då han föddes, det war på wårwintern, hade en hel mängd gummor samlat sig utanför skräddarens badstuga, der de ifrigt rådgjorde om hwad som borde göras, ty ryktet gick, att skräddarmor fått en dödfödd gosse. Medan man nu der ute pratade hit och dit och föreslog än det ena, än det andra medlet att få gossen till lifs, rörde sig den mångbetrodda och skickliga Kopparstina der inne med wanlig säkerhet och tog sina mått och steg utan ett ögonblicks twekan. I sitt lilla skrin, der hon förwarade kopphorn, koppyxa, diwerse salwor och medicin, hade hon ett stycke linne, som war taget ur en skendöds swepning. Derifrån ref hon en liten bit, antände den wid ett brinnande ljus, stöpt af lamtalg, och medan hon mumlade några obegripliga ord, höll hon den brinnande lappen under näsan på barnet, som af den beska röken genast började nysa och waknade till lifs med ett gällt skri. Strax derpå blef den lille tillbörligen badad och lindad, och nu öppnades ändteligen dörren som hittills warit stängd, och in strömmade de nyfikna gummorna för att se och lyckönska.

„Nå, han lefwer ju", sade en.

„Ja, hwarföre skulle han inte lefwa?“ swarade Kopparstina hwasst och såg på den som talat med sina glittrande små swarta ögon. “Nog blir det karl af honom och en märkwärdig karl blir det, sanna mina ord.“

„Märkwärdig? Huru så? Hwaraf wet ni det?“

„Jag wet det nu bara“, swarade Kopparstina hemlighetsfullt.

Det war icke utan att man icke wäntade sig få se någonting märkwärdigt hos den uppwäxande gossen, men ingenting kunde upptäckas, utom att han war en owanligt tyst och stillsam gosse, som, för det mesta, gick med nedslagna ögon eller satt uppkrupen på en stor sten bakom stugugwäggen och funderade eller ritade bord och bänkar fulla med allehanda figurer. Katekesen lärde han sig snart, och då han kom öfwer någon bok eller tidning, läste han äfwen den från perm till perm, men synålen behagade honom icke. Då fadren satte arbetet i hans hand, sydde han så bakwändt och så långsamt som möjligt, och då fadren på en stund lemnade rummet, hoppade gossen ut genom fönstret och wandrade till skogs eller kröp upp på den kära stenen, drog upp knäna, lutade hakan mot dem och funderade. Både stryk och hannor hade han fått i riklig mängd, men det wille ej hjelpa. En dag då fadren åter grälat på honom, sade gossen:

„Det tjenar till ingenting, far, att ni will hafwa mig till skräddare, det blir jag ändå aldrig.“

„Hwad skall det då blifwa af dig, din gökunge?“ frågade fadren i wredesmod.

“Det wet jag inte, men låt mig gå i skola och — och rita, så tror jag att jag kan blifwa någonting dugligt.“

„Jaså, herre skulle du blifwa? Och se din far öfwer axeln? Se här nålen och syringen, sy nu ihop fodret till den här ärmen eller skall jag wisa dig hwar din herre sitter.“

Gossen bet ihop tänderna, han tyckte sig wara nästan för stor för att gråta och satte sig lydigt på bordet. „Och jag skall ändå blifwa någonting“, tänkte han inom sig, medan tårarne mot hans wilja droppade ned på arbetet.

Slutligen öppnade skräddarmor en dag sitt hjerta för Kopparstina och beklagade sig öfwer gossens motsträfwighet.

„Kan ni inte läsa någonting öfwer honom, så att han kunde få mera lust för yrket eller åtminstone böja hans enwisa sinne?“

„Om jag kan!“ utbrast Kopparstina, „jag kunde få hela byns karlar, både gamla och unga, till skräddare om jag blott wille, men . . . . “

„Nå, herre Gud, Stina, så gör nu då edra konster; ni wet nog att mycket har jag inte, men nog skall Kalle sy er stoppade kofta till allra först om jag ock skall stå bakom honom med ugnsopan, och inte en penni skall det kosta er.“

„Nånå, nånå, låt nu en menniska tala! Först skall man räkna ut om han är bestämd till skräddare . . . . .“

„Bestämd?! . . . .“

„Ja, inte är det allas lott att blifwa skräddare — fast de nog äro bra karlar också. Wi skola räkna ut det först.“

„Kom hem till oss då“, bad skräddarmor, „de äro nu båda hos nämdemans och så.“

Skräddarmor ställde kaffepannan på elden, och Kopparstina radade sina kort på bordet.

„Det är nu så som det är . . .“ sade hon fundersamt, „här är en swart karl i wägen för den saken . . . det kan gå . . . men . . . hm, ja . . . det är som jag säger . . . . något är i wägen . . . Har ni någon af hans nyttjade skjortor här?“

„Jo, här är en."

„Godt. Har ni redan lagt klarning i kaffet?„

„Nej."

„Häll då en tår hit i koppen. Fins här inte någon af de nålar han brukat sy med?"

„Jo, här är en."

„Godt, låt mig nu wara en stund här i fred, och sedan skola wi se."

Kopparstina tog skjortan, nålen och kaffekoppen och stängde in sig i den lilla kammaren bakom stugan.

Om en stund kom hon tillbaka och sade: „nå, om han inte nu får skräddarlusten på sig, så får han den aldrig."

„Det war nu rigtigt wäl, kära Stina, kom nu och tag er en kopp kaffe."

„Ja, tack, det kan nog behöfwas. Mitt bästa har jag gjort, men jag säger på förhand, något är i wägen som är starkare än jag. Blir han inte skräddare, så är det ej mitt fel, men då — blir han någonting annat."

Hwad det nu war som war starkare än Kopparstina har man aldrig fått weta, men säkert är, att skräddarlusten ej wille komma. När Johannes war ungefär 15 år gammal, utwerkade han sig tillåtelse af föräldrarne att få gå i lära hos bysmeden. Fadren, som war trött och utledsen wid att gräla och förmana, gaf sitt samtycke dertill, och så blef Johannes smed. Det war wisserligen ej det han drömt om och hoppats på, men det war ändå bättre än skräddare, tyckte gossen. „Och jag skall ändå en gång blifwa någonting", tänkte han under det han dref blåsbälgen, hamrade på med släggan i handen eller bar kol till smedjan. Då han hade en ledig

stund, dref han omkring med händerna i fickorna och funderade som förut eller ritade figurer på brädstumpar, wäggar och dörrar. Egentligen war mästaren ej färdeles nöjd med sin lärpojke. Gossen war drumlig och tankspridd och hade dessutom alla möjliga besynnerliga ideer. Bland annat wille han alltid anbringa sirater och ornamenter på äfwen de simplaste saker, och fick han ej göra det, så skulle han å minstone skrifwa åratalet och smedens initialer på yxhammaren eller på något ställe af plogbillen eller spaden.

En afton satt Johannes på en söndrig tunna i hörnet af smedjan och stirrade på glöden i äsjan. Mästaren hade slutat arbetet för dagen och gått in i stugan. Johannes grubblade som wanligt på hwad han skulle göra för att „blifwa någonting". Plötsligt sprang han upp: „Jag skall samla penningar och wandra till Helsingfors", utropade han helt högt. „Der måste wäl finnas någon utwäg för mig."

Från denna dag blef han mera flitig och läraktig. Mästaren kunde småningom anförtro honom swårare arbeten och lät honom äfwen sira ut dem någon gång om han ock skrattade åt sådana onödigheter. Johannes hade aldrig anförtrott någon sina framtidsplaner, men år efter år arbetade han för att sätta dem i werket. Litet penningar hade han wäl samlat, men alltid stod der något i wägen för hans Helsingforswandring. Och så kom det ett streck öfwer hela räkningen. Smeden hade en dotter, en storwäxt, rödhårig flicka, som raskt och behändigt skötte sin fars hushåll och war lika skicklig i wäfstolen som wid smörkernan och bakbordet. Johannes hade alltid i hemlighet beundrat den dugtiga flickan och med saktmodighet fördragit hennes stickord och åtlöje, ty den drömmande, underlige gossen war lika litet förstådd af henne som af någon annan i byn. Slutligen fann han, att han borde gifta sig, och det med Katrina. Katrina hade wisserligen mången gång både bannat honom för hans lätja och skrattat åt hans ideer och besyn-

nerligheter, men huru det war, kände hon sig ändå litet rörd af den unge smedens blyga kärlek och gaf honom sitt „ja". Mästaren brummade litet öfwer den saken. Han war ej så säker på att Johannes kunde föda hustru och barn, men Katrina förklarade twärsäkert, att det nog skulle gå. Johannes skulle arbeta i fadrens smedja och tillsammans med honom, och hemmet war ju färdigt, ty naturligtwis skulle de bo hos fadren. Så gaf den gamle med sig. Johannes lilla sparpenning gick åt att köpa en grann sidenduk åt fästmön och nya kläder åt sig sjelf samt en del nya smedwerktyg och litet husgeråd. Wisst drog han en suck af saknad då han gaf ut den sista penningen, ty nu kunde det ju ej blifwa något af wandringen till Helsingfors, men så hade han ju Katrina, han skulle blifwa en dugtig smed och ingenting annat. Kort efter dottrens giftermål dog den gamle smeden, och de unga fingo ärfwa så wäl smedjan med alla werktyg såsom ock stugan med allt hwad der fanns. Det war en rätt god början och en dugtigare karl hade stått sig rätt wäl, men Johannes hade åter kommit in i sina funderingar. Hustrun bannade och förargade sig, bönderne hotade att wända sig till någon annan smed, då de aldrig fingo sina arbeten färdiga i rättan tid, men intet hjelpte. Stundom, då Katrina warit alltför högljudd och hånfull, smög sig Johannes till den gamla söndriga tunnan i smedjan och tänkte: „dumt att jag gifte mig; nu hade jag kunnat wara i Helsingfors och hade kunnat blifwa någonting."

En dag sade Katrina: „här bo wi alldeles wid landswägen och kunde hafwa god förtjenst äfwen af resande, om du bara wore karl att arbeta, och så kunde du sätta upp en skylt på wår port som det brukas i städer."

Den godmodige mannen log. Han hade ofta hört att folk kallade honom underlig, och några dagar derpå, då folket om morgonen kom i rörelse, sågo de en nymålad skylt öfwer smedens port. Der stod: „Smeden Kummallinen" (underlig).

Man både skrattade derät och undrade derpå, och Katrina war både ledsen och flat, men skylten stod qwar.

En klar och wacker sommarafton stod Johannes wid sitt städ och reparerade ett söndrigt lås, ty han war skicklig i allehanda finare arbeten också. Då stack Kopparstina sitt hufwud genom dörröppningen och sade belåtet: „nå, nu har jag hemtat dig en pojke."

Johannes blef stående med låset i den ena handen och filen i den andra.

„Ja ja", fortfor Kopparstina, „kom du bara och se på honom."

Johannes bortlade tankfull sina werktyg och följde den gamla till badstugan.

Ganska rigtigt. Der låg en liten warelse och sof i en pertkorg, och just då den unge fadren böjde sig ned för att se på honom, slog han upp ett par stora, mörka ögon och sträckte fram en liten mager knytnäfwe.

„Här är nu din lärpojke", skrattade Kopparstina.

„Nej!" utbrast Johannes högtidligt, ett ljus gick upp för honom. „Smed skall han inte blifwa . . . . han skall blifwa någonting stort."

„Ja wisst, ja wisst", sade Kopparstina inställsamt, men från lafwen hördes en försmädlig fnysning:

„Bara han blir en arbetsam och dugtig karl, så är smedyrket lika bra som något annat."

„Det är alldeles sant", medgaf Stina, genast färdig att hålla äfwen med andra parten. „Men ser du, Katrina, det är så underligt här i werlden, emellanåt blir smedens son skomakare och skräddarens son smed, som det gick med Johannes till exempel."

„Ja, han som skulle blifwa någonting märkwärdigt", sade Kristina försmädligt. „Det war ju ni, Stina, som förutsade det."

„Ja det gjorde jag, och wi få se ännu. I alla fall är han nu en bra smed och så har han en son . . . ."

„Nå, nog skall jag hålla sonen till arbete, det lofwar jag", sade Katrina med eftertryck.

Under detta samtal satt Johannes stilla wid den lille piltens bädd och tänkte på huru den lilla handen skulle wäxa stor och hålla i blyertsstiftet och skrifpennan, huru han skulle gå i skola och blifwa en stor man och förwerkliga fadrens alla drömmar och framtidsplaner. Men dertill behöfdes penningar, och den unge smeden skyndade till sin smedja med en hast som om dessa penningar behöfts redan i morgondag. Han arbetade hela den ljusa sommarnatten i ända, och folket sade att „den onde farit i smeden", men en och annan förståndig menniska sade: „han har ju nu fått en son och tänker derföre hädanefter blifwa arbetsammare."

Så såg det werkeligen ut. Det fanns icke mera någon tid öfrig för funderingar. Blåsbälgen och släggan hördes dagen om, ja stundom sent in på natten, och arbete fanns i öfwerflöd. Wid denna tid byggdes en stor herrgård i närheten, och smeden Kummallinen, som blifwit känd för sitt fina och wackra arbete, fick en mängd lås, gångjern, handtag, ledstänger och hundrade andra saker att förfärdiga. Menniskorna talade om att Johannes bort blifwa rik på allt detta, men allt gick han i sina gamla slitna kläder, och hustrun knotade öfwer att hon fick så litet penningar. Ingen wisste af en liten skatt, som låg nedgräfd i hörnet af smedjan och som war ämnad åt den lille sonen till skolhjelp.

Den lille Bertel wäxte upp. Han war mörklockig och swartögd som fadren och ett stillsamt tankfullt barn. Så snart han kunde röra sig på egen hand, kröp han öfwer den sotiga tröskeln i smedjan och satt der helt tyst och snäll på golfwet betraktande gnistorna i äsjan och lekande med slagg och jernbitar. Då modren hade mycket att göra och stundom tilltalade den lille med hård röst, smög han sig gerna till den milde, tyste fadren och tycktes finna sig så wäl i hans sällskap. Huru

många tankar tänkte icke Johannes medan han flitigt swängde sin slägga, då och då kastande en blick på sin gosse! Bertel hade fått en bror och en syster, små linhåriga, feta och bullersamma krabater, men dem tycktes Johannes knappt märka. Han lefde och arbetade endast för den äldste sonen, han som „skulle blifwa någonting". Wisserligen måste han nu, då hushållet blifwit större, gifwa mera penningar åt hustrun, men alltid fann någon del af inkomsten wäg till gropen i smedjan.

Wid sex års ålder kunde Bertel redan läsa rent i bok och behjelpligen skrifwa sina bokstäfwer. Huru stolt war icke fadren öfwer hans kunskaper! Han skulle helt säkert blifwa någonting stort.

Nej! — Hans bana på jorden blef helt kort, ty menniskan spår och Gud rår. En swår halssjukdom gjorde helt hastigt slut på alla förhoppningar, och inom tre dygn låg den lille Bertel kall och blek i sin kista. Den stackars fadren satt stum och sorgsen der bredwid. Då han efter begrafningen åter påtog sin arbetsrock och gick ned i smedjan, satte han sig på den gamla tunnan i hörnet, gömde ansigtet i sina händer och gret bittert.

Tre eller fyra små linluggar tittade då och då nyfiket in genom dörren, men drogo sig åter skyggt tillbaka. De woro hans egna barn, men dem brydde han sig ej om. Det war ju Bertel som skulle blifwa något, och nu låg han i grafwens djup och alla förhoppningar med honom.

Katrina började åter blifwa bekymrad för sin man. All arbetslust war förswunnen. Den gamla hotelsen att någon annan smed skulle anlitas hördes ånyo, och bristen började blifwa känbar i hemmet. De fyra små munnarne behöfde mat och förtjensten war ringa. Hustrun bannade och gret, och för en dag eller två kunde Johannes gripa sig an igen, men den rätta arbetslusten war borta. Emellanåt, då nöden stod nära, gick Johannes till den lilla gropen i hörnet och tog spaden i

hand för att gräfwa upp skatten och lemna den till hushållet, men så hade han ändå icke hjerta dertill.

En dag kom han till smedjan och blef stående framför en ny släde, under hwars medar han just skulle lägga jern.

„Hwem har gjort detta!“ utbrast han högt och stirrade på några figurer ritade med ett kol eller ett sotigt finger på den omålade slädens baksida.

Ingen swarade, ty smedjan war tom och Johannes märkte icke en liten pys, som darrande krupit bakom den gamla tunnan och nu satt tyst som ett möss af fruktan för fadrens wrede. Smeden betraktade nogare figurerna på släden. De woro wisserligen mycket ofullkomligt ritade, men man kunde tydligen märka, att det skulle föreställa hjul och skrufwar och allehanda tillbehör till något jordbruksredskap som Johannes nyligen haft att reparera. Han skyndade in i stugan.

„Har någon warit i smedjan. Hwem har ritat på den nya släden?“ frågade han ifrigt.

Barnen, som föreställde sig att fadren war mycket ond, tego förskrämda och stodo med fingrarne i munnen framför honom, men hustrun swarade wresigt: „nå det är wäl ej så farligt, det kan ju twättas bort och dessutom skall den wäl målas.“

Smeden gick tillbaka till smedjan. Då såg han sin egen lille son, den sjuårige Simon, stå framför släden, ifrigt spotta på de ritade figurerna och sedan försöka torka bort dem med sin lilla sotiga skjorta.

„Är det du som ritat detta?“ frågade fadren med upprörd stämma.

„Slå mig inte!“ bad gossen med gråten i halsen, „jag försöker ju att twätta bort det.“

„Men är det du som ritat det?“

„Ja.“

Den lycklige fadren tog sin lille gosse i famnen och lyf-

tade honom högt upp. „Du är det således?! — Du med Guds hjelp! Wäl att jag ej bortgifwit skatten."

Och nu „for den onde i smeden för andra gången", såsom folk sade. Johannes arbetade rastlöst, och hwarken hans hustru eller kunder behöfde mera beklaga sig öfwer honom.

Femton år senare stannade en skjutskärra utanför smeden Kummallinens port. En ung fintklädd herreman hoppade ur och gick in i stugan. Som en löpeld gick ryktet i byn, att smedens son, ingeniören, kommit hem för att helsa på sina föräldrar. Snart samlades en hop nyfikna gummor och barn på bygatan och gården, och de djerfwaste trängde sig ända in i helgedagsstugan.

Der såg nuförtiden betydligt bättre ut än i forna tider. Det hade gått allt bättre och bättre för smeden Kummallinen. Han hade putsat upp den gamla stugan, byggt några rum till och fått en större smedja. Ingeniören hade redan länge haft sitt eget rum då han stundom besökt hemmet. Tid efter annan sände han både penningar och gåfwor till föräldrar och syskon.

Då nu den gamle fadren satt bredwid det rödmålade bordet i helgedagsstugan och förnöjd betraktade sonen med det breda bröstet, de tjocka ljusa lockarne och de glada blå ögonen och hörde på huru denne lifligt berättade om sina arbeten i Helsingfors, sin utrikesresa, till hwilken han fått stipendium, och allt emellanåt, för att tydliggöra sina beskrifningar, ritade allehanda märkwärdiga saker för fadren, då kom Johannes så wäl ihåg sina egna drömmar och förhoppningar och tänkte: „Gud har fört allt till ett godt slut!"

Men midt emot smedens port satt på sin tröskel i solskenet den gamla Kopparstina och underhöll grannarne med be-

rättelser om huru hon wiſste allt detta förut och huru hon alltid ſpått att det ſkulle blifwa något ſtort af ſmedens ſon.

„Men det war ju om ſmeden ſjelf du ſade att han ſkulle blifwa något märkwärdigt“, inwände en gumma.

„Ja“, ſwarade Stina fyndigt, „emellanåt går ſpådomen i andra led, ända till barn och barnabarn. Men nog wiſste jag det förut.“

Söndag på lördagen.

Bonden Mikael Rakfyrjä war en hederlig, arbetfam och omtänkfam man, men hade ett ftyft och enwift finne, fom gjorde, att han få wäl ute fom hemma war mera fruktad än älfkad. Han och hans huftru hade haft en hel fkara barn, utaf hwilka dock de äldfta redan woro gifta och bortflyttade. Nu fkötte han gården tillika med fin huftru och en dräng och höll äfwen fina twenne unga döttrar, af hwilka den ena ännu war näftan ett barn, famt fin enda fon, en tolfårig gofse, till hårdt arbete. Husbondens ftränghet och befallande fätt war kändt wida omkring, och derföre berättades, med ftort nöje, hiftorien om huru han en gång blef „ftukad", då han wille hafwa lördagen till föndag.

Gubben Mikko hade en dag haft en fwår wärk i ryggen och måfte, få ogerna han än wille lemna ett angeläget arbete på en nyodling, dock intaga fängen. Här låg han ganfka otålig, puftade och fuckade, grälade på barnen och fparkade jemt och ftändigt till den fwarta hönan, fom bäddat åt fig i fängens fotända, tills den kacklande flög upp och fprang under bordet, der den, uppretad och fkrämd, fortfor att ännu en lång ftund gå af och till med ett förbittradt ka, ka, ka. Emellertid hade Kopparftina blifwit efterfkickad, och tack ware hennes fkickliga gnidning fomnade husbonden mot qwällen och waknade följande morgon helt kry och raft igen.

„Hon är lika skicklig som en stadsdoktor, den der Stina", sade Mikko, medan han behagligt sträckte de wäldiga armarne mot taket och gäspade, „men mycket bättre att hafwa att göra med, ty stadsdoktorn skall genast hafwa penningar i näfwen om han inte widare än ser på ens tunga, och så måste han skrifwa sina papperslappar, och med dem skall man springa till apoteket och det behöfs åter penningar. Emellertid skall du, Lena, gifwa gumman en god wälfägnad, ty hon har werkeligen gjort mig en stor tjenst denna gång."

„Hon har fått kaffe redan nu på morgonen", swarade hustrun, „och frukosten blir snart färdig."

„Ja, ja, men dessutom skall du gifwa henne ett stycke fläsk och en par kappar potäter."

„Hon skall få det."

Då Stina efter frukosten skulle begifwa sig hem, sade husbonden:

„Tack nu för god handtering, Stina, jag är frisk och det war wäl, för arbetet der ute på ängen wore angeläget att få undan innan snön kommer."

„Gud ske lof för det, husbonde", swarade Stina och neg, „tag er nu till wara ändå, att det onda ej kommer tillbaka. Det är icke bra att dricka det kalla wattnet der ute, när ni är swettig och andtruten, utan låt drängen taga kalja med och sedan . . ." här närmade Stina sig husbonden och sade med litet sänkt röst: „håll wanten afwig på den hand ni håller qwistyxan uti."

Raksyrjä lofwade det och tillade: „Lena skall gifwa dig litet med på wägen, och behöfwer du häst till kyrkan i morgon, så kom bara hit."

Stina såg först litet förundrad ut, ty det war fredag i dag, men fann sig genast, tackade nigande och sade att hon icke ämnade sig till kyrkan i morgon. Hon aktade sig noga för att anmärka att det ju i morgon war lördag, ty hon

wisste wäl att Mikko Raksyrjä ej tyckte om motsägelser, derföre neg hon ytterligare, räckte handen åt husbonden och gick ut på gården, der wärdinnan mötte henne med den utlofwade gåfwan af fläsk och potäter.

Fram på förmiddagen, då husbonden gick förbi kokhuset (kotan) der hustrun skurade träkärl, sade han häftigt: „hwarföre är det icke eld i badstuguugnen redan, tänker du bestå oss „kallbadstu'" i dag?"

„Jag ämnade icke elda badstugan i dag", sade hustrun stilla.

„Icke det! Nå, har Mikko Raksyrjä nu blifwit så fattig, att han ej har råd att bestå sig bad på lördagen, eller kanske det bara är du som är rädd om ditt beswär."

Men far, det är ju fredag i dag", inwände hustrun förundrad.

„Det är lördag", skrek hennes man i wredesmod, „och laga dig fort till badstugan. Det är icke wärdt att du motsäger mig." Dermed gick han sin wäg.

Hustrun lemnade genast sitt arbete och gjorde skyndsamt upp eld i badstuguugnen. „Gubben är icke wan att wara owerksam en hel dag", sade hon för sig sjelf, „och gårdagen war derföre så lång som två."

Strax derpå kom yngsta dottren Inga och sökte efter modren. „Jasså, du eldar badstugan, mor", utbrast hon gladt öfwerraskad, „det är ju roligt, men hwarföre på fredag?"

„Far will det", swarade modren lugnt utan widare förklaringar.

Dessa ord, „far will det", hade warit lösen här i gården under hela hennes äktenskap, som nu warat i 25 års tid. Hon hade genast i början insett, att det enda sättet att få frid i huset war att gifwa efter och hade lärt alla sina många barn att utan motsägelse lyda sin far. Tjenarne, hwilka sågo sin matmoder stilla och utan knot rätta sig efter husbondens

stundom rigtigt orimliga fordringar, togo oförmärkt samma sätt, om de också icke i längden förmådde hålla ut, utan wanligen lemnade tjensten efter ett år. Men den som icke kunde lemna platsen, det war hustrun, som lofwat älska sin man i nöd och lust och hade nio barn att wårda och ofta nog skydda mot fadrens öfwerdrifna stränghet. I sitt milda sinne tänkte dock den goda qwinnan: „han är nykter, arbetsam och redlig. Jag må ju wara nöjd, då han så wäl förjer för mig och barnen och icke gör någon menniska orätt genom girighet eller bedrägeri.“

Denna samma dag wi nu tala om, gick husbonden under middagsrasten i ladugården och stallet för att se efter att allt war som det skulle wara. Han tittade också in i en liten hölada på gården och såg att den war nästan tom.

„Matti!“ ropade han med thordönsstämma.

Drängen, som just stod på trappan och rökte sin pipa, swarade: „här är jag.“

„Kom hit! Sade jag dig icke, din lurjus, att du i dag skulle släpa hö från skogsladan, emedan förrådet här hemma ej skulle räcka öfwer söndagen? Nu är det snart mörkt och ladan är tom ännu.“

„Husbonden befalte mig släpa höet på lördagen“, swarade drängen.

„Hwad är det då i dag?“ röt husbonden.

„Fredag“, swarade drängen förwånad, men i samma stund fick han ett slag på örat, som kom honom att wackla.

„Jag skall lära dig att motsäga din husbonde“, sade Mikko, „spänn för hästen och far till skogsladan.“

I drängens öga blixtrade det till, men han war en ung pojke ännu och derföre tryckte han mössan djupare ned och gick till stallet, der han temmeligen omildt handterade hästen och ryckte höskrindan ur libret så den brakade i fogningarne. Då

han sedan gick för att tända sin pipa i kokhuset, såg han eld i badstuguugnen och wärdinnan som bredde ut halm på lafwen.

„Jaså, wärdinnan eldar badstugan i dag", sade han, „är husbonden sjuk ännu?"

„Nej", swarade wärdinnan dröjande, „men han wille nu ändå hafwa bad."

Drängen förstod genast, att husbonden fortfarande trodde det wara lördag och smålog för sig sjelf, under det han likwäl inom sig hjertligt beklagade hustrun till den elake mannen. Han lade pipan ifrån sig och bar in en så stor börda god björkwed som rymdes emellan hans armar, lade den inwid badstuguugnen och gick sedan muntert hwisslande sin wäg. Wärdinnans saktmodiga och wänliga wäsen hade helt och hållet förskingrat hans dåliga lynne.

„Samma är det för mig", tänkte Matti medan han for den knaggliga skogswägen till ladan, „samma är det för mig. Nog kan jag hemta höet i dag så wäl som i morgon, men mera nytta hade han haft af mig på ängen ändå. Och badstuga! Ha, ha, ha."

Nu fick hästen en klatsch, och Matti började sjunga:

„Jos tänäpäin olis lauwantak'
Ja huomen' olis pyhä,
Niin saisin kultani kohdata
Ja mielen' olis hywä."

På eftermiddagen öppnade wärdinnan stugudörren och tillsade sin äldsta dotter att komma och bära watten till badstugan.

Flickan satt i wäfstolen och swarade litet wresigt: „hwad är det nu för en fredagsbadstu'? Jag som tänkte få mattorna färdiga i dag!"

Fadren, som inkommit för att taga qwistyxan och sedan åter begifwa sig ut till sitt arbete, hörde detta och stannade

med handen på dörrklinkan. „Hwad är det du wågar prata? Håll din mun och gör som mor din säger.“ Derwid gick han ut och smälde hårdt igen dörren under det han brummade: „jag tror alla menniskor äro galna i dag.“

Så wan war den enwise mannen att alltid hafwa rätt, att det icke ens föll honom in att tänka efter, huruwida det icke war han sjelf som misstagit sig. Dessutom war han nu så upptagen af det angelägna arbetet, hwilket han wille hafwa afslutadt i dag, så han snart glömde alla förargelser.

Följande morgon steg husbonden upp litet senare än wanligt, såsom hans sed war om söndagarne, iklädde sig helgdagskläder och satte sig wid bordsändan, lugnt rökande sin pipa i stället för att börja slöjda, såsom han annars brukade göra under de mörka morgnarne på höjten och wintern. Husfrun, som såg att det måste wara söndag i dag eftersom det war lördag i går, gjorde ett nekande tecken åt Inga, som sömnig och okammad ämnade taga sin stickstrumpa. Inga, stannade midt i en gäspning och stirrade förwånad på modren. Men denna passade på, då hon gick förbi henne med mjölkstäfwan, att hwiska:

„Ser du icke, att far tror att det är söndag. Kamma och twätta dig och sopa stugan wäl och se efter att kaffepannan börjar koka.“

Då modren och den äldre dottren gjort undan sina morgonsysslor i ladugården och kokhuset, putsade äfwen de sig omsorgsfullt och satte sig i stugan helt lediga som på en söndagsmorgon. Matti, som warit i stallet för att sköta om hästarne, kom just in för att fråga någonting om arbetet, men då han såg spinnrockarne undanställda, stugan sopad, menniskorna helgdagsklädda och husbonden läsande i sin psalmbok, förstod han genast huru sakerna stodo. Ett skälmskt leende drog öfwer hans ansigte, men strax derpå begärde han med största allwar ett twättfat och en twålbit af Inga. Flickan, som war både flat

och förtretad öfwer denna löjliga söndag, lemnade honom det begärda, men då hon i det samma kom att se upp i den unge drängens ansigte, der åter det lustiga leendet spelade, brast också hon ut i ett sakta skratt och sprang hastigt ut i förstugan, för att fadren ej skulle märka hennes munterhet.

Litet senare på förmiddagen kom en af de gifta döttrarna, som bodde i närheten, på något ärende till modren. Hon war naturligtwis hwardagsklädd och stälde, sedan hon helsat, sin lille gosse, iklädd en ganska lördagsmässig skjorta, på golfwet, der den lille blef stående med sitt smutsiga finger i munnen.

„Har icke mor din badat dig i går och gifwit dig en ren skjorta?“ frågade morfadren seende upp från sin psalmbok.

Den gifta dottren hade just på läpparne någon inwändning om att det ju war lördag i dag och derföre ursäktligt om man ej war så ren, men uttrycket i modrens ansigte och ett litet tecken af systern gjorde också henne uppmärksam, och när hon blickade sig omkring i stugan och såg fadrens psalmbok och högtidsdrägt, begrep hon att någonting owanligt war på färde. Wälbekant med hans stränghet och enwishet, teg hon således och winkade endast modren till ett hörn af stugan, der hon hwiskande framförde sitt ärende att få låna ett par kardor och med det samma frågade hon hwad det skulle betyda, att de firade helgdag på lördagen.

„Jag trodde far skulle wara ute på sin nyodling“, sade hon slutligen.

„Så är det“, sade modren, äfwen hon litet förlägen öfwer detta misstag, „men far war sjuk en dag och den föreföll wäl honom så lång som två, och nu tror han att det är söndag i dag. Du wet, att det icke är wärdt att motsäga honom. Herre Gud, wi kunna ju nu precis hwila oss också en dag, deruti är ju intet ondt, och arbetet på ängen afslutade han i går.“

„Men i morgon?" frågade dottren, „I kunnen wäl ej arbeta på söndagen?"

„Nå ja, i morgon få wi se, kanske far sedan märker . . ."

Hon hann ej affluta meningen, ty husbonden sade förwånad: „hwad går nu åt presten, som under kyrktiden är ute och reser?"

Alla skyndade till fönstren. Ganska rigtigt. Ett åkdon stod för trappan, och derur steg församlingens pastor tydligen ämnande sig i stugan. Wärdinnan skyndade sig att blåsa på glöden i spiseln och lägga på några stickor och små klabbar, Inga skickades efter watten till kaffepannan och den gifta dottren putsade sin lilla gosses näsa förmanande honom att wackert räcka handen åt presten, då denne skulle helsa på honom. Pastorn steg in, helsade wänligt på alla och satte sig sedan på den framställda stolen.

„Jag kommer från ett sjukbesök här i trakten", sade han, „och wille wika in hos er, Raksyrjä, för att tala om den der rotfattiga gumman ni senast berättade om. — Det är rigtigt glädjande", fortfor pastorn med wälbehag seende sig omkring i stugan, „att komma till ett så ordentligt och trefligt hem som det här är."

Gubben Raksyrjä ämnade anmärka, att man ju åtminstone på söndagen brukade hafwa till och med ett fattigare hem städigt, då alla arbeten kunde ställas undan, men han war så förwånad öfwer att se församlingens enda prest på resa under kyrktiden, så han ej kom sig före att säga ett enda ord. En hastig misstanke att det icke war söndag i dag flög också genom hans hufwud och förde bloden glödhet till hans ansigte, då han kom ihåg huru han i går twingat hela gårdens folk att handla som om det warit lördag.

„Man säger", återtog pastorn, „att bönderna i största

delen af Tawastland ej hafwa rigtigt snygga och ordentliga rum, men roligt är att se det undantag finnas."

Wärdinnan, som dels wiste att hennes hem wanligtwis war långt ifrån snyggt och kände att detta war ett oförtjent beröm, dels fruktade att hennes man skulle yttra något som upplyste presten om misstaget på dagen, stod med nedslagna ögon midt på golfwet och wiste ej hwad hon skulle swara, slutligen sade hon:

„Der man har bara ett rum, hwarest alla arbeten måste göras, kan man ej alltid hafwa det så snyggt."

„Det är sant", medgaf pastorn, „men det är dock stor skilnad på ett rum som putsas hwarje dag eller ett som står hela weckan i samma skick. Jag ser psalmboken på bordet. Det gläder mig, att ni börjar er dag med Guds ord. Hwarje husfader borde taga exempel af er och för sitt husfolk läsa en psalm eller en kort bön hwarje morgon. Det skulle hafwa en stor wälsignelse med sig, och mera än några minuters tid skulle ej dertill åtgå."

Wärdinnan hörde nu kaffepannan koka öfwer och skyndade till spiseln. Inga och Henrika sprungo af och an emellan bodan och stugan, bordet och skåpet för att hemta grädda, hugga socker och ställa fram koppar, medan den gifta dottren sprang hem efter en hwetebulle, då i föräldrahemmet ej fanns något.

Sedan pastorn druckit kaffe och med husbonden samtalat om sitt ärende, reste han åter bort. Men nu kom det en pinsam stund för gårdens folk. Icke ens ungdomen hade mod att skratta. Matti stod med ryggen åt rummet, stoppande sin pipa. Inga företog sig att kamma sin lille bror, och Henrika gick ut för att följa sin äldre syster som, sedan hon fått kardorna, skyndsamt begaf sig hem, fruktande ett werkligt åskwäder, då fadren skulle märka att han misstagit sig och skulle fara ut emot sitt husfolk såsom han brukade, då han blef ond.

Wärdinnan öppnade sin klädkista och låtsade söka der någonting, äfwen hon wäntande en storm. Husbonden satt tyst och med nedböjdt hufwud wid bordet. En sådan förödmjukelse hade han i hela sitt lif ej erfarit. För stolt war han att med ord erkänna sitt misstag, men han sade med owanligt foglig röst, att Matti skulle spänna för den yngre hästen, han wille fara till handelsmannen i kyrkbyn som hade en mjölkko till salu. Då han satte sig upp i åkdonet, sade han:

„Du kan hugga resten af det granris du hemtade hem i denna wecka och gå sedan till smeden med den andra hästen, den bör skos."

Matti nickade helt allwarsamt såsom om de aldrig börjat sin dag som söndag, men då husbonden icke mera syntes till, öppnade han sin breda mun till det hjertligaste skratt och gick derpå till sitt arbete. „Onödigtwis twättade jag mig", sade han, „men det är nu det samma, presten berömde ju renlighet." Och så skrattade han igen.

Der inne surrade spinnrockarne och Henrika klappade flitigt på i wäfstolen, glädjande sig åt de wackert randade mattorna, som hon i morgon skulle få utbreda på golfwet i den lilla kammaren bakom stugan. Modren ordade icke widare om fadrens misstag, men på eftermiddagen företog hon sig att tillika med de båda döttrarna skura och feja både stugan och kammaren, föra bort alla onödiga saker, skräp och söndriga kärl, orena kläder och tomma korgar. Pastorns oförtjenta beröm hade gripit henne djupt, och hon hade behof af att försöka om det ej ginge för sig att hålla hemmet snyggare.

Då husbonden sedan om aftonen kom hem, fann badstugan ännu en gång eldad, granriset hugget, hästen skodd, stugan så snygg och putsad som den eljest brukade wara endast till stora högtider och en god hafwergrynsgröt rykande i fatet på bordet, kände han ett stilla wälbehag genomströmma hela sin warelse, och för första gången under 25 års tid rörde

sig inom honom en känsla af erkännande och tacksamhet mot den stillsamma goda qwinna, som en så lång tid warit hans lydiga slafwinna.

Men historien om lördags-söndagen spred sig hastigt i bygden. Matti kunde ej låta bli att berätta den åt några bekanta, och hwar och en, som kände Mikko Raksyrjä, tyckte det wara ett så förträffligt straff för hans enwishet och herfklystnad.

Twenne goda saker hade emellertid den märkwärdiga söndagen werkat. Stugan på Raksyrjä hade bestämdt fått ett prydligare utseende sedan den dagen och husbonden ett fogligare sätt mot sitt husfolk.

Så lyder den historien.

Anna-Lisa.

„Öfwer en ringa ting har du warit trogen."
Math. 25: 21.

Anna-Lisa war gästgifwarpiga. Det är icke just någon särdeles hög eller förnäm plats här i werlden och inte är den så afundswärd heller, men äfwen der fins pligter som kunna uppfyllas bra eller illa, och äfwen der kan man uträtta något om man will. Anna-Lisa hade sjelf förtjenat sitt bröd nästan från det hon kunde gå. Först som tiggare, sedan som wallherde och barnpiga, och wid sjutton års ålder kom hon till Kaukola gästgifweri, der hon sedan stannade många år, emedan som hon sade, det war hufwudsaken att hafwa arbete och det war det samma hurudant arbetet war, bara det war redligt. Icke war det så lätta dagar hon hade, men Anna-Lisa tyckte att „någon måste ju wara gästgifwarpiga också, och då kunde hon ju wara det lika gerna som någon annan." Hon war också en flicka som inte någon wärdinna gerna lät gå ifrån sig, om hon blott sjelf wille stanna. Hon war stark och frisk, flitig och oförtruten, så ärlig som guld och så tålig och godmodig som man bara kunde önska. Hon hade tungt arbete hela dagen och ganska litet ro om natten. Hon blef jemt och ständigt ropad och skickad, än skulle hon baka, än brygga, än skulle hon koka kaffe åt en resande, än skaffa skjutshästar. Och när hon om aftonen wäl hunnit somna, bultade det på dör-

ren. Då måste hon stiga upp, tända en perta och öppna dörren, tända ljusen och söka fram dagboken. Men det war ej nog med det. Stundom, då det war en regnig höstnatt eller en kall winterafton, wille den resande ha en sup att stärka sig med eller litet mat eller en brasa, och det dröjde en god stund innan han reste igen. När då Anna-Lisa, frusen och sömnig åter uppsökte sin hårda halmbädd och med stort wälbehag drog fårskinnsfällen öfwer sig, kunde det hända att två eller tre slädar körde in på gården. Der funnos kanske gamla, hesa herrar som wille hafwa toddy, frusna fruntimmer som behöfde brasor och en hel mängd sömniga, kinkiga barn, åt hwilka det skulle bäddas, och allt sammans skulle ske genast. En wille ha twättwatten, en annan wille hafwa smörgås, en begärde ljus och en skulle ha papyrosser. Klockan blef både tolf och ett, innan alla kommo till ro och den trötta flickan fick hwila.

Gästgifweriet låg alldeles inwid kyrkan, och ofta nog fick Anna-Lisa derföre om söndagarne sticka sig in dit, om ej för längre stund så åtminstone under predikan, men lika ofta hände det, att hon war så upptagen af att passa upp resande, så hon ej hade tid att gå i Guds hus. Då brukade hon passa på den första lediga stund hon fick och obemärkt smyga sig till en liten kammare bakom badstugan, der hon kunde höra psalmsången från kyrkan och der hon, i en kista, hade sin psalmbok och katekes äfwensom andra skatter. Först läste hon en morgonpsalm, sedan dagens ewangelium och några kyrkoböner, och slutligen en liten bit i katekesen. När detta war gjordt, tog hon fram några gamla tidningar, qwarlemnade af resande uppe i gästrummen. På dessa funnos emellanåt fläckar af smör och skinka eller luktade de sill, ty de hade legat i wägkost-korgen, men stundom woro de ännu rena och nya. Dessa studerade den fattiga flickan flitigt. Sådana små stunder i badstugukam-

maren woro Anna-Lisas enda fröjd under weckan och likasom gåfwo henne nya krafter att åter börja sitt arbetsamma lif.

En herrgårdsjungfru af hennes bekanta hade en gång sagt: „jag skulle inte för något i werlden wilja wara gäst-gifwarpiga. Först är det ett sådant slaflif och sedan är det just sällan någon heder i dem."

Anna-Lisa blef sällan ond, men nu sade hon förbittrad: „heder — någon heder! Se du till att herrgårdsjungfrurna stå emot sina frestelser, nog skall jag förja för mina."

Och werkeligen fanns det icke någon stadigare och heder-ligare flicka i hela socken.

Det fanns en tid, då äfwen Anna-Lisa war en tanklös flicka, som gjorde nätt och jemt så mycket hon måste men icke mera och som tänkte mest på sig sjelf och sitt eget nöje. Det war i den gamla prestens tid. Han hade så långa predik-ningar fulla af granna ord och werser, men det hjelpte icke Anna-Lisa mycket, ty hon somnade wanligen strax i början, trött som hon war af sitt mödosamma arbete och sin knappa nattsömn. Men så kom det en ny prest till socken. Han war ung ännu och icke woro hans predikningar mycket långa, men det war förunderligt huru de kunde hålla menniskorna wakna. Anna-Lisa war en ganska okunnig, stackars flicka, men twenne påståenden af den nye presten hade gjort synnerligen djupt in-tryck på henne.

En dag hade han talat om en kristens pligter och trons frukter, och huru hwar och en har tillfälle att göra godt åt sin nästa, samt uppfylla sina pligter mer och mindre wäl, om han blott ger akt derpå. Anna-Lisa tänkte: „ja det kan wara för andra, det der, men icke för mig, en sådan fattig skjutshäst som jag är. Jag måste gå dit man skickar mig." I det samma sade presten: ingen plats på jorden är så ringa att ej dessa ord skulle passa in på hwarje kristen. Äfwen den fatti-

gaste tjenare har fått sitt pund att sköta och måste en gång göra räkenskap derför."

Det andra minneswärda ordet presten sade war att „allting sker till wårt bästa." Gud, som styr wåra öden, är så kärleksfull och wis, att huru mörkt det än ser ut för oss emellanåt, kunna wi dock wara säkra på att det leder till en god utgång.

Detta gaf nu den fattiga flickan mycket att tänka på. Då hon kom hem från kyrkan, war det som om hon nu först kommit i tjenst. Allting war så nytt, då man betraktade hwarje syssla som en kristens pligt. Med större beredwillighet än någonsin förut betjenade hon de få resande som i dag passerade och hjelpte sedan wärdinnan i ladugården med raskhet och ordning.

Från hösten kom en ny dräng till gården. Antti war en glad och wacker gosse och blef snart icke allenast Anna-Lisas, utan hela byns stora favorit. Han war skämtsam och wänlig mot alla flickor, men i synnerhet tycktes han wara det mot Anna-Lisa. En gång hade han också rigtigt friat till henne, men det war på ett så öfwerdådigt och sjelfswåldigt sätt att den unga flickan sprang bort utan att swara. Under följande sommar woro smittkopporna mycket gängse i nejden. Äfwen Antti insjuknade swårt. När han nu suckande och stönande af smärta och feberhetta låg i sin säng, högt under taket i hållstugan, rördes Anna-Lisas medlidsamma hjerta, och hon bad att den sjuke skulle få flyttas till den lilla kammaren bakom badstugan.

„Här är så warmt", sade hon, „och så mycket flugor och prat och buller."

„Det är sant nog", sade wärdinnan, „men hwem skall sköta honom der? Här kan hwar och en gifwa honom en dryck watten, men der ligger han så ensam."

„Nog skall jag sköta honom", swarade Anna-Lisa, „jag springer nog dit allt emellanåt."

Så blef Antti flyttad till den swala, stilla badstugukammaren, och Anna-Lisa höll sitt löfte att titta till honom allt efter litet. Hon hade hört, att doktorn ordinerat åt någon linnelappar, doppade i kallt watten, som skulle hållas på ansigtet för att hindra kopporna att slå ut i ögonen och på näsan. Detta försökte nu också Anna-Lisa. Under de långa sommarnätterna satt hon timtal och baddade hans ansigte, eller låg hon på bara hårda golfwet för att ej somna så djupt, att hon ej skulle höra hans rop då han wille dricka. Till den uppoffrande flickans stora glädje tillfrisknade också Antti. Men nu blef det hennes tur. Också hon fick ligga i badstugukammaren och nog war der swalt och stilla, men ack! ingen baddade hennes ansigte, och sällan kom någon ihåg att skaffa henne friskt watten. Det blef höbergningstid, alla woro ute på höängen, och wärdinnan, som war ensam hemma, måste betjena de resande, laga mat åt folket och hade endast då och då tid att titta in till den sjuka.

„Också detta skall wara till mitt bästa", suckade Anna-Lisa, „fast det är swårt att tro."

Efter tio långa weckor kunde Anna-Lisa åter stiga upp och börja med lättare arbeten. Wid middagsbordet war den unge drängen åter pratsam och full af glada infall som wanligt. Slutligen wände han sig också till Anna-Lisa och sade skämtsamt: „stackars flicka! Inte war du wacker förr, men nu är du sådan, att du kunde få hästarne att skena bara genom att wisa dig för dem."

Husbonden war en tystlåten man, men nu såg han upp och sade allwarsamt: „jag tycker du, Antti, borde wara den sista att tala om hennes koppärr."

Antti blef blodröd och böjde sig ned för att taga upp sin knif som han fält, och de öfriga åto tysta med nedslagna ögon, men Anna-Lisas tårar runno stilla och ymnigt.

Någon tid derpå war hon sysselsatt med att twätta klä-

der i kokhuset, då hon, genom den glesa wäggen, såg Antti komma för att hemta watten från brunnen, som stod der strax bredwid.

Granngårdens unga dotter stod wid gärdet och pratade med honom.

Plötsligt sade Antti: „har du redan talat wid din fader?"

„Ja, men han sade, att det allmänt talas om att du skulle gifta dig med Anna-Lisa."

„Gästgifwarpigan? nej tack! Dig har jag ju tyckt om hela tiden."

„Godt, säg det då åt far, han tror mig inte. Han säger att du ej borde lemna Anna-Lisa."

„Aldrig har jag ju lofwat henne någonting", sade Antti förtretad, „hwem skulle gifta sig med en sådan uggla . . . ja nog är hon ju beskedlig, men . . . ."

Derwid hoppade han öfwer gärdet och förswann ur Anna-Lisas åsyn.

Heta tårar droppade ned i twättbunken, medan den stackars flickan tänkte på hwad hon hört. Men det kunde ej hjelpas. „Nog är det godt för presten att tala", sade hon för sig sjelf. „Han har en ung, wacker fru och en treflig prestgård och små, söta barn, men jag — skall detta också wara till mitt bästa? Nej, bara till min sorg och skada är det." —

Då Anna-Lisa slutat sitt arbete, war det redan nästan mörkt. I stugan sutto omkring elden skjutskarlarne och Antti som hwisslade en glad wisa, samt den andra tjensteflickan med sina kardor och sin ullkorg. Anna-Lisa war ganska trött och äfwen litet frusen, ty det war en kall höstafton och hade börjat regna starkt. Ingen gjorde min af att lemna en warm plats åt henne. Hon gick då till sin säng i hörnet af stugan, bytte om kläder och tog sin stickstrumpa.

Sent på aftonen, då alla redan ätit och uppsökt sina hwiloplatser, hemkom en liten skjutspojke helt genomwåt och

gråtande af köld. Anna-Lisa, som just ämnade lägga sig, tyckte synd om den lille stackaren och blåste upp elden i spiseln ånyo. Derpå lät hon honom aftaga sina våta kläder, gaf honom en gammal yllekjol och en fårskinnspels att swepa om sig medan kläderna torkade och wärmde sedan litet öfwerblefwen soppa åt gossen, som åt med god appetit och snart warm och mätt kröp upp på ugnen för att sofwa.

Anna-Lisa hade sett huru trasiga och usla den stackars pojkens kläder woro. „Det är ej underligt att han fryser", sade hon, „när han har så många hål i tröjan, att blåsten hwiner genom den som i ett såll."

Följande afton tog hon några bitar tyg ur sina egna små förråder och lappade gossens tröja och byxor, stoppade hans strumpor och wantar, och då han så glad och rörd tackade för denna owanliga wänlighet, kände den fattiga flickan sig så nöjd och lätt om hjertat, att det war som en del af hennes sorg blifwit aflyftad.

Sedan tog hon sig ofta an de fattiga små skjutspojkarne, som så öfwergifna och ofta så illa klädda blefwo skickade i skjuts af sina husbönder.

En winternatt kom en resande herre, som nödwändigt skulle hafwa häst och wille resa widare. Turen att skjutsa föll då på en tioårig liten pilt som, medan han spände för hästen med sina frusna små fingrar, gret bittra tårar och snyftade jemmerligt.

„Hwarföre gråter du?" sporde Anna-Lisa.

„Jag är så rädd att komma tillbaka", swarade gossen, „det är ett långt håll och en ödslig wäg, och man talar om att der sprungit en hel skock wargar öfwer wägen wid den stora backen."

Den beskedliga gästgifwarpigan gick in för att wäcka de andra karlarne och frågade om ej någon af dem wille gå i gossens ställe, men dessa förklarade att de wisst icke onödigt

wis wille fara ut en sådan iskall, stormig natt, och att pojken war stor nog att hålla sina egna turer.

Då tog Anna-Lisa en warm skinntröja på sig, swepte en stor schal om hufwudet och satte sig upp på kuskbocken. „Gå nu och lägg dig", sade hon till gossen, „jag far i ditt ställe, och nog skall jag sköta om din häst."

Huru glad den lille karlen war häröfwer kan man tänka sig.

Följande afton war det åter kallt och snöyra. Alla hållhästarne woro uttröttade, ty det hade warit owanligt många resande, så att hela turen gått ut. Då kom ännu en herre som skulle till närmaste stad.

„Det måste wara en rik patron", sade skjutskarlen som hemtat honom, „han har en stor läderpung hängande wid bältet, och då han skulle betala mig, såg jag att hans plånbok war så full med sedlar och silfwer, att den knappt wille gå fast."

Gästgifwaren kom nu in och tillsade Antti att spänna för en af gårdens hästar och skjutsa den resande till staden. Antti lydde. Medan han drog pelsen på sig och knöt baschlyken om hufwudet, war han ännu mera än wanligt högljudd och munter, sjöng och hwisslade, men Anna-Lisa, som helt tyst satt i sin wrå med stickstrumpan, tyckte att hans ögon sågo underligt wilda och oroliga ut. Och just innan han gick, drack han nästan ett halft qwarter bränwin i ett tag — för att wärma sig, sade han.

Klockan war tolf på natten, då han återwände. Anna-Lisa, som warit uppe i dagboksrummet för att släcka ljuset, sedan postiljonen warit der inne, war ännu uppe och tände en perta för att lysa in Antti.

„Hwad sitter du och waktar på folk", snäste han, då han gick förbi henne i dörren.

„Jag har ej waktat på dig", swarade hon förwånad öf-

wer hans owanligt wresiga ton. „Postiljonen for just, och jag war uppe för att släcka ljuset.“

„Jaså han for?“

„Ja. Du mötte wäl honom?“

„Jo, jo det är sant.“

Antti satte sig på bänken wid spiseln och stirrade tyst på den brinnande pertan. Han war blek och hans läppar skälfde. Då och då tog han sig med handen om pannan, och handen darrade. Förwånad och skrämd betraktade Anna-Lisa honom och kom ej ihåg att hon ju skulle lägga sig.

„Nå hwad står du här!“ utbrast Antti och reste sig häftigt, „det är ju som jag säger, du waktar på mig.“

„Antti“, sade Anna-Lisa sakta och bäfwande, „hwad går åt dig, hwad har du gjort?“

„Akta dig flicka!“ utbrast Antti i wredesmod, men hejdade sig och kastade en hastig blick på det sofwande gårdsfolket, men ingen hade waknat.

„Store Gud, din skjortärm är blodig?“ utbrast Anna-Lisa, och hennes knän swigtade.

Antti grep henne i strupen och sade med sammanbitna tänder: „om du icke tiger, så är detta din sista stund .... jag har ju ... jag har skadat mig på timmelstången .... hästen, det förbannade kreaturet wille bita mig, bet mig litet .... gå nu och lägg dig .... war ej ledsen på mig ... du har ju alltid warit så god emot mig .... skötte mig när jag war sjuk ... nog kan du begripa att jag ej gjort något annat än fört den der herrn till — ja till någon i staden.“

Anna-Lisa wågade ej swara ett ord, men hon blef mer och mer öfwertygad om att Antti begått något ondt, kanske någonting förfärligt. Hon gick långsamt till sin säng och lade sig, men sofwa kunde hon icke. Antti satt ännu länge framför spiseln och kastade då och då en skygg blick bort till den

mörka wrån der Anna-Lisas säng stod. Slutligen, då pertan brunnit ut, gick äfwen han till hwila och somnade tungt.

Några dagar derpå kom länsmannen till gården. Han brukade allt emellanåt fara der för att inspektera gästgifweriet, men denna gång blef Anna-Lisa så hwit som ett lärft, då hon såg hans släde stanna framför trappan.

„Hwem war det som skjutsade den der ölbryggaren till staden, häromdagen?" frågade länsmannen, då Anna-Lisa kom för att öppna dörren till gästrummen.

„Har här rest en ölbryggare?" frågade Anna-Lisa.

„Jo, den der feta herrn med rödt bälte, sälskinnsmössa och blind på ena ögat."

„Jaså. Jo gårdsdrängen Antti skjutsade honom. Har . . . . något . . . händt honom?" frågade Anna-Lisa med darrande läppar, hennes hjerta klappade så att hon knappt kunde andas.

„Hwar är den karlen nu?"

„Han hugger granris på gården."

„Är husbonden hemma?"

„Ja."

„Bed honom komma hit."

Gästgifwaren kom. Snart blef Antti inkallad, wärdinnan och några skjutskarlar samt Anna-Lisa. Brofogden infann sig jemte en nämdeman, och det blef ett ordentligt förhör. Den resande ölbryggaren hade aldrig framkommit till staden; postiljonen hade, då han senast passerade, sett blodspår leda till skogen wid wägen, och nu war ölbryggaren funnen, mördad och nedgräfd i snön. Hans guldklocka och alla hans pengar, flera, flera hundrade mark woro borta. Misstanken föll swår på karlen som skjutsat honom, och det war Antti. I början nekade han enwist och påstod bara att han fört den resande fram till staden, men sedan började han motsäga sig sjelf, blef allt blekare och oroligare och började slutligen gråta. Nu skulle

äfwen Anna-Lisa säga hwad hon wisste. Huru bittert och tungt war det ej att nödgas wittna emot den hon så mycket hållit af! Men sanningen måste sägas. Hon wisste ju ej mycket, men Anttis oro och underliga sätt, samt den blodiga skjortärmen talade hon om. Hon hade hellre welat låta afskära sin tunga än säga detta, men sanningen måste ju fram. Slutligen bekände Antti. Han skulle snart gifta sig och behöfde penningar, och det war ej hans mening att mörda, men ölbryggaren märkte hans affigt att stjäla läderpungen och framtog sin rewolwer, då gaf honom Antti ett djupt stygn med sin knif, och — så war det gjordt. Då länsmannen for bort, och Antti blek, med nedböjdt hufwud satt bredwid brofogden och fördes bort som en fånge, knäppte Anna-Lisa sina händer och sade sakta under strida tårar: „äfwen det, som jag trodde wara till min sorg och skada, war till mitt bästa . . . "

Sedan började hon ställa i ordning rummen och göra upp eld i kakelugnarne som om ingenting händt, men hennes hjerta war tungt som en sten.

Hwarföre skulle den unge, glade gossen göra sig sjelf så olycklig! —

Nu körde en släde åter upp på gården. En ung man med lyra i mössan steg ur och kom in i dagboksrummet. Han larmade och swor och befate in två flaskor öl. Anna-Lisa ställde fram dagboken och bläckhornet och ordnade bordduken.

„Nå kommer det snart?" frågade studenten wresigt.

„Jo", swarade Anna-Lisa lugnt, „men jag tycker herrn fått tillräckligt af den sorten redan. Bäst wore att lägga sig och sofwa och sedan äta en bit sill med smörgås."

Då blef den unge herrn ond och sade, att han nog wisste hwad han behöfde, och att hon skulle lyda genast. Han fick också det begärda.

En timme derpå, då Anna-Lisa kom för att se om ej herrn skulle resa redan, låg han på golfwet och sof, iklädd

pels och mössa, och bredwid honom låg den fylda portmonnän, som fallit ur fickan. På bordet stodo de båda ölbuteljerna tömda.

„Åhå ditt stackars kräk", sade Anna-Lisa medlidsamt, „du är ju ej bättre än den sämsta skjutskarl, och du borde ändå förstå bättre."

Derpå tog hon portmonnän i förwar, lade en dyna under den sofwandes hufwud och gick åter bort.

Mot aftonen waknade studenten. Då Anna-Lisa kom för att tända ljus, satt han helt skamflat och allwarsam wid bordet.

„Du har wäl icke sett min portmonnä?" frågade han nedslagen.

„Här har warit många resande sedan dess, och herrn har legat för öppna dörrar", swarade Anna-Lisa.

„Det är sant. Men hwad skall jag nu göra, det war hela min reskassa."

„Ja en annan gång måste herrn hålla bättre reda på sin kassa", förmanade Anna-Lisa, „kanske har han en fattig mor som många andra studenter, och här äro penningarne."

„Hwad säger du? Mina penningar!" Studenten sprang upp och drog portmonnän till sig. „Hederliga flicka! Jag war kanske ohöflig emot dig då jag kom, förlåt mig!"

„Jag är icke wan wid så mycken höflighet", swarade Anna-Lisa med sitt lugna leende.

„Se här åtminstone dricks pengar för din ärlighet."

„Nej tack", sade Anna-Lisa „behåll han sin reskassa, jag war icke ärlig för belöningens skull."

Ett år derefter kom ett ensamt fruntimmer till gästgifweriet. Det war storm och snöslask och började redan mörkna mot qwällen. Den resande war en helt ung flicka och hon hade i flera år rest här, på wäg till och ifrån skolan. Anna-Lisa kände också igen henne, men förwånade sig öfwer att

hon, som alltid warit så glad och pratsam, nu war tyst och blek och såg så outsägligt sorgsen ut. Förgäfwes sysslade Anna-Lisa beställsamt omkring henne, hängde upp hennes wåta kappa att torka, bäddade hennes säng samt frågade om hon ej wille hafwa någonting warmt till qwällen. Nej, hon wille intet hafwa. Anna-Lisa hade nu gjort allt hwad hon kunde, men hade så swårt att lemna den stackars unga flickan ensam och sorgsen. Derföre lyftade hon en stol till brasan och sade:

„Min kära unga fröken, kom och sätt er här, ni är frusen och trött."

Och då den främmande lydde, lade Anna-Lisa sig på knä på golfwet, aftog den unga flickans wåta kängor, hängde strumporna på ett snöre öfwer kakelugnen och började warsamt gnida de kalla små fötterna med sina grofwa, hårda händer.

Då smälte den främmande unga damens tysta, tunga sorg, och hon brast ut i heta tårar.

„Hwad du är god och wänlig", sade hon, „tack, tack! Gud skall löna dig!"

„Nå jag såg att fröken hade en stor sorg, och jag wet hwad sorgen will säga. Fröken har ju också rest här förut flera gånger om året, så att det war likasom en bekant."

„Ja, kära du."

„Men jag wille bara säga att allt som sker, sker till wårt bästa. Det sade wår pastor och fast jag ej kunnat tro det rigtigt förut, så wet jag det nu."

Anna-Lisa berättade nu sin egen lilla historia om Antti och sade sedan: huru förfärligt hade det inte warit om jag kommit att gifta mig med en sådan man och han blifwit fader åt flera små oskyldiga barn."

Den unga damen sade: „jag kommer just nu från min fästmans begrafning. Wisst är det swårt att tro att det är till mitt bästa, men jag wet att Gud sändt mig den sorgen, och jag måste ju lita på hans kärlek. Tack för att du på-

minte mig derom." Nu framtog hon ett fotografikort och wisade det för Anna-Lisa. „Så såg han ut."

Det war en ung man med lockigt hår och en student-mössa i handen. Anna-Lisa igenkände genast den unge herrn, hwars reskassa hon en gång tagit i förwar.

„Ja, ja", sade hon med tårar i sina ärliga ögon, „nog war han en wacker ung man, men kanske Gud såg att han skulle göra er sorg, och derföre tog han honom ifrån er. Gå nu och lägg sig, jag skall hemta en kopp warm mjölk och en skorpa."

När den unga främlingen kommit till ro, släckte Anna-Lisa ut ljuset, sköt sakta till dörren och lade sig på mattan framför kakelugnen i det yttre rummet. „Ty", sade hon, „det är så tungt att wara ensam, när man är sorgsen."

Så fortfor den fattiga gästgifwarpigan att göra godt och bewisa kärlek på sin ringa plats och försökte samwetsgrant uppfylla sina många åligganden, för det hon wisste, att det war hennes pund och det måste skötas. Sällan fick hon någon tack eller erkännande för sina bemödanden, men en inre tillfredsställelse uppfylde hennes hjerta, och så småningom wek den tunga sorgen ifrån henne, så att hon återfick sitt förnöjda sinne och gick stilla sin wäg fram, förtröstande på Gud.

Då Anna-Lisa blef gammal, hade hon sparat ihop så mycket, att hon kunde köpa en liten egen stuga. Den låg så nära kyrkan att hon, likasom förut i badstugukammaren, kunde höra psalmsången om söndagarne. Der lefde hon så lycklig och lugn med sin katt och sin höna, sin spinnrock, psalmbok och kaffepanna, och nu fick hon hwila ut efter alla mödor.

Niinis friare.

Det war en solklar winterdag. I den stora stugan på Tenhiälä gård sutto några qwinnor sysselsatta med sina handarbeten, då en wacker släde körde upp på gården och stannade wid stallet. Ur släden steg en medelålders man, klädd i en ny och wacker pels med ett många alnar långt rödt bälte. Han tog betslet ur den ystra hästens mun, band grimskaftet wid en jernring i stallwäggen och tog sedan ett brokigt täcke ur släden, med hwilket han öfwertäckte den af swett drypande hästen. Under allt detta war det en stor uppståndelse i stugan. Wärdinnan sköt hastigt spinnrocken ifrån sig och sade:

„Det är minsann Järwenpää husbonden. Skynda flickor, ställ kaffepannan på. Niini, gå fort i kammaren och kläd dig fin och snygg. Maja, kasta undan det der skräpet wid dörren, här ser ut som i Jerusalems förstöring. Stina, spring fort till Pippa-Ewa efter hwetebröd. Woi, woi när jag inte har så mycket som en skorpa i huset! Hwar är mitt förkläde? Jaså der. Klädning hinner jag ej mera byta om. Nå, Niini, hörde du inte? gå fort och kläd på dig."

En ungefär fjortonårig lång och wacker flicka lemnade långsamt sin wäfstol och sade:

„Hwarföre skall jag kläda mig? Han har wäl ärende till mor, jag går under tiden och wattnar kalfwarne."

„Nej, du går och kläder dig. Nu kommer han!"

Niini gick fnurrig in i den lilla kammaren bakom förstugan och modren beredde sig att med ett inställsamt leende

emottaga den rike och aktade gästen. Pigorna, som nyfikna sprungit till fönstret, skyndade nu ut, den ena till Pippa-Ewa, den andra till kokhuset, medan rotegumman mor Sara tände en god brasa i den endast halfeldade helgdagsstugan, dit Järwenpää husbonden nu infördes.

Om en stund kom husets dotter ut ur kammaren och ställde sig obeslutsam wid fönstret i hwardagsstugan.

„Det war rätt, Niini", sade gamla Sara, „nu är du fin. Sanna mina ord att det war ej för ro skull den långa branden blef i kammarkakelugnen i morgse; Jonas är nog på friarefärd. Se bara den unga swarta hästen och ryan, och den nya släden, och silfwerbeslagen pipa hade han i munnen. Åhhå Niini!"

„Hwad är jag att åhhåas? Jag är den yngsta i gården. Friare kan hit komma lika så gerna till mor och flickorna som till dig och mig, jag tycker ni ä' lediga alla." Härwid skrattade Niini hjertligt.

„Tyst bara att han ej hör dig", förmanade Sara, „en sådan som Jonas friar ej till fattiga pigor."

„Hwarföre inte! Jag tycker det skulle just passa."

„Det passar sig inte. Men en gång skall wäl här i gården också en friare antagas. Många hafwa nog redan blifwit bortskickade."

„Mors friare då?"

„Ja, men också dina."

„Mina! Du pratar. Karda du din ull och war tyst. Hwem skulle fria till mig? Jag är ju ej skriftgången."

„Det gör ingenting. En angelägen friare wäntar tills du blir färdig."

Nu inträdde wärdinnan skyndsamt. „Hwar dröjer den Stina! Är ej kaffet färdigt? Här står du, Niini, och inte bestyr du om någonting. Gå in och helsa, medan jag ställer kaffebrickan i ordning."

„Nej", swarade Niini, „jag will inte."

„Du har alltid ditt eget hufwud! Spring då till kokhuset och skynda på kaffet, se här är kaffeburken och qwarnen, tag socker från kistan och hemta sjelf in kaffet. Skynda dig!"

Niini förjde skickligt och flinkt för att allt blef i ordning, men då kaffet skulle föras in, började hon öfwertala Stina och Maja att gå i hennes ställe.

„Huru du talar, Niini!" utbrast Maja, „jag som ser ut som en otwättad gris. Gå sjelf, du är fin och klädd och dessutom husets dotter."

„Snälla Stina", bad Niini.

„Nej, jag törs inte, wärdinnan tillsade dig att gå, och oklädd är äfwen jag. Gå du bara, så får du kanske se stjufar din", fortfor den glada flickan skämtande.

När ingenting hjelpte, antog Niinis lilla ansigte en trotsig min för att dölja blygheten, och derpå gick hon in med kaffebrickan.

„Der kommer ju gårdens blomma", sade Järwenpää husbonden, då den unga flickan inträdde. „God dag, huru står det till?"

Niini ställde brickan på bordet och helsade allwarsamt.

„Giftaswuxen är hon ju endera dagen", utbrast den främmande med ett förnöjdt skratt.

Niini knyckte förtretad på nacken och blef röd som ett smultron.

„Det är nog tid på att man får henne till folk", sade modren medan hon bjöd kaffet, derpå hostade hon menande och nickade. „Ja, ja, nog har man beswär med de barnen!"

„Nå, ni har ej haft så många af dem, kära wärdinna", anmärkte gästen.

„Nej, Gud ske lof och derföre . . . derföre har man också kunnat lägga litet ihop på kistbottnen och hålla gården i skick. Ingenting drager så som barnmunnar. Nej, Gud ske

lof, bara ett barn och hon får ärfwa allt sammans, wi hafwa icke ens några närmare slägtingar." Wärdinnan war tydligen på mycket godt humör och hälde uti den ena koppen efter den andra af det goda kaffet.

Gästen förplägade sig rikligt, hörde uppmärksamt på, men betraktade husets unga dotter enwist och med en belåten min. Då de gamla sedan började tala om gårdens bruk, inkomster och andra affärer, smög sig Niini åter ut. Då den främmande rest, återkom wärdinnan till hwardagsstugan. Hon war owanligt glad och wänlig, trakterade pigorna och rotegumman med två koppar kaffe hwar och tillsade sedan Niini att komma till kammaren, hon behöfde henne litet.

„Nu skall wärdinnan gifta sig", sade Maja så snart stugudörren blifwit stängd, „hon är så nyter som om hon fått hundra mark."

„Hundra mark!" sade Sara föraktligt, „hwad betyder hundra mark för henne? Nej, bättre upp — måg har hon fått."

„Måg!" utbrast båda flickorna på en gång.

„Det är jag säker på."

„Stackars Niini!" sade Stina medlidsamt.

„Ja stackare", härmade Maja, „en stor gård med 20 kor och egna pigor och pengar som gräs."

„Och en gammal girigbuk på köpet", sade Stina.

„Du skulle taga honom i morgondag", gäckades Maja.

„Nej", sade Stina, „nog är jag fattig, men Jonas skulle jag inte taga, det fins så många som hafwa närmare rättighet till honom och ett halft dussin barn springa på landswägen med tiggarpåsen på ryggen i stället för att de borde sitta wid bordet i Järwenpää stugan — fy katten!"

Gamla Sara, borta i spiselwrån, mumlade något om ungdom och dårskaper.

„Jag undrar hwarföre han ej gift sig förut", sade Maja, han måste ju wara en fyratio års karl nu."

„Ja, han wille samla först", sade Sara, „det kostar inte litet att föda hustru och barn."

„Nej, nej", sade Stina, „derföre låter han . . ."

„Tyst flicka! Derföre har han wäntat som en förståndig karl, och nu, när han har råd, så gifter han sig."

I kammaren fick Niini under tiden höra stora nyheter.

„Nu få wi wara rigtigt flitiga, min flicka", började modren, „ty nu skall det på allwar börjas med ditt utstyre."

„Nå det hafwa wi ju arbetat på nära ett år redan", swarade Niini.

„Jo, jo, men nu blir det allwar. Järwenpää husbonden har begärt dig till hustru."

„Jag tycker han kunde ha begärt dig, mor."

„Nå ja, om mig är det nu ej fråga. Dig wille han hafwa och dig fick han."

„Mor, du har wäl icke lofwat!" utropade Niini förskräckt.

„Wisst har jag lofwat."

„Den der gamle . . ."

„Tala ej illa om din fästman. Han är ej så särdeles gammal, litet öfwer 40 år, och ålder skadar ej här i werlden. Han har en präktig gård, pengar och egodelar i rikt mått."

„Men jag will inte", sade Niini gråtande, „hwarföre skall jag gifta mig, jag är ej skriftgången och inte kan jag sköta en stor gård."

„Du är barnslig! Icke blir det ju bröllop i morgon och inte i nästa wecka heller. Först skall du fylla åtminstone sexton år, och till dess hafwa wi fullt upp att göra med ditt utstyre. Det blir wackra tiotal aln wi få wäfwa och wackra garnbundtar wi få spinna förr än du får ett sådant utstyre, som dottren på Tenhiälä måste hafwa."

„Men mor hade kunnat taga honom sjelf, jag är ej angelägen."

„En sådan karl tager man ej. Hufwudsaken är, att hans förmögenhet kommer tillsammans med wår. I halfwa socknen fins ej en friare sådan som han."

„Men Stina säger, att han är så girig."

„Stina är ett fårhufwud. Tror du att Jonas Järwenpää skulle wara girig, när det gäller hans egen fästmö eller hustru. I nästa söndag hemtar han förlofningsring, och du kan wara säker på att den blir af äkta guld."

„Woj, woj jag stackars barn, som säljes bort likasom Josef såldes af sina bröder", jemrade Niini.

„Det är icke så farligt, när man kommer till Egyptens köttgrytor", sade modren lugnt.

„Jag tycker wi hafwa haft både kött och fläsk här hemma", sade Niini med en harmsen snyftning.

„Se så, nu är du tyst", ropade modren strängt. Det blir som jag bestämt. Du har ingenting att säga, och jag förstår nog huru jag bäst skall förja för din framtid. Så, marsch i wäfstolen!"

Dottren wågade ej inwända någonting mera, men till stugan wille hon ej gå för att gårdsfolket då skulle sett hennes förgråtna ansigte, utan hon tog sin tillflykt till kalfkättan der hon hade en egen liten kokalf, brun med hwitt hufwud och den hon sjelf wattnade alla dagar. Här satte hon sig på en stockända, slog armarne om kalfwens hals och gret bittert. Kalfwarne slickade henne i ansigtet, sög på hennes örsnibbar och bölade mildt och sakta. Då den unga matmodren fortfarande satt stilla och gret, blef kalfwen otålig, ryckte och drog på sitt hufwud för att blifwa fri, och när detta lyckats, gjorde den så löjliga hopp, att Niini snart började skratta och glömde hela sin sorg för att leka med kalfwen.

Söndagen kom. Hwarken mor eller dotter hade nämnt någonting om förlofningen, men då nu den rike hemmansegaren för andra gången på en wecka infann sig wid gården, gissade alla att något war på färde, och att man nu skulle få weta det.

Drängarne gingo ut för att taga emot hästen, hwarwid de höfligare än någonsin förut rörde wid mössan då de helsade. Pigorna började springa af och an som yra höns, och gamla Sara, der hon stod i förstugan med händerna under förklädet, neg så djupt som hennes skrala knän förmådde. Wärdinnan och Niini sutto redan i helgdagsstugan, som war eldad och putsad på bästa wis med rena lakan i sängen och fint enris på golfwet. Utom wärdinnan och Niini funnos der inne ett par rusthållare med hustrur, aflägsna slägtingar till Tenhiälä, och med Järwenpää anlände hans äldre bror med hustru och son. Kaffe och win bjöds i riklig mängd, hwilket förtärdes under högtidlig tystnad. Sedan fick Niini sin förlofningsring, och nog war den af „äkta guld", det war säkert. Sedan en par psalmwerser blifwit afsjungna, satte man sig till middagsbordet. I början woro alla tysta äfwen här, men då några stånkor öl och en hel hop bränwin blifwit drucket, blef det lifligare. Fästmannen, som naturligtwis satt bredwid Niini, wille lägga sin arm om hennes lif, men hon steg hastigt upp och sprang ut. Alla skrattade.

„Du kunde låta henne wara i fred en tid", förmanade Järwenpääs swägerska, „hon är ju en barnunge. Hon lär sig nog småningom att wara fästmö."

„Jo, det går nog", sade en af rusthållarne, „då jag friade till hustru min och wille kyssa henne, så bet den markattan mig i kinden. Och nu äro wi goda wänner nog, eller huru mor?"

Den feta rusthållerskan skrattade så hjertligt, att den tjocka

guldkeden på bröstet hoppade. „Jo, barn ä' barn", sade hon godmodigt.

I förstugukammaren satt Niini på sängkanten och beklagade sig för sin goda wän Stina.

„Jag är så ond", sade hon, „börjar den otäckan att röra mig, så rymmer jag hemifrån. Kan han inte wänta åtminstone tills de andra rest. Och måste jag nu nödwändigt wara hans fästmö, så kan jag ju wara det utan att han rör mig."

Stina skrattade. „Kära Niini, han kommer wäl att begära mera än det, jag har många gånger sett förlofwade kyssa hwarandra."

„Fy den der tobakstruten! Och bränwin luktar han!" Niini spottade. „Men jag är också så bedröfwad", fortsatte hon sedan. „Jag skall lemna mor och dig och mitt wackra hem och lilla Kaunikke."

Stina skrattade åter. „Nå, hwad det beträffar, så är Kaunikke wid den tiden en god mjölkko, som du wäl får taga med dig, och jag skall komma och blifwa din piga."

„Will du det, Stina!" utropade Niini glad.

„Ja wisst, om jag lefwer bara, du blir nog en god matmor."

„Det skall jag blifwa, jag tänker inte gräla och swära och köra på hela dagen. Du skall blifwa den förnämsta och alltid få bästa warmbullen och en stor klimp smör från hwarje kerning."

„Ja om du får råda", sade Stina skämtande, „men husbonden har också ett ord med i laget."

Niini mulnade. „Och han är så girig", sade hon betänksamt.

Stina hostade förlägen, ty det war just hon som ofta talat derom. Nu sade hon: „nå, kanske folk bara pratar. Rintala Adolf berättade, att han såg honom i dag lägga ett

splitternytt markstycke i fattighåfwen, så att det klingade mot kopparslantarne."

„Ja, i glädjen öfwer att få mig", sade Niini föraktligt, „men jag är så rädd för honom och jag wet att han ej är omtyckt. Woj, woj om mor wille taga honom."

„Det är ju ännu långt till bröllopet", tröstade Stina, „hwem wet hwad som kan hända till dess."

„Ja, det är sant; hjelp du mig Stina att bedja mor låta mig slippa hela saken."

„Nej, det törs jag inte, hellre skulle jag bita tungan af mig. Men förj inte du, Niini, den som winner tid, winner allt."

Wid fjorton år är det lätt att hoppas, och Niini tröstade sig snart öfwer denna dags händelser. Fästmannen beswärade henne icke heller ofta. Flera weckor förgingo utan att han kom till gården, och dessutom brukade Niini, så snart hon såg den wälbekanta släden på långt afstånd, springa bort till någon granne på en stund eller till och med gömma sig i kalfkättan eller sitta i kokhuset och se på huru Stina skurade träkärl. Hwarken modren eller friaren brydde sig om detta beteende. Båda woro nöjda med att förlofningen war skedd och att två rika gårdar skulle förenas. De betraktade brudens motwilja som en barnslighet, den der intet hade att betyda. Då Niini sålunda fick wara i fred och det dessutom war så långt till bröllopet, började också förlofningen mindre tynga på flickans barnsliga sinne, och hon blef åter sorglös och glad som förut. Det war dessutom icke så litet smickrande att blifwa afundad af en mängd flickor mycket äldre än hon sjelf och att om söndagarne få bära dén nya glänsande ringen samt för hwarje besökande wisa granna sidendukar, guldörhängen med perlor och andra presenter af den rike brudgummen. Det är möjligt att den unga fästmön så småningom want sig wid förhållandena och slutligen utan knot ingått äktenskapet, om ej

någonting inträffat som hwarken Niini eller någon annan tänkt på.

En wacker dag i mars månad, då snön smälte på taken och sparfwarne qwittrande hoppade omkring öfwerallt der de trodde sig finna ett hafwerkorn eller litet höfrö, stod Niini ute på gården bredwid brunnen och såg på huru kalfwarne, hwilka blifwit utsläppta för att litet wädra sig, skuttade glatt i solskenet. Då körde en släde långsamt uppför backen till gården och stannade wid brunnen.

„Jaså, du Sakeri!“ utbrast Niini glad, „huru står det till? Det är wisst ett halft år sedan du war på orten.“

„Ja så omkring“, swarade den unge mannen, „mycket har också händt under tiden.“

„Naturligtwis“, swarade Niini, „gamla wärdinnan på Hallila är död, Martin Hietalas barn likaså och Serafia är gift och Peter Niskamäki har köpt Isotalo, men allt det der har du wäl redan hört.“

„Jo, jo och mera till.“ Sakeri hade emellertid windat upp watten från brunnen och wattnat sin häst. „Jag kom hem i går . . . har rest halfwa werlden omkring sedan wi råkades . . . jag war två gånger i Petersburg och i Helsingfors flera gånger . . . Nå, Niini du har wuxit sedan jag sist war här . . . de säga att du är förlofwad — är det sant?“

„Jo, med Järwenpää Jonas“, swarade Niini leende, „är det ej löjligt?“

„Jag tycker det är mera sorgligt än löjligt“, swarade Sakeri allwarsamt och såg ned.

Niini blickade upp helt förwånad. Der stod den unge mannen så blek, och just nu såg han på henne med en så sorgsen blick.

„Ack Niini, Niini, hwad har du gjort! Jag hade alltid tänkt . . .“

„Hwad hade du tänkt?“ frågade Niini häftigt.

Sakeri bet så hårdt i munstycket på sin pipa att det brast. Han spottade ut bitarne och sade: „jag hade tänkt att wi skulle blifwa ett par. Allt sedan wi lekte som barn tillsammans och plockade bär i skogen och jag hjelpte dig att göra näfwerrifwor har jag tänkt derpå. Derföre började jag också med min smörhandel och hoppades att bättre sålunda kunna förkofra mig än som yngre son på ett litet hemman. Och nu har du förderfwat allt sammans.“

Niini hade aldrig tänkt sig den kära barndomswännen och lekkamraten såsom fästman, men då hon hörde Sakeris ord, grep henne ett förunderligt wemod.

„Jag wille ju inte, det war mor som ställde till det“, sade hon twekande.

„Wille du inte?“ frågade Sakeri ifrigt.

„Nej. Hwarföre skulle jag wara så angelägen om en gammal gubbe?“

„Han har en så präktig gård.“

„Gård har jag sjelf“, sade Niini stolt.

„Ja det är just det wärsta. Du är rik och jag har tillswidare ingenting säkert, huru skall jag kunna begära dig af din mor!“

„Tala inte så, Sakeri“, sade Niini wekt, „nog tycker jag ju mera om dig med två tomma händer än Jonas med hela sitt hemman.“

„Gör du det, Niini, min kära flicka!“

„Ja det är säkert.“

„Och du skulle wilja blifwa min hustru, fast jag inte har någon rikedom att bjuda dig på?“

„Det behöfs ju inte heller, när jag har penningar nog.

Du skulle komma hit och få gården med mig, wi behöfwa nog en husbonde här."

„Men din mor? . . ."

„Hon skall nog ge med sig", sade Niini lugnt.

„Godt, då är allt aftaladt. Nu tager jag ut min del ur hemmanet och börjar på allwar med min smörhandel. Bara inte höken flyger bort med min dufwa under tiden."

„Dufwan låter icke så lätt taga sig", skrattade Niini.

Nu hördes en skarp röst från trappan: „Hwad står du der Niini och ser ej efter kalfwarne, utan låter dem spatsera ut på landswägen."

„Niini ilade ut genom porten med glödande kinder.

„Jaså det är du, Sakeri. Huru står det till? Är du på smöruppköp?"

„Ja, så är jag. Jag wek in för att fråga om jag kan få här som förut."

„Åh jo, alltid litet, men mina kor hafwa litet bedragit mig i år. Några lispund fins nog ändå. Stig nu in, så få wi talas wid."

Sakeri band sin häst wid brunnen och trädde in i stugan, der han wänligt helsade de båda tjensteflickorna och gamla Sara. Snart inträdde också Niini röd och andtruten, hon hade ändtligen fått in kalfwarne.

„Att gamla menniskan kan wara så tanklös", bannade modren.

„Det war just Sakeris fel", skrattade Niini, „han kom och pratade med mig, och så glömde jag djuren."

„Du bör lära dig att hålla tankarne tillsammans, du som snart skall bli wärdinna på en stor gård."

„Jag är ej der ännu", mumlade Niini medan hon drog fram sin spinnrock.

„Du har wäl hört, att dotter min är brud?" frågade wärdinnan.

„Jo nog har jag hört det", swarade Sakeri, medan han betänksamt knackade askan ur pipan.

„Hon är ju ung ännu", fortfor wärdinnan, „men så skadar det ju inte."

„Nej, nej."

Nu gick wärdinnan ut med Maja för att bestyra om smöret, och under tiden pratade de unga i stugan.

Drängarne kommo nu hem från skogen och helsade hjertligt på Sakeri, hwilken hela byn kände ända från barndomen. Som middagen war färdig, inbjöds den främmande af wärdinnan att deltaga i måltiden, och Sakeri berättade många saker om sina resor, emellanåt äfwen roliga äfwentyr, som kom ungdomen att skratta. Något enskildt till Niini blef han ej mera i tillfälle att säga, men då de tryckte hwarandras händer till afsked, gjorde båda inom sig det löftet, att de skulle tillhöra hwarandra.

Det följande året förflöt stilla och lugnt. Järwenpää kom då och då på besök till Tenhiälä, men mycket såg han ej heller nu till sin brud. Sakeri kom en par gånger ännu på smöruppköp och äfwen någon gång för att helsa på då han annars war hemma hos brodren. Sällan eller aldrig fingo de unga talas wid utan wittnen, men den forna barndomswänskapen hade nu, äfwen hos Niini, förbytts till en warmare känsla, och för hwarje gång de råkades blef bandet emellan dem starkare. Niini war nu på sextonde året. Hon war flitig som en myra och hjelpte sin moder troget i alla gårdens arbeten. Allt fullare blefwo kistorna med wackra linnekläder, präktiga ylleklädningar och randiga strumpor. Modrens och dotterns tankar under detta arbete woro dock helt olika. Den ena tänkte med fröjd och stolthet på dottren som Järwenpää wär-

dinna och föreſtälde ſig hennes ſaker hängande på loften och inlagda i betſade byråkådor. Den andra gladde ſig åt att få göra ſin kära Sakeri rik och tänkte med ungdomens förtröſtan, att denna rikedom mycket wäl kunde räcka till både för mor, dotter och måg. Hon ſkulle då ej behöfwa lemna ſitt hem, och Sakeri kunde få ſälja ſmör från egen ladugård, och blifwa ännu rikare än Järwenpää. En ledſam tanke oroade dock både mor och dotter. Niini hade upprepade gånger, iſynnerhet detta ſiſta år, bedt att få ſlå upp förlofningen med Jonas, men det wille modren ej alls höra talas om. Så ſnart Niini började tala derom, blef hon affpiſad med några ſtränga ord, eller ock beſkref modren huru bra hon ſkulle få det och berättade många hiſtorier om huru nöjda döttrar blifwit ſom lydt ſina mödrar och gift ſig med rika och aktade män. Emellanåt war Niini ond, emellanåt gret hon, men intet hjelpte. Och tiden ſkred fram med förfärande haſtighet. Gubben Järwenpää wiſſte ingenting om deſſa ſtrider och betraktade ſig näſtan redan ſåſom egare af både flickan och förmögenheten. Han hade till och med låtit räkna ſtammarne i Tenhiälä ſkogen och beräknade nu huru mycket han kunde ſälja timmer och wed. Detta hade kommit äfwen till brudens öron, och hon blef mägta förbittrad deröfwer.

„Det är ju det jag ſäger“, utbraſt hon, „han är en girigbuk. Att räkna ut hwad han kan få från wår ſkog!“

„Nå ja, hwad gör det?“ ſade modren medlande, „om han låter underſöka ſkogen ett år förr eller ſenare kan ju wara det ſamma. Nog kommer han att ſköta ditt lika ordentligt ſom ſitt eget.“

„Ja, det tror jag nog, men han har det ej ännu. Jag ſäger nej åt preſten, om mor inte låter mig göra det förut.“

„Ja, ja, wi få nu ſe. Järwenpää lär inte wilja bli någons narr.“

Derwid blef det för den gången.

En dag kom fästmannen åter till Tenhiälä. Han hade warit hos någon granne redan förut och druckit öl, så att han war wid synnerligen godt lynne. Sedan han på Tenhiälä druckit litet mera till, frågade han efter Niini. Hon kom. Han gick emot henne med en belåten och wänlig uppsyn och fattade båda hennes händer.

„Wackrare blir du dag för dag, Niini, och jag börjar blifwa otålig. Huru gammal är du nu? Sexton år? Hwad?“

„Nej, jag blir först i nästa månad“, swarade Niini wresigt.

„Så, så. Och i wår går du i skriftskolan?“

„Ja.“

„Och sedan i höst fira wi bröllop.“

Här lade fästmannen sin arm om flickans lif och lutade sitt röda, pussiga ansigte nära intill henne.

Men hon ryckte sig lös och utbrast: „gå bort, gamla troll! Rör mig inte! Jag will ingenting hafwa att göra med dig.“

Järwenpää blef så förwånad, att han blef helt nykter och sade litet barskt: „jag har nu länge tålt ditt krångel, men nu är du stora flickan, och nu måste det bli slut.“

„Men jag will inte alls ha er“, skrek Niini förbittrad.

„War du tyst, Niini, och gå din wäg“, sade modren, och Niini lät ej säga sig detta två gånger, hon sprang ut och läste in sig i förstugukammaren, der hon rigtigt fick gråta ut i fred.

„Menniskorna hafwa satt dumheter i hennes hufwud“, ursäkuldade modren, „de hafwa berättat om den der skogsundersökningen.“

„Nå, hwad angår det henne?“

„Icke alls“, skyndade modren inställsamt att swara, „men hwad kan man inte inbilla en sådan barnunge.“

„Ja, ja; nå, hon blir nog spak ännu", tröstade sig fästmannen, tände sin cigarr, drack ännu ett godt tag öl ur stånkan och reste bort.

Strax derpå kom Niini in. Hon lade förlofningsringen på bordet och sade: „nu, mor, säger jag för sista gången att jag will inte gifta mig med Jonas Järwenpää. Jag tycker om Sakeri, och wi hafwa kommit öfwerens om att bli man och hustru."

„Åhhå! kommit öfwerens!" sade modren föraktligt, „du lär inte weta, att jag är din förmyndare."

„Det är det samma, men Jonas tager jag inte."

„Jag skall wäl taga ringen i förwar till bröllopsdagen", sade modren.

„Ja och behålla den", sade dottren „för på mitt finger kommer den ej mera."

„Och du tror, att jag skulle ge dig åt Sakeri, en sådan der kringresande handelsman, som inte eger annat än några sedlar i sin gamla plånbok."

„Jag har nog för oss båda."

„Du förstår, du! Tala inte för någon menniska om den dumheten", warnade modren, „jag skulle skämmas ögonen ur mig."

„Ingen behöfwer heller weta det utom ni, mor. Och nu har jag sagt det."

Nu kom sommaren. Niini hade med heder gått genom skriftskolan. Utstyret låg färdigt, twättadt, mangladt och inpackadt, och sommararbetena bedrefwos med all ifwer, ty wäderleken war gynsam och allting tydde på ett godt år. Järwenpää husbonden war nästan lika ofta på Tenhiälä åkrar och ängar som på sina egna. Drängarne brummade öfwer

hans inblandning och sade, att man aldrig kunde göra honom i lag. Wärdinnan jemkade och medlade, bestod ofta extra kaffe och bränwin och sökte ställa alla tillfreds. Niini arbetade flitigt, äfwen hon, men bra allwarsam war hon och smög sig undan, så snart den förhatlige fästmannen anlände.

En lördag, då Niini höll på att breda ut mattor på det nysS skurade kammargolfwet, hörde hon steg i förstugan, och då hon wände sig om, war det Järwenpää. Niini hade i flera weckor oroligt wäntat Sakeri och blef nu ganska ledsen att i stället för sin wän se denne tråkige gubbe.

„Det är bra att jag träffar dig en gång", sade Jonas, „jag kom just för att tala om lysningen . . ."

„Lysningen!" utbrast Niini häpen, „bröllopet skulle ju ej bli förr än i höst . . ."

„Ja, men mor din och jag hafwa beslutit annorlunda."

„Men jag har gifwit ringen åt mor och bedt henne säga er att jag inte will", sade Niini beslutsamt.

„Om du will eller inte kommer ej i fråga", sade Jonas Järwenpää, „mor will och jag will, och det är hufwudsaken." Derpå gick han skrattande in i helgedagsstugan.

Snart kom wärdinnan. Hon hade warit på linlandet för att se efter renserskorna och hade sett Järwenpää resa upp till gården.

„Mor", bad Niini och höll henne i klädningen", han will taga ut lysning till i morgon!"

„Ja, jag wet, gå in och tag en bättre klädning på dig."

„Nej, mor, kära mor, låt honom icke göra det! Jag will inte gifta mig med honom. Alla säga att han är så elak."

„Gå nu in, barnet mitt, och war lugn. Han är ej så elak som du tror. Han skall wårda dig som sin ögonsten."

„Jag will inte!"

„Du blir nog nöjd sedan. Låt mig nu gå." Modren lösgjorde sin klädning ur Niinis hand och gick in.

Det lyftes. Första gången. Andra, tredje gången. Och ingen Sakeri kom! Niini war utom sig. Hon wisste att då man war förelyst tre gånger, fanns ingen återgång.

„Jag skall säga nej wid wigseln", tänkte hon. „Men hwar dröjer Sakeri? Hwarföre har han ej kommit? Han är död. Det kan ej wara annat."

Onsdagen efter tredje lysningen skulle bröllopet firas. Tisdag afton satt Niini under en stor rönn utanför porten inwid landswägen, då hon såg en kärra komma på wägen. Den stannade wid rönnen, och Sakeri hoppade ut.

„Hwar har du warit! Nu kommer du för sent . . . i morgon är mitt bröllop."

„Jag hörde det just nu nere i byn, swarade Sakeri med sammanbitna tänder. „Jag har warit ända till Moskwa och Petersburg och kunde ej komma förr än mina affärer woro i ordning. Nu skulle jag hafwa en hel kista med penningar."

„Och nu är det för sent", jemrade sig Niini.

„Men jag litade så säkert på att bröllopet ej skulle bli förr än i höst."

„Ja så war det meningen, men mor och han skyndade på."

„Och har du ej sagt dem . . . ?"

„Jo, jag har bedt mor och jag har grälat och gråtit, men de äro döfwa. Jag önskar jag kunde resa ifrån dem och lemna gården och allt hwad jag har åt dem, ty det är ändå penningarne som Järwenpää fikar efter."

„Så stig upp på min kärra och kom bort."

„Ja låtom oss fara. Wänta, jag går efter en duk."

Sakeri wände häften, och Niini ilade upp till en liten windskammare, der hon bodde om somrarna. Der tog hon en sidenduk på hufwudet, knöt in sin psalmbok och några få klädespersedlar i en stor tjock ullschal och smög ut igen, hoppade upp i kärran bredwid Sakeri, och så reste de bort.

I bröllopsgården war ett springande och pratande, bakande, stekande och stökande utan all ända. En kokerska hade blifwit hemtad från Tawastehus, och hon förstod att sätta hela gårdens qwinfolk i rörelse. Ifrån hwardagsstugan kom den skönaste lukt af nysgräddadt hwetebröd och stekt fläsk, i kammaren kernades smör och i kokhuset kokades äggost. Ingen hade tid att gifwa akt på kärran wid rönnen och Niinis förswinnande. Så kom aftonen. Wid qwällsmåltiden frågades efter Niini. Hon fanns ej. Hade hon mjölkat med Stina och Maja? Nej. Hon hade wäl gått till grannen, der en af hennes skriftskolskamrater bodde. Klockan blef nio och tio, hon kom ej. Wärdinnan war ledsen. Hwarföre skulle hon just den sista aftonen springa omkring i byn? Passade det sig! Natten kom och nu blef man orolig på allwar. Pigor och drängar skickades ut att söka husets dotter. Gamla Sara satt i spiselwrån och berättade alla möjliga hemska historier om brudar som hängt sig och dränkt sig och blifwit bergtagna. Wärdinnan satt på bänken wid fönstret och allt emellanåt gick hon ut på trappan för att se efter om ej någon kom. Kokerskan låg och snarkade i den stora sängen i stugan. Midnattstiden kom folket tillbaka. Ingen menniska hade sett skymten af den förswunna. Man gick till hwila. Snart sofwo alla, endast wärdinnan wred sig af och an i bädden. Hwad skulle brudgummen säga? Och hwad skulle gästerna säga? Rika rusthållare och hemmansegare från tre socknar woro bjudna, de skulle komma förgäfwes — hwilken skam! Men hwar kunde flickan wara? Om hon werkeligen gjort af med sig? En rysning smög sig öfwer henne och hon darrade häftigt. Modren erinrade sig Niinis motwilja, tårar och böner. Hon kom ihåg huru blek hon warit på senare tider, huru tyst och nedslagen. Det wore ändå förfärligt! Hennes enda barn! Och skammen — den förfärliga skammen!

Wid daggryningen skickade wärdinnan ett bud till brudgummen. Han kom genast till Tenhiälä och war ond, swor, grälade och förbannade och skickade man ur huset för att åter söka och fråga. Sjelf reste han till de två närmaste gästgifwerierne för att höra åt der. Allt war förgäfwes. Onsdag middag började gästerna anlända. Tio och tio gånger måste den arma modren upprepa samma pinsamma berättelse — bruden war borta!

Gästerna förplägades med mat och dryck och reste igen, skakande på hufwudet åt ett sådant bröllop. Modren tyckte att hon skulle dö af skam och sorg.

Så förgick en wecka. Då kom ett bref till wärdinnan på Tenhiälä. Sjelf kunde hon ej läsa skrifwet, men Stina, som gått i folkskola, läste det för henne. Det war från Niini.

„Kära mor", skref hon, „jag reste bort med Sakeri för att jag inte wille gifta mig med Jonas. Om mor hade hört mina böner förut, så hade jag ej behöft göra er den sorgen, men såsom det war, kunde jag ej förmå mig att lyda er. Om mor will låta mig få Sakeri, så komma wi tillbaka, och då kan Järwenpää få fast hela min andel i hemmanet, för Sakeri bryr sig ej om det, han har pengar nog och mera förtjenar han. Han är god emot mig och honom will jag hafwa, men ingen annan.

Niini Tenhiälä."

Modren ryckte brefwet ur Stinas hand och kastade det i elden med kuwert och allt. Sedan reste hon till Järwenpää. Då husbonden hörde huru saken förhöll sig, sade han förgrymmad: „ja behåll ni er dotter, jag kan ej gifta mig med en förlupen flicka. Men två tusen mark skall jag ha som skadestånd för det jag warit hennes narr i två år och låtit lysa tre gånger."

„Men, Jonas, hwar i Guds namn skall jag taga 2,000 mark", inwände wärdinnan gråtande.

„Sälj skog! Ni kunde ha hållit reda på er dotter. Släppa henne och rymma på ljusa dagen!"

„Huru kunde jag ana . . ."

„Ja derföre får ni nu betala 2,000 mark."

„Men om hon kommer tillbaka?"

Jonas betänkte sig. Två tusen mark war bra, men hela hemmanet war wärdt kanske 20,000 med skogen.

„Nåwäl", sade han i myndig ton", om hon kommer tillbaka och fogar sig ödmjukt i allt och lofwar bli en god hustru, så kan jag förlåta henne och taga henne till nåder. Skrif det till henne. Hwar är hon?"

„Ja det skref hon ej om."

„Nå, men från hwilket postkontor kom brefwet? Det stod ju på kuwertet."

„Det såg jag ej efter", swarade modren oroligt.

„Men ni har wäl kuwertet och brefwet i behåll?"

„Nej, — jag — jag blef så ond, att jag kastade det på elden."

„Ja, det är qwinfolks sed!" sade Järwenpää med ett hånskratt." Ro då ut med 2,000 mark."

Modren reste bort med wrede i sitt sinne. Två tusen mark! Nej, inte med godo!

Ryktet om Niinis förswinnande och sedan äfwen med hwem hon rest, spred sig wida omkring. Och menniskorna talade mycket derom, ty det war dock en ganska owanlig händelse. Några tyckte att det war rätt åt Järwenpää, som wille fästa en så ung flicka wid sig bara för att komma åt hennes penningar. Andra tyckte, att han war i sin fulla rätt, då han ordentligt friat, fått ja och låtit lysa.

Men Järwenpää gick till en jurist som bodde på orten och förelade honom sin sak samt bad honom blifwa sakförare.

„Bångstyrig war hon från början", fortfor Jonas, „men

modren skylde på hennes barnslighet. Wacker barnslighet! Jag tror den onde satt uti henne från första början."

„Jaså, flickan war sjelf emot partiet?" frågade juristen.

„Ja, ja, men modren war för det."

„Det är icke tillräckligt", anmärkte herremannen leende, man brukar anse att brudens samtycke också behöfs."

„Kära herre, hwad förstår en sådan flicksnärta? Hon förstår ej mera än en kalf, som skulle dricka ihjel sig, om man ej i tid tog stäfwan ifrån den. Hon skulle ju hos mig fått rigtiga goddagar."

„Tyckte hon då redan om Sakeri?"

„Det wet jag inte, men bra dum war hon om hon gjorde det. En sådan der kringresande smörlurk, som pratar och skaffar, säljer och bedrager, och är fattig som en skåprätta."

„Månne han friat till henne då redan?"

„Nog fanns der ju friare som gråa kattor, men när jag kom, så flögo de som agnar för winden. Om Sakeri war med ides jag inte se efter."

„Nå, hade flickan upprigtigt sagt till, sedan hon blef äldre, att hon ej wille hafwa er?"

„Jo, jo, jo. Hon war så skamlös, att hon kastade min ring (äkta guld, kostade 25 mark i Tawastehus) åt modren och sade ifrån alltsammans. Och när jag skulle taga ut lysning, skrek hon åt mig i förstugan, „jag will inte", och lofwade säga nej åt presten."

„Men då tycker jag, att ni gjorde orätt uti att twinga henne", inwände juristen allwarsamt.

„En del unga kor wilja ej heller låta mjölka sig", swarade Järwenpää lugnt, „men illa skulle det gå dem, om man lät dem få sin wilja fram. Herrn kan inte tro hwad Tenhiälä skulle blifwa, om en skicklig karl tog hand om det. Och skogen! Herre Gud, timmer för 15,000 mark kunde man tryggt sälja."

„Det hör inte hit. Flickan är ju en fri menniſka och kan ej ſäljas och köpas ſom en ſkog. Om det är egendomen ni tänkt på, ſå kunde ni ju gifta er med modren."

„Åh ja, jag hade nog funderat derpå, men hon är ſlösaktig och grälig och unga häſtar wänjas lättare från oſeder än gamla."

„Wet ni hwad, Järwenpää", ſade nu juriſten, „jag måſte ſäga, att jag tycker er ſak är en uſel affär. Skulle jag blifwa någons ſakförare, ſå wore det den ſtackars flickans, men inte er."

„Adjö då herre", ſade Jonas högmodigt, „ni är wäl ej den enda juriſten i werlden."

Tenhiälä wärdinnan grubblade natt och dag på hwad hon ſkulle göra. Gerna ſkulle hon hafwa ſkrifwit till ſin dotter, men kunde ej få reda på hwar hon fanns. Sakeri brukade reſa både till Petersburg och Helſingfors, och i brefwet hade intet ſtått ſom kunde upplyſa om hwar de befunno ſig. Järwenpää hade nu ſtämt dem till tings, och hon war grufligt rädd att nödgas betala ut ſina 2,000 mark. Ändteligen kom bref från Niini. Det war wänligt och ödmjukt. Hon förſide öfwer att hon gjort ſin mor ledſen, ſade att hon ej ſkulle bry ſig om en ſmula af ſin rättmätiga egendom, om modren bara wille förlåta henne och ſedan gifwa ſitt ſamtycke till hennes giftermål med Sakeri. De ſkulle då komma hem. Sakeri ſkulle köpa åt dem en boſtad i hembyn och de ſkulle lefwa i wänſkap och frid med modren.

Här war en tydlig adreſs bifogad och modren lät genaſt Stina ſkrifwa och bedja dem bara komma hem fort, ty Järwenpää hade ſtämt dem till tings och begärde 2,000 mark i ſkadeſtånd.

Med förſta tåg, ſedan brefwet anländt, reſte de unga hem. Niini hade aldrig tänkt på att detta kunde komma att koſta penningar och led nu grufligt af modrens klagomål och

böner. Ena gången bad hon dottren gifta sig med Järwenpää, andra gången sade hon åter, att om de också skulle processa till domedag, så skulle Järwenpää få hwarken brud eller penningar. Och processen räckte och räckte. Niini bad modren innerligt att betala ut penningarne, så att de blefwe fria från denna swårighet, men modren wille ej. Flickan war grufligt rädd att domstolen skulle döma henne att ändå sist och slutligen tillhöra den elake gubben.

Slutligen gjorde käranden sjelf slag i saken.

Han satt en dag på gästgifweriet med några andra och der dracks flitigt öl. Hela rader af tomma flaskor stodo redan på bordet. Man pratade hit och dit och naturligtwis äfwen om processen. Alla woro mer eller mindre druckna och man sparade ej på ord.

Plötsligt sade en rik hemmansegare: „Hör du, Järwenpää, de säga att det war egentligen hemmanet du friade till."

„Den som säger det, ljuger . . ."

„Ja, men så säges det allmänt. Kanske går det skralt med affärerna?"

„Mina affärer? Jag önskar jag hade den här som wågar säga det."

„Nå, när du så fasligt håller på de lumpna twåtusen markkorna."

„Ja, bara som skadestånd. Jag behöfwer inte för ro skull låta draga mig wid näsan af en käring och en flicksnärta."

„Jag skulle i ditt ställe säga så här: behåll flickan; en förrymd brud är ej wärd ens 2 penni, än mindre 2,000 mark."

„Men förargelsen och skammen."

„Nå den kan ej betalas med några penningar, tycker jag."

Järwenpää skrapade sig i hufwudet, och teg. På hemwägen funderade han grundligt på saken. Hans stolthet och hans högfärd öfwer sina rikedomar hade fått en swår knäck i

dag. Girigheten röstade för penningarne och stoltheten för att med förakt göra slut på hela processen. Stoltheten fick öfwerhanden.

„Dessutom kan jag efter en tid gifta mig med modren", tänkte Jonas och knep ihop ena ögat med en mycket slug min." Jag får wäl ej det samma jag skulle fått med dottren, men dock bra mycket mera än 2,000 mark. När allt går omkring, blir modren en dugligare wärdinna på en stor gård än flickfnärtan. Den unga skulle kanske welat hafwa grannlåter och sidenklädningar, men den gamla behöfwer ej det, och jag skall nog hålla uti penningarne, det lofwar jag."

Och nu började Jonas räkna ut hwad modrens lott i hemmanet kunde utgöra och de fördelar han kunde winna. Wid bästa lynne kom han hem, och wid nästa ting uppträdde den stolte hemmansegaren med den förklaring, att han wille lägga ned hela processen.

„Wid närmare betänkande", sade han myndigt, „har jag funnit att hela denna sak är en smutsig affär. En förlupen flicka är ej bättre än en förlupen hund, och hwarken två tusen eller tjugu tusen mark kunde mera förmå mig att äkta henne — hon är ej wärd ens två penni. Sakeri kan taga henne, jag skall inte afundas. Punkt."

Nu förgick en tid ännu innan allt kom i sin gamla ordning. Häradsrätten och konsistorium skref hit och dit några bref, och slutligen war allt klart. De unga gifte sig och flyttade, enligt modrens önskan, till Tenhiälä, der hon styrde och ställde som förut och snart lärde sig att sätta wärde på sin måg.

Efter en tid såg det ut som om Järwenpää husbonden glömt allt groll. Han började ofta besöka Tenhiälä och war mycket höflig och språksam isynnerhet mot gamla wärdinnan.

En wacker dag kom han fram med sitt frieri. Men der blef det nej. Modren hade insett mannens snikenhet och dåliga karakter och wille hellre stanna i sitt gamla hem, der barnen bemötte henne med aktning och kärlek, och der redan en liten dotterdotter behöfde hennes wård.

Så fick den rike Järwenpää resa hem med lång näsa. I förtreten gifte han sig med en gammal, enögd jungfru, som höll honom så strängt, att hon läste undan både bränwin och smör och gömde nycklarne i sin underkjolsficka. Så fick gubben på gamla dagar se hwart girigheten leder.

Men Sakeri och Niini lefde lyckliga och nöjda på sitt wackra Tenhiälä och gamla wärdinnan tyckte, att när slutet war godt, war allt godt.

Uti G. W. Edlunds Bokhandel i Helsingfors samt hos öfriga bokhandlare i landet finnes att tillgå:

Maria, Skilda wägar. Berättelse. 5 mark.

„ Anna Lind eller „war trogen i det lilla." 1 mark.

„ Småstycken på prosa och vers för de unga. Inb. 2 mark.

„ Några ord till Finlands mödrar. En bok för folket. Andra upplagan. 50 penni.

Wik, J. E., Några ord till Finlands fäder. 50 p.

Dammert, A., Hemmet. En landsflickas anteckningar. För ungdom. Inb. 1 mark 50 penni.

„ Sista skörden. Stycken på vers och prosa för de unga. Med tre teckningar af Albert Edelfelt. Inb. 3 mark.

M. A. Castréns lefnad och resor, berättade för ungdom. Inb. 4 mark. Häft. 3 mark 50 penni.

Björnstjerne-Björnson. En glad gosse. 1 mark 25 penni.

Edlund, E. O., Några af Finlands historiska byggnader. Beskrifna för ungdom. Med sex bilder. 30 penni.

Farbror Kristians bref. Lärorika berättelser, med tolf teckningar, för barn. 50 penni.

Ringa, Berättelser. Innehåll: En hägring. Skogswägen. Annie. Det röda förklädet. 2 mark 50 penni.

Sylvia. Sagor och berättelser för ungdom. Öfwersättning. Med tre litografierade plancher. Inb. 1 mark 50 penni.

G. A. Wallins lefnad och resor, berättade för ungdom. Inb. 4 mark.

UNIV.-BIBL.
110 X 45
LUND
H.A.